

24X17

Poštnina plačana v gotovini

VESTNIK

REPUBLIŠKEGA SEKRETARIATA

ZA SOCIALNO VARSTVO SRS



LETNIK III 1964

178228
+

178228

VABILO K SODELOVANJU

Uredništvo bo prav rado objavljalo strokovne in druge prispevke s področja izkušenj, metod in vsebine socialnega dela.

Objavljene prispevke bomo primerno honorirali. Prispevke pošljite uredništvu na naslov:

Anka Polak, Ljubljana, Cankarjeva 1/IV.

V S E B I N A :

Stran

Poročilo o delu Republiškega sekretariata za socialno varstvo SR Slovenije za leto 1963	1
Informacija o centrih za socialno delo kot strokovnih službah za socialno varstvo občinskih skupščin v SRS	38
Ekspoze sekretarja Republiškega sekretariata za socialno varstvo SRS v Skupščini SR Sloveniji	52
Priporočilo o ustanavljanju in delu centrov za socialno delo	56
Organizacija in potek seminarjev za organizatorje socialnih služb v krajevnih skupnostih	59
Organizacija in izvajanje študije o socialnem delu v devetih krajevnih skupnostih v Sloveniji	65
Novi diplomanti Višje šole za socialne delavce v Ljubljani	74



PO 2143/1966

POROČILO O DELU REPUBLIŠKEGA SEKRETARIATA ZA SOCIALNO
VARSTVO SR SLOVENIJE ZA LETO 1963

Delovni program Sveta za socialno varstvo, ki je prenehal delovati s konstituiranjem Skupščine SR Slovenije 25. junija 1963, je po odpravi tega organa uresničeval Republiški sekretariat za socialno varstvo.

Svet za socialno varstvo je imel v letu 1963 dve seji. Obravnaval je poročilo o svojem delu v letu 1962, sprejel delovni program in predlog proračuna za leto 1963, poleg tega pa razpravljajal o osnutkih določil občinskih statutov o socialnem varstvu, o problematiki ostarelih kmetov in nastanitvi in oskrbi starostnikov v drugih družinah.

Republiški sekretariat za socialno varstvo je po prevzemu dela nalog Sveta za socialno varstvo in v skladu s splošnimi nalogami javne uprave republiške pristojnosti za področje socialnega varstva v letu 1963 skušal čim dosledneje nadaljevati že začeto delo in pospešiti reševanje aktualnih nalog.

Neposredno skrb za človeka in posebno varstvo določenih kategorij državljanov, ki sta vsebina 46. in 47. člena Ustave SR Slovenije, so predvsem dolžne uresničevati socialne službe občinskih skupščin. Te so pri izvrševanju nalog socialnega varstva dokaj napredovale, vendar je njihov razvoj glede na hiter družbeno-ekonomski proces še prepočasn. Nepovezanost kumulativnega dela s službami, ki ugotavljajo vzroke problemov vse bolj postaja resna ovira, ki onemogoča nadaljnji proces razvoja socialnega dela in njegovega vključevanja v celotni družbeni sistem. Le proučevanje resničnega socialnega položaja v komuni, povzročiteljev razmer, v katerih nastajajo socialni problemi in strokovno opravljanje neposrednih nalog, omogočajo socialni službi, da postane integralni del napred-

nih mehanizmov.

Pri raziskovalnem ugotavljanju problemov so dokajšnje težave, ker SR Slovenija za znanstveno-raziskovalno delo na področju socialnega varstva nima potrebne institucije. Sekretariat je sicer ustanovil skupino za razvoj in napredek socialnega dela, vendar je za sedaj še kadrovska šibka ter ni kos širšim nalogam. Zato bo skupino nujno potrebno okrepiti z več in kvalitetnimi kadri.

Kljub težavam in zaradi opisanih vzrokov je republiški sekretariat za socialno varstvo posebno skrbel za svojo študijsko-analitično funkcijo s tem, da je s svojimi ali s študijami drugih institucij skušal čimbolj natančno ugotavljati razvojne nujnosti, ki vplivajo na spremembe stanja. Spremembe ustvarjajo nove kate-gorije prebivalstva ali nove skupine ljudi, pa tudi nove osebne probleme, za ka-tere je glede na čas, okoliščine in možnosti treba poiskati najprimemnejše obli-ke za neposredno rešitev in preventivne ukrepe. Namen širšega študijsko anali-tičnega dela je zlasti ugotoviti in zadokumentirati stanje, obvestiti odgovorne organe v republiki in občinske ter okrajne skupščine. Občinske skupščine in njihove strokovne službe socialnega varstva - centre za socialno delo - je sekre-tariat redno in neposredno obveščal o vseh pomembnejših spoznanjih in dejstvih, bodisi neposredno ali s predvsem njim namenjeno literaturo.

Vzporedno s študijsko-analitičnim delom se je sekretariat izredno trudil, da bi zlasti konsolidiral službe na terenu, zavedajoč se pomembnosti dobro organizi-rane in kvalitetne službe. Ustavna določila in številni pravni predpisi nalagajo socialni službi odgovorne in specifične naloge. Specifične glede občutljivosti problemov, odgovorne pa glede na zahteve humanosti in socialističnega načina reševanja. Naprednih določil in humanih predpisov pa ni moč uresničiti, če ni u-strezne organi zacije in strokovno usposobljenih kadrov.

Sekretariat je z zelo rednimi neposrednimi stiki na terenu sodeloval na raznih konferencah, posvetovanjih in sejah, ki so jih organizirale občinske in okrajne skupščine. Poleg tega je stike poglobljal tudi s samoiniciativno organiziranimi obiski občinskih skupščin ter z organiziranjem konferenc, posvetovanj, sej in razgovorov republiškega pomena. Sekretariat je strokovno pomagal pri reševanju najrazličnejših vprašanj socialne službe. Instruktorska in revizijska funkcija sekretariata je bila prav tako usmerjena v večanje odgovornosti za varstvo zako-nitosti in za vzgajanje skrajne ekspeditivnosti pri izvrševanju nalog. Socialne službe občinskih skupščin imajo namreč največ opravka z ljudmi, ki so potrebni posebnega varstva in zelo pogosto takojšnjega posredovanja. Pri utrjevanju so-cialnih služb v občinah je sekretariat skrbel za strokovno izpopolnjevanje kadra, redno in dopolnilno izobraževanje ter usmerjal politiko kadrovanja. Smotno ka-drovanje v socialnih službah je izredno pomembna naloga sekretariata in bo poleg proučevanja sistemizacije in kategorizacije delovnih mest temeljna naloga v na-slednjih obdobjih.

Republiški sekretariat je poleg skrbi za izvajanje ustave in drugih pravnih predpisov nadaljeval delo po že sprejetih smericah, ki jih vsebujeta Resoluciji o nalogah komune na področju socialnega varstva in o nalogah komune in stano - vanjskih skupnosti na področju otroškega varstva, ki sta ohranili aktualnost in sta še vedno temelj za delo sekretariata pri usmerjanju aktivnosti občinskih skupščin.

Sekretariat je skušal svoje naloge oblikovati tako, da bi čimbolj učinkovito podpiral načrte komun na področju socialnega varstva, poleg tega pa čimbolj skladno uravnaval razvoj socialnega dela v vsej SR Sloveniji.

Preventivna dejavnost je bila tudi v letu 1963 ena izmed najpomembnejših nalog sekretariata. Socialno delo v gospodarstvu, zdravstvu, posebno pa v šolstvu se je razvijalo hitreje in je že doseglo uspehe, ki vplivajo na pozitivno reševanje socialnih problemov, obravnavanih v ustanovah in delovnih skupnostih, hkrati pa so pomoč pri reševanju tistih problemov, ki jih obravnavajo socialni delavci na ožjem področju socialnega varstva. Tako v letu 1963 socialno delo že postaja element, ki vpliva tudi na storilnost v gospodarstvu, na uspehe pri pouku, vzgoji v zdravstvu in pri odpravljanju družbi škodljivih pojavov.

V letu 1963 se je sekretariat zelo zavzel pri vodenju širših in dolgotrajnejših akcij, pri katerih je bil pobudnik ali koordinator. Zlasti mnogo skrbi je posvetil problemom otroškega varstva, kategorizaciji otrok motenih v duševnem in telesnem razvoju, varstvu vojaških vojnih invalidov in borcev, varstvu starostnikov in splošni skrbi za posamezne kategorije prebivalstva. To problematiko, ki je tesno povezana z ostalimi družbenimi problemi, skuša sekretariat reševati s sodelovanjem z drugimi republiškimi sekretariati (za zdravstvo, šolstvo, kmetijstvo, urbanizem, delo, finance itd.), zavodi (za socialno zavarovanje, zaposlovanje delavcev, za rehabilitacijo itd.) ter družbenimi organizacijami (Zvezo prijateljev mladine, Zvezo združenj borcev, Socialistične zveze delovnega ljudstva, konferenco za družbeno aktivnost žensk, Rdečim križem in drugimi). Tak način dela omogoča reševanje problemov na mnogo širši osnovi, kot če bi jih reševal en sam organ ali organizacija.

Vsekakor je izvajanje nalog na področju socialnega varstva neposredno povezano tudi z zagotovitvijo potrebnih materialnih sredstev, tako za izvrševanje osnovne dejavnosti kot za celotno financiranje socialnega varstva, všteti investicije. Potrošnja se je v letu 1963 povečala v primerjavi z letom 1962 za približno 12 %. Kljub temu povečanju pa celotna letna potrošnja socialnega varstva še vedno doseže le 0,65 % narodnega dohodka SR Slovenije, kar nikakor ne more zadostiti velikih potreb. Denarna sredstva, ki so bila na razpolago, je sekretariat uporabil predvsem za družbene denarne pomoči in vzdrževanje socialnih zavodov, izredno malo pa v preventivne namene. To dejstvo narekuje iskanje možnosti za boljše financiranje socialnega varstva.

Republiški sekretariat za socialno varstvo je naloge v letu 1963 opravljal predvsem s svojimi strokovnimi skupinami.

Problemi, s katerimi so se ukvarjale, in delo, ki so ga opravile strokovne skupine sekretariata, je naslednje:

Razvoj in napredek socialnega dela

V zadnjih letih se razvija strokovno socialno delo ne le v socialnem varstvu, temveč tudi v drugih družbenih službah in v gospodarstvu.

V začetku leta 1963 je sekretariat ustanovil skupino za razvoj in napredek socialnega dela, ki ima nalogo proučevati in razvijati strokovne službe socialnega varstva in socialno delo v drugih družbenih službah in v gospodarstvu. Prednost imajo centri za socialno delo ter organizacija socialnega dela in socialnih služb v krajevni skupnosti. Skupina mora skrbeti za organizacijo in izvedbo študijskih nalog, ki prispevajo k hitrejšemu razvoju in napredku socialnega dela na vseh področjih družbenega in gospodarskega življenja ter za zbiranje objavljenih del in člankov, ki obravnavajo socialno problematiko.

V letu 1963 je sekretariat posvetil posebno pozornost dveh osnovnim nalogam: razvoju in utrjevanju centrov za socialno delo in razvoju socialnega dela in služb v krajevni skupnosti.

Centri za socialno delo

Občinske skupščine ustanavljajo centre za socialno delo kot strokovne službe socialnega varstva, ki rešujejo socialno problematiko v občini. V Sloveniji je sedaj 11 centrov za socialno delo, izmed katerih so centri v Kranju, Trbovljah in Postojni pričeli z delom v letu 1963.

Večina centrov za socialno delo je v kratkem času delovanja dokazala nujnost tako organiziranega strokovnega organa, ki poleg temeljite strokovne obravnave ožjih socialnih problemov vse bolj nastopajo kot mobilizatorji raznovrstnih aktivnosti na področju socialnega dela v občini. Z aktivizacijo krajevnih skupnosti prenašajo težo reševanja problemov neposredno na najožje družbene skupnosti, ki morajo predvsem uresničevati osnovno skrb za človeka. S svojim študijsko analitičnim delom so centri za socialno delo dosegli, da so občinske skupščine poleg letnih poročil tudi po večkrat obravnavale socialno tematiko in sprejele predlagane sklepe in ukrepe.

Sekretariat je proučeval predvsem delokrog in vsebino dela centrov z namenom, da jim posreduje izkušnje drugih centrov in tako pospeši njihovo organizacijsko oblikovanje. Ugotovil je, da je potrebno enotnejše reševati tudi vprašanja financiranja, družbenega samoupravljanja in kadrovska vprašanja centrov. Posebej je potrebno usklajevati prevzem nalog ter metodologijo dela.

Sekretariat je v letu 1963 nudil 16 občinskim vodstvom neposredno pomoč pri ustanavljanju in neposrednem delu že ustanovljenih centrov.

V septembru 1963 je sekretariat organiziral republiško posvetovanje o pomembnosti in nalogah centrov za socialno delo, ki so se ga udeležili poleg zastopnikov centrov tudi zastopniki občin. Posvetovanje je bilo prispevek k razjasnitvi razmerij med centri in občinsko skupščino ter njenim upravnim organom za socialno varstvo. Sprejeta so bila načela, da so letni programi dela centrov osnova za njihovo financiranje; da je potrebno sistematično izboljševati strokovni kader ter temu ustrezno voditi kadrovske politike v občini; da prevzamejo od občinskih upravnih organov socialnega varstva postopno vse naloge ter da naj postanejo centri za socialno delo sposobna strokovna služba, ki bo ugotavljala, obravnavala in urejala vse probleme s področja širšega in ožjega socialnega varstva.

Sekretariat je sodeloval tudi v akciji Jugoslovanskega odbora za socialno delo, s Stalno konferenco mest Jugoslavije in z Zveznim sekretariatom za zdravstvo in socialno politiko pri zbiranju podatkov o vsebini, pristojnosti in organizaciji centrov za socialno delo v Jugoslaviji. Sekretariat je izdelal poročilo o izkušnjah 4 centrov za socialno delo v SR Sloveniji in pojasnil mnenja občinskih skupščin o centrih. Taka poročila so prispevale tudi socialistična republika Srbija, Hrvaška ter Bosna in Hercegovina. Skupno gradivo bo v letu 1964 poleg organizatorjev obravnaval tudi socialno zdravstveni zbor Zvezne skupščine. Sekretariat je pripravil analizo o sedanjem položaju in razvoju centrov za socialno delo v Sloveniji, ki obravnava vprašanja ustanavljanja centrov, pristojnosti in vsebino dela, financiranje in družbeno samoupravljanje ter pomanjkanje strokovnih kadrov. Sklepi analize bodo koristili pri nadaljnjem delu centrom in tistim občinskim skupščinam, ki jih bodo ustanovile. Sekretariat bo še nadalje strokovno pomagal centrom za socialno delo pri njihovem uveljavljanju, občinskim skupščinam pa pri ustanavljanju novih.

Socialno delo v krajevni skupnosti

Sekretariat je spremljal delovanje in razvoj socialnih služb in socialnega dela v krajevnih skupnostih. Po vzorčnem sistemu je izbral 9 krajevnih skupnosti v SR Sloveniji, ki so zbrale osnovno gradivo o socialnem delu in socialnih službah v krajevnih skupnostih. Zbrano gradivo bo temelj za študijo o socialnem delu v krajevni skupnosti, ki po programu obsega:

- organe in organizacijo krajevnih skupnosti, ki se ukvarjajo s socialnimi vprašanji,
- vsebino in oblike družbene pomoči občanom,
- kader v socialnih službah v krajevnih skupnostih,
- financiranje socialnih služb v krajevnih skupnostih,
- otroško varstvene ustanove,
- oblike pomoči občanom in
- vlogo občinskih strokovnih služb pri razvoju socialnih služb v krajevnih skupnostih.

Študijsko delo vodi komisija sekretariata. Do sedaj zbrano gradivo je sekretariatu koristilo pri sestavljanju programov za seminarje, ki so namenjeni organizatorjem socialnih služb v krajevnih skupnostih.

V letu 1963 je sekretariat organiziral 5 seminarjev za organizatorje socialnih služb v krajevnih skupnostih. Seminarje so na pobudo sekretariata organizirali Višja šola za socialne delavce v Ljubljani ter posamezne okrajne skupščine. Obravnavali so vlogo socialne politike in socialnega varstva v naši družbi in socialne službe v krajevnih skupnostih. Na seminarju je sodelovalo 116 oseb, med njimi skoraj tretjina tajnikov krajevnih skupnosti.

Zaradi pridobivanja praktičnih izkušenj o socialnem delu v krajevnih skupnostih je začel sekretariat v sodelovanju s pristojnimi socialnimi službami in občinami v treh eksperimentalnih krajevnih skupnostih načrtno uvajati socialne službe v krajevno skupnost. Ena izmed teh krajevnih skupnosti obsega popolnoma novo naselje, druga staro naselje, tretja krajevna skupnost pa staro naselje, v katerem je zgrajenih precej novih stanovanj. V letu 1963 je sekretariat analiziral socialno strukturo občanov v dveh krajevnih skupnostih, popisal sedanje socialne službe ter zbral vse predloge občanov o socialnem delu in služb. Gradivo bo koristilo pri načrtnem ustanavljanju socialnih služb v teh krajevnih skupnostih, katere pa bo vzorec za ostale krajevne skupnosti.

Študije in analize za razvoj socialnih služb

V letu 1963 so bile poleg analize o centrih za socialno delo ter študije o socialnem delu v krajevnih skupnostih, začete še nekatere analize in študije, ki bodo dokončane v letu 1964.

Za analizo o izvajanju nalog po priporočilih resolucije o nalogah komune in krajevne skupnosti na področju otroškega varstva in resolucije o nalogah komune na področju socialnega varstva je sekretariat v letu 1963 zbral gradivo v 54 občinah v SR Sloveniji. Rezultati analize bodo koristili predvsem kot predlogi krajevnim skupnostim in občinam pri nadaljnjem razvoju otroškega varstva in pri organiziranju pomoči zaposlenim staršem ter drugim pri varstvu otrok.

Študija "Socialno delo v posebnih zavodih za mladino", za katero je sekretariat s pripravami že končal je v programu za leto 1964 namen utemeljiti socialno delo v posebnih zavodih za mladino ter določiti vlogo socialnega delavca na terenu in v zavodu v primerih, kadar gre za vzgojni ukrep oddaje mladostnika v posebni zavod, ali v primerih rehabilitacije otroka in mladoletnika.

V letu 1964 bo sekretariat izdelal analizo socialnega dela v šolah, ki bo podlaga za strokovno navodilo za organizacijo socialnega dela v šolah. Navodilo bo imelo isti pomen kot v letu 1963 izdano strokovno navodilo za organizacijo socialnega dela in socialnih služb v zdravstvenih zavodih.

Vse dosedanje proučevanje socialnega dela izven socialnega varstva je namenjeno predvsem integraciji socialnega dela v družbenih službah z namenom, preventivno delovati pri socialnih problemih posameznikov ali skupin državljanov in prispevati k enovitejšemu delu za socialno varnost občanov.

Sekretariatu za socialno varstvo s svojimi strokovnimi delavci ni uspelo izdelati vseh študij za hitrejši in načrtnejši razvoj posameznih nalog socialnega varstva. Zaradi tega je v letu 1963 naročil pri drugih zavodih in institucijah še druge študije za posamezna področja socialnega varstva.

Dokumentacijsko delo

Zaradi pomanjkanja dokumentacije, ki je nujno potrebna za uspešno študijsko in analitično delo, pa tudi za strokovno izpopolnjevanje kadrov na področju socialnega dela, je sekretariat organiziral dokumentacijsko službo, ki ureja strokovno knjižico, periodični tisk in diplomske naloge slušateljev Višje šole za socialne delavce.

Dokumentacijska služba izdaja trikrat mesečno Obvestila, v katerih so izvlečki vseh važnejših člankov in razprav iz periodike na področju socialnega dela.

Obvestila pošilja sekretariat občinskim in okrajnim skupščinam, centrom za socialno delo, strokovnim sodelavcem v sekretariatu in zunanjim strokovnim sodelavcem.

V strokovni knjižici so dela s področja socialnega varstva in socialnega dela, o rehabilitaciji invalidnih oseb, psihologiji in pedagogiki dela s področja šolstva, zdravstva, pravnih ved in kriminologije, filozofije, politike itd. V strokovni knjižnici je tudi 24 diplomskih nalog študentov Višje šole za socialne delavce, ki opisujejo praktične rešitve problemov z različnih področij socialnega dela.

Vestnik Republiškega sekretariata za socialno varstvo

Sekretariat za socialno varstvo že dolgo leto izdaja strokovno publikacijo Vestnik, ki obravnava aktualno problematiko s področja socialnega varstva. V letu 1963 je uredništvo razširilo krog sodelavcev. Posebno tehni prispevki npr. socialno varstvo v občinskih statutih, Problematika rehabilitacije invalidnih oseb v Sloveniji, Problematika ostarelih kmetov, Zavodski vzgojni ukrepi, Socialni delavec v posebnem šolstvu in opisi socialnega dela in socialnih služb v krajevni skupnosti centrom za socialno delo, upravnim organom socialnega varstva v komunah in socialnim delavcem močno koristijo pri reševanju njihovih nalog.

Kadri v socialnem varstvu

V 1963 letu je Svet za socialno varstvo, pozneje pa Republiški sekretariat, poleg strokovne pomoči v obliki smernic in navodil upravnim organom socialnega varstva okrajev, občin in centrov za socialno delo predvsem poudarjal pomen analiziranja kadrovske problematike.

Republiški sekretariat je imel še do nedavnega le splošne pokazovalce o kadrih. Za temeljitejše delo so bili pomanjkljivi. Ker je naloge socialnega varstva treba obravnavati bolj strokovno in poglobljeno, je bilo potrebno izdelati natančen pregled stanja kadrov. Ta dejstva so napotila sekretariat, da problematiko temeljito analizira.

Celotno akcijo je kadrovska služba sekretariata zaključila z informacijo o kadrih v upravnih organih socialnega varstva in v centrih za socialno delo, ki je bila poslana Izvršnemu svetu skupščine SRS.

Analiza je pokazala, da občinske skupščine često ne vodijo povsem pravilne politike pri kadrovanju v socialnih službah. Zlasti pomanjkljivi so programi kadro-

vanja, izbire kadrov in štipendiranje. Ne gre le za upravne službe socialnega varstva, temveč za vse socialne službe v občini. Dalje je bilo ugotovljeno, da na opravljanje nalog v socialnem varstvu negativno vpliva nezadostna strokovna raven oziroma še vedno pomanjkljiva izobrazba uslužbencev v socialnem varstvu. Od 336 uslužbencev ima 73 (22 %) nižjo izobrazbo, 141 (42 %) srednjo, 107 (33 %) višjo in le 15 (6 %) uslužbencev visoko izobrazbo. Nepopolna je tudi sistemizacija in zasedba delovnih mest v upravnih organih socialnega varstva o krajev, občin in centrov za socialno delo. Ne le, da je še vedno premalo sistemiziranih delovnih mest (363), od katerih je zasedenih 336 (92 %), ampak je tudi izobrazba za ta mesta preizko določena. Še vedno imamo za 22 % delovnih mest predpisano le nižjo izobrazbo. V razmerju na zahtevano višjo oziroma visoko izobrazbo po sistemizaciji, zasedajo še vedno 92 delovnih mest, tj. 82 s predpisano višjo in 10 s predpisano visoko izobrazbo, uslužbenci, ki nimajo ustreznih izobrazb. Na teh delovnih mestih je 70 (76 %) uslužbencev z nižjo izobrazbo, 22 (24 %) pa imajo srednjo izobrazbo. Iz teh podatkov je razvidno, da je sistemizacija prilagojena izobrazbi uslužbencev, ki zasedajo delovna mesta, manj pa zahtevnosti opravil.

Ugotovljene probleme je sekretariat obravnaval in jih skušal odpravljati s posvetovanji in predlogi tudi v letu 1963. Kljub tej pomanjkljivosti nikakor ni mogoče zanikati velikega napredka v primerjavi s prejšnjimi leti. V socialnih službah imamo vsako leto več diplomiranih socialnih delavcev, ki dosledno vnašajo metode socialnega dela pri individualnem in skupinskem delu, kar se vsekar odraža v kvaliteti dela. Poleg tega je začel strokovni kader aktivneje delati na področju preventive, z analizami pa osvetljuje socialne probleme in daje predloge, kako bi jih omejili in odpravili. Izreden dvig kvalitete dela opazamo predvsem v centrih za socialno delo.

Sekretariat je tudi v letu 1963 sodeloval pri strokovnem usposabljanju kadrov. Občinske skupščine in druge pristojne činitelje je opozarjal na redno in izredno šolanje na Višji šoli za socialne delavce. V letu 1963 se je na Višjo šolo za socialne delavce vpisalo 114 rednih in 48 izrednih slušateljev. Izmed njih študira snov za delovna mesta pri občinskih upravnih organih socialnega varstva 43 (37 %) slušateljev. Vpis študentov na Višjo šolo za socialne delavce za potrebe občin je kljub precejšnji zavzetosti občinskih skupščin in drugih zainteresiranih činiteljev, v primerjavi s prejšnjim letom za 21 oseb manjši.

Obliki usposabljanja uslužbencev na delovnem mestu je Republiški sekretariat za socialno varstvo posvetil posebno pozornost. V sodelovanju z Višjo šolo za socialne delavce in Društvom socialnih delavcev je za kadre v socialnih službah organiziral 9 seminarjev, katere je obiskovalo 199 udeležencev. Seminarji so trajali 37 dni in je na njih predavalo 17 predavateljev. Pripravljen je bilo 22 referatov, od katerih so bili štiri že publicirani, dva referata pa sta v pripravi.

Poleg seminarjev, katerih namen je bil usmerjanje dela krajevne skupnosti na področju socialnega varstva, je potrebno omeniti tudi tri seminarje za diplomante in absolvente Višje šole za socialne delavce, ki so zaposleni v upravnih organih socialnega varstva in centrih za socialno delo ter seminar za socialne delavce iz gospodarskih organizacij. Seminarji so bili v obliki dopolnilnega študija (postdiplomski študij), katerih namen je bil nadaljnje izpopolnjevanje socialnih delavcev na teh področjih.

Zaradi boljše organizacije usposabljanja kadrov in sistema dela je sekretariat za to dejavnost pooblastil Višjo šolo za socialne delavce. Šola je prevzela naloge dopolnilnega izobraževanja vseh kadrov v socialnih službah. Oblike in vsebinsko stran usposabljanja je in bo določal Republiški sekretariat za socialno varstvo, ki pozna obseg nalog v socialnih službah in pomanjkljivosti v strokovnosti kadrov.

Varstvo otrok in družine

Otroško varstvo

Sekretariat je v letu 1963 usmerjal in koordiniral vprašanje otroškega varstva, ki je pomembno področje socialne politike. Skupaj z drugimi republiškimi čini-telji je analiziral otroško varstvo v SR Sloveniji po resoluciji o nalogah komu-ne in stanovanjske skupnosti pri otroškem varstvu, ki jo je sprejela skupščina SR Slovenije septembra 1961. Analiza je opisala problem varstva otrok s social-nih, vzgojnih, zdravstvenih in z ekonomskih vidikov. Kot posebno poročilo jo je obravnavala skupna seja Republiškega zbora in zbora proizvajalcev marca 1963. Skupščina je pritrdila stališčem in predlogom in pripomnila občinskim skupščini-am, krajevnim skupnostim ter družbenim in delovnim organizacijam, da naj prič-no učinkovitejše uresničevati resolucijo.

Razvoj otroškega varstva po resoluciji je bil v glavnem usmerjen le v reševa-nje varstva otrok zaposlenih staršev v gospodarskih središčih, ostala vprašanja varstva otrok, posebno kmečkih proizvajalk, pa so ostala nerešena.

V vseh 205 varstveno vzgojnih ustanovah v Sloveniji je le 12 178 otrok (2,7 %) starih do 14 let oziroma komaj 10 % otrok zaposlenih staršev. Najtežji problem je organizirano varstvo dojenčkov zaposlenih mater, ki ga občinske skupščine in krajevne skupnosti sploh ne rešujejo. Tudi prehrana otrok ni zadovoljivo u-rejena, saj prejema kosilo izven doma le 6,5 % šolskih otrok, malico pa dobiva 73 % vseh šolarjev. Prav tako se zaradi pomanjkanja prostorov ter iz kadrovskih

in materialnih vzrokov ni mogla zadovoljivo razviti razširjena varstvena dejavnost šol in razne oblike interesnih aktivnosti šolske mladine. Preslabo je organizirana družbena skrb, zlasti za otroke mater samohranilk (24 % - mater v ferilni dobi je samskih), kar povzroča težke vzgojne probleme.

Poglaviti problem otroškega varstva je prepočasno razvijanje novih kapacitet. To je osnovni vzrok, da varstvo še ni usklajeno z našim razvojem, kar ustvarja težke socialne probleme. Občinske skupščine niso dovolj resno obravnavale nalog, ki jim jih je glede razvoja otroškega varstva nakazala resolucija. Le redke občinske skupščine so konkretizirale investicijska sredstva v družbenih planih. Podatki ankete Zveze prijateljev mladine Slovenije kažejo, da je 50 občinskih skupščin predvidelo v 5 letih za razvijanje otroškega varstva (brez graditve šol) le 2 669 milijonov investicijskih sredstev.

Tudi za vzdrževanje in financiranje sedanjih varstvenih ustanov močno primanjkuje finančnih sredstev. Cene v otroških ustanovah se gibljejo med 7 000.- do 9 000.- din na mesec. Občine krijejo iz svojih proračunov ali skladov 60,7 % ekonomske cene, starši pa prispevajo poprečno 29 %. Prispevki staršev ponekod še niso diferencirani glede na njihove ekonomske zmogljivosti. Po sedanjih instrumentih imajo delovne organizacije majhne možnosti prispevati več sredstev za otroško varstvo, kar znatno zmanjšuje učinkovito družbeno pomoč zaposlenim staršem. Premajhna je tudi udeležba organov socialnega varstva pri izplačevanju razlike oskrbnih stroškov za otroke pod družbenim varstvom. To bistveno vpliva na strukturo otrok v varstvenih ustanovah, tako da v njih ni mnogo otrok ekonomsko ali drugačno ogroženih družin. Zaradi na splošno prevelikega prispevka staršev so varstvene ustanove kljub velikim potrebam ponekod nezasedene.

Neproučenost in nejasnost glede prispevanja virov iz družbenih skladov za investicije in financiranje otroškega varstva ter neizdelan sistem sofinanciranja, predvsem iz sredstev socialnega zavarovanja in delovnih organizacij, so vzrok, da je sedanji materialni temelj otroškega varstva nezadosten in da so nesmotrno izkoriščena tudi sredstva, ki so na razpolago za to področje. Zato bo v letu 1964 nujno potrebno študijsko proučiti instrumente družbene participacije in politiko financiranja tako v investicijski izgradnji, kot pri vzdrževanju sedanjih kapacitet otroškega varstva in izdelati realne predloge za postopno zvišanje družbenih obveznosti za varstvo in vzgojo otrok.

S sodelovanjem družbenih delavcev in staršev se je v letu 1963 uspešno uveljavljalo družbeno upravljanje na področju otroškega varstva. Vzgojno varstvene ustanove so dobile status samostojnih družbenih zavodov, skoraj polovico ustanov pa so do sedaj prevzele krajevne skupnosti. Proces družbenega upravljanja in samouprave bo treba sistematično dalje razvijati, kar bi morali pristojni družbeni organi v komunah šteti za svojo osnovno nalogo.

Med činitelji, ki so neugodno vplivali na razvoj otroškega varstva v letu 1963 je tudi dejstvo, da so krajevne skupnosti organizacijsko, kadrovsko in materialno prešibke, da bi uspešno povezovalе aktivnost in materialna sredstva staršev in družbe na tem področju. Premalo učinkovito je tudi koordinirano delovanje samoupravnih organov, družbenih organizacij in strokovnih služb v komuni. Nerešeno je vprašanje nujnosti organa občinske skupščine, ki bi usmerjal to problematiko v komuni.

Skladno politiko pri razvijanju otroškega varstva lahko zagotovijo le enotni programi. Da bi pospešili in strokovno utrdili enotno programiranje otroškega varstva v komuni, je bil sekretariat v letu 1963 pobudnik za izdelavo raznih študij in skupnih posvetovanj ter strokovnih razgovorov. Posebna študija Otroško varstvo v komuni in krajevni skupnosti bo postala strokovni pripomoček pri pravi dokumentiranih programov otroškega varstva v komuni. Z usmerjanjem strokovnih služb v nekaterih občinah in s sodelovanjem z Višjo šolo za socialne delavce so bili opravljeni že prvi poskusi programiranja otroškega varstva z urbanističnega, pedagoškega in zdravstvenega vidika (npr. v občinah Ljubljana-Center, Nova Gorica, Slovenj Gradec, Izola, Kranj, Maribor-Tezno itd.).

V perspektivnem programu razvoja otroškega varstva v sedemletnem planskem obdobju bo potrebno čimbolj plastično in dokumentirano prikazati vse potrebe tega važnega družbenega področja. To nalogo bo sekretariat opravil v sodelovanju z organi šolstva in drugimi pristojnimi republiškimi organi in organizacijami.

Kot lastno nalogo bo sekretariat v letu 1964 analiziral stanje organiziranega varstva za socialno najpotrebnejše otroke, predvsem otroke mater samohranilk in otroke iz socialno ogroženih in številnih družin.

Na podlagi ugotovitev bo usmerjal organe socialnega varstva občin k intenzivnejšim preventivnim ukrepom.

Otroci pod družbenim varstvom

Poleg širših problemov varstva družine je sekretariat usmerjal tudi družbeno skrb za otroke in mladino, ki je ostala brez staršev ali ne more živeti v družini iz posebnih, zdravstvenih in vzgojnih vzrokov.

V Sloveniji je od skupnega števila 507 481 otrok in mladoletnikov 17 313 (3,41%) otrok pod družbenim varstvom. Število otrok padlih borcev, žrtev fašističnega nasilja ter otrok brez obeh roditeljev je vedno manjše.

Pri 11 občinah so v letu 1963 skrb za otroke pod družbenim varstvom prevzele strokovne socialne službe - centri za socialno delo. Posamezni izmed njih so strokovno izboljšali individualno delo z otroki in pričeli tudi z analitičnim pro-

učevanjem specifičnih problemov. Tako je npr. center za socialno delo občine Ljubljana-Center v letu 1963 izdelal analizo rejništva, na podlagi katere je predlagal občinski skupščini smotnejšo in vsestransko skrb za rejence v občini.

Skrbnništvo

Med važnimi nalogami sekretariata je v tem letu tudi spremljanje vprašanje skrbništva v SR Sloveniji. V prvem polletju 1963 je bilo pod skrbništvom 1 300 mladoletnikov, od teh jih je bilo pri sorodnikih 44 %, v socialnih zavodih 9 % in v tujih družinah 47 %. Zaradi odvzema roditeljskih pravic staršem, je bilo pod skrbništvom 62 mladoletnikov. Organi socialnega varstva skrbijo za vzgojo, šolanje, zdravje in usposabljanje otrok pod skrbništvom, premalo pa skrbijo zanj hovo imovino. Problematična je tudi pravilna izbira skrbnikov, zlasti pri tistih občinah, kjer to delo opravljajo nestrokovni kadri.

Rejništvo

Med oblikami družbenega varstva otrok je sekretariat tudi v letu 1963 na seminarjih in z instruktajznimi obiski uvajal rejništvo kot najprilnejšo obliko varstva, domsko varstvo pa le za tiste otroke, ki so potrebni posebnega zdravstvenega in vzgojnega obravnavanja. Rejništva v smislu sodobnih načel republiškega zakona o rejništvu ni moglo razviti veliko število občinskih skupščin. Vzrok je pomanjkanje usposobljenih socialnih delavcev in ne zadostna materialna sredstva. To velja predvsem za ekonomsko manj razvita območja, kjer imamo še pojave "pastirškov", ki živijo v tujih družinah kot pomožna delovna sila. Organom socialnega varstva tudi v letu 1963 ni uspelo ugotoviti vseh otrok, ki živijo v tujih družinah. Pod družbenim varstvom je sedaj 1 834 evidentiranih rejenčkov. Materialna skrb za rejenčke se je v letu 1963boljšala samo tam, kjer so pristojni družbeni organi s programi predvideli razvoj rejništva. Povprečje rejnin še vedno ni v skladu s potrebami, saj znašajo povprečne rejnine v mestih od 6 000.- do 15 000.- din, na podeželju pa od 2 000.- do 6 000.- din. Od tega prispevajo občine okrog 80 %, starši pa 20 % sredstev. Zaradi pomanjkanja sredstev za nakup stanovanj, v SR Sloveniji še ni uspelo poskusno organizirati posebne rejniške družine, ki bi pod strokovnim vodstvom oskrbovale otroke.

Sekretariat je bil v letu 1963 sonačelnik pomembnega študijskega dela Inštituta za kriminologijo Oddaja mladoletnikov v tujo družino ali v zavod. To je raziskava o mladoletnikih, ki so jih zaradi asocialnih dejanj izročili tujim družinam ali v zavod. Namen študije je bil ugotoviti prednosti enega ali drugega vzgojnega ukrepa. Raziskava bo v prihodnjem letu publicirana in bo praktični pripomo-

ček tudi za organe socialnega varstva pri strokovnem obravnavanju vprašanj rejništva.

V letu 1964 bo sekretariat analiziral položaj otrok v rejništvu in predlagal občinским skupščinam izboljšanje kadrovskih in materialnih pogojev na tem važnem področju.

Vzgojno zanemarjena mladina

V letu 1963 je sekretariat usmerjal obravnavanje vzgojno zanemarljene mladine in je pri tem sodeloval z ustreznimi republiškimimi organi in organizacijami. V skladu s predpisi je sekretariat opozarjal organe socialnega varstva zlasti na uresničevanje novelirane kazenske zakonodaje glede strožjega nadzorstva in disciplinskih ukrepov. Obe obliki prevzgoje mladoletnih storilcev kaznivih dejanj se v naši republiki skladno uporabljata. V letu 1963 je bilo izrečenih 240 ukrepov strožjega nadzorstva in 92 disciplinskih ukrepov, vendar samo 19 primerov oddaje v disciplinski center.

Ker so bili organi socialnega varstva za službo strožjega nadzorstva usposobljeni že v prejšnjih letih, je bila v letu 1963 glavna naloga organizirati disciplinske centre v vsej republiki kot pogoj za sprejem republiškega zakona o uporabljanju določb kazenskega zakona o oddaji v disciplinski center. V prvi fazi je začelo v Sloveniji delovati 7 disciplinskih centrov. Sekretariat za socialno varstvo je skupaj s strokovnimi sodelavci pripravil tudi navodilo za organizacijo in metode dela z mladoletnimi storilci kaznivih dejanj v disciplinskih centrih. Po sprejetju republiškega zakona o začetku uporabljanja določb kazenskega zakona o oddaji v disciplinski center bo nujno potrebno ustanoviti nove disciplinske centre. Sekretariat je že proučil in pripravil predloge za izvrševanje tega ukrepa.

O izvajanju strožjega nadzorstva v Sloveniji sekretariat v letu 1963 ni izdelal točnejše analize. Ob neposrednem usmerjanju te dejavnosti pa je ugotovil, da nekateri organi to službo dobro opravljajo, nekaterim pa bi bila potrebna ustrezna strokovna pomoč. V letu 1964 bo sekretariat ob sodelovanju z Inštitutom za kriminologijo pričel s sistematičnim raziskovanjem tega področja.

Skupaj s sekretariatom za pravosodno upravo je sekretariat v letu 1963 uspešno sodeloval pri reševanju problematike vzgojnih ukrepov v mladinskem sodstvu. Na posebnem republiškem posvetovanju sodnikov, socialnih delavcev in pedagogov, ki prevzgojajo delinkventno mladino so bili sprejeti pomembni sklepi, ki jih je sekretariat s posebnimi navodili posredoval občinским organom socialnega varstva. Med važnejšimi problemi na tem področju je pomanjkanje strokovnega in kontinuiranega socialnega dela med procesom prevzgoje mladoletnikov.

Kategorizacija otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju

Na področju rehabilitacije otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju se je sekretariat v letu 1963 trudil, da bi bila kategorizacija in evidenca otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju čim hitrejša in strokovno opravljena. Izdelal je analizo o njenem poteku in pripravil za Izvršni svet posebno informacijo o kategorizaciji in evidenci otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju v SR Sloveniji.

Od skupnega števila 9 971 za kategorizacijo prijavljenih otrok v SR Sloveniji, je bilo do 31. 5. 1963 kategoriziranih 3 914 otrok. Od tega je na rehabilitaciji 3 251 otrok, in sicer: s pomočjo sredstev socialnega zavarovanja 2 248, s prispevki staršev oziroma s sredstvi pristojnih občinskih skupščin pa 1 003. Zaradi hudih motenj 663 otrok ni mogoče rehabilitirati.

Med organizacijskimi problemi kategorizacije so najvažnejši: pomanjkanje ustreznih strokovnjakov za načrtno delo strokovnih komisij za kategorizacijo, nezadostna finančna sredstva predvsem v ekonomsko nerazvitih občinah in pomanjkljiva koordinacija z invalidskimi komisijami socialnega zavarovanja. Strokovno izvajanje kategorizacije prizadetih otrok ovirajo nekatere nejasnosti pri določanju kategorij. Pravilnik o kategorizaciji bo zato nujno treba dopolniti.

Za celovito reševanje rehabilitacije, včevši tudi rehabilitacije otrok in mladi ne, je vedno bolj očitna potreba po enotno organizirani službi rehabilitacije na posameznih območjih. Načrtno organizirane občinske komisije za rehabilitacijo (po vzorcu stalne konference za rehabilitacijo SRS), bi lahko najuspešnejše usklajevale delo ustreznih strokovnih služb in organov.

Pri kategorizaciji in evidenci otrok je sekretariat pričel že v letu 1963 opravljati vrsto nalog organizacijskega in strokovnega značaja, npr.: organizacijsko in strokovno je utrjeval komisije za kategorizacijo, proučil spremembo in dopolnitev pravilnika o kategorizaciji, pričel pripravljati priročnik za delo komisij in navodila za usklajitev postopka, izpopolnil sistem evidence itd. Vse te naloge bo izvrševal tudi v prihodnjem letu.

Prevenција splavov

Na področju prevencije splavov je sekretariat sodeloval z republiškim koordinacijskim odborom za probleme načrtovanja družine in proučil predvsem vprašanja socialnega dela v komisijah za dovolitev splava. Splavi kot izrazit socialni pojav preraščajo zdravstveno problematiko, zato jih je treba nujno uvrščati med širša družbena vprašanja. Od cca 15 000 splavov na leto v naši republiki je 80%

splavov dovoljenih zaradi socialnih indikacij - težkih stanovanjskih razmer, ekonomskih in drugih težav itd. Prav zato je potrebno, da organi socialnega varstva intenzivno sodelujejo tako pri preprečevanju socialnih vzrokov, kot pri sanaciji posameznih primerov. Strokovno socialno delo pri obravnavanju problematike splavov se bo moralo zaradi povezanosti problematike in potreb po organiziranem preventivnem ter strokovnem socialnem delu postopoma prenašati na strokovne socialne službe občinskih skupščin. V prihodnje bo zato potrebno določiti naloge strokovnih socialnih služb - centrov za socialno delo - za individualno in analitično delo na tem področju. Šele na podlagi dokumentiranih ugotovitev o socialnih indikacijah za dovolitev splavov bodo lahko občinske skupščine programirale preventivne ukrepe.

Sekretariat bo tudi v prihodnje tesno sodeloval z Republiškim sekretariatom za zdravstvo. Pripravil bo analizo socialnih indikacij, ki so jih ugotovile komisije, predvsem pa analizo, koliko vpliva na socialne indikacije neurejeno otroško varstvo v komuni.

Pomoč evakuiranim osebam iz Skopja

Sekretariat je v tem letu intenzivno sodeloval tudi pri reševanju vprašanj 2.800 evakuiranih otrok in odraslih oseb iz Skopja. S socialnega aspekta je skrbel za organizacijo pomoči socialnih organov evakuiranim otrokom, materam in odraslim osebam. Vodil je tudi centralno evidenco evakuiranih oseb ter jo posredoval zainteresiranim organom in organizacijam. Z neposrednim sodelovanjem z organi socialnega varstva okrajnih in občinskih skupščin je sekretariat dosegel, da je bila socialna pomoč evakuiranim osebam hitra in strokovna.

Vodstvo odraslih

Gerontološka problematika je pri nas dokaj neraziskana. Tehnika in medicina sta podaljšali življenje, kar je povzročilo naglo naraščanje prebivalstva višjih starostnih letnikov in odprlo specifične probleme, daleč pa so zaostale socialne službe, ki bi morale delati na utrjevanju socialne varnosti starostnikov.

Dosedanji ukrepi glede varstva starejših ljudi so bili predvsem kurativnega pomena. To delo pa je potrebno dopolniti s preventivno dejavnostjo, ki zahteva prizadevno proučevanje in iskanje ustreznih rešitev. Važno je predvsem ugotavljanje potreb starostnikov v ožjem in širšem smislu.

Glede na navedeno je posvečal sekretariat v zadnjem času veliko pozornost študijskemu delu ter pri tem sodeloval z vrsto znanstvenih institucij. Sociološki inštitut je izdelal študijo o življenjskih razmerah in aktivnosti vseh nad 55 let starih Slovencev. Urbanistični inštitut je zbral gradivo o ureditvi krajevne skupnosti za potrebe starejših ljudi. Obe študiji bosta služili za orientacijo pri nadaljnjem delu in kot napotilo za različne akcije. Zavod SRS za produktivnost dela pripravlja študijo Problematika starejših delavcev in delavk v industriji Slovenije, ki je prvi del študije Demografsko statistična raziskovanja starejših delavcev in delavk in je v zaključni fazi. Dalje pripravlja zavod študijo stanovanj in opreme za starejše ljudi. S to študijo želi sekretariat opozoriti projektante in urbaniste na takšna stanovanja, ki bodo ustrezala tudi starim stanovalcem. S pomočjo delovnih in fizioterapevtov je začel sekretariat v letu 1963 proučevati možnosti in oblike dela in razvedrila za starostnike - Bokalce in Viltuš - ter dve krajevni skupnosti (Dravije v občini Šiška in Mari-bor-Center).

Klubi za upokojence so najpriljubljenejša oblika za razvijanje preventivnega dela za normalno starajoče se prebivalce v krajevnih skupnostih. Klub lahko deluje kot socialno terapevtski center, ki omogoča družabne stike, razvija prijateljstvo, rekreacijske aktivnosti in vse oblike prostovoljnega dela s starejšimi ljudmi. Največ zanimanja za to vrsto dejavnosti je pokazalo Društvo upokojencev. Sekretariat že več let materialno podpira ustanavljanje klubov. V letu 1963 je dodelil iz socialnega sklada za adaptacije in opremo klubov 8 milijonov dinarjev. Pregledal je sedanje delovanje klubov in dal smernice za nadaljnje delo. V SR Sloveniji sedaj deluje 12 klubov, 4 nove klube pa bodo v kratkem odprli.

Pomoč pri oskrbi starostnikov

V letu 1963 je sekretariat proučil nastanitev in oskrbo starih ljudi v drugih družinah. To je oblika preskrbe, ki omogoča starejšemu človeku, ki se sam ne more več popolnoma oskrbovati, da ostane v vajanem okolju. Takšna preskrba je cenejša od oskrbe v socialnem zavodu, hkrati pa je bila priporočljiva iz mentalno higienskih vzrokov. Ta oblika se je pojavila predvsem na podeželju, medtem ko je v mestih vedno bolj aktualno vprašanje stalnih servisnih služb za pomoč starejšim prebivalcem.

Po podatkih občinskih ljudskih odborov iz leta 1962 živi v drugih družinah na področju Slovenije nad 1.000 starih ljudi. Mesečni prispevek občine za njihovo oskrbo znaša v povprečju 6.000.- din. V tem znesku je zajeta celotna oskrba, vključno posteljnina, obleka in obutev, včasih celo nega. Zato menimo, da je denarna odškodnina prenizka ter je eden izmed vzrokov, da je težko najti družico, ki bi bila voljna sprejeti v oskrbo starega človeka. Pri tem je treba upo-

števati, da bodo te možnosti v perspektivi vedno manjše tudi zaradi spreminjanja strukture kmečkega prebivalstva in strukture družine na splošno, kajti današnja družina šteje v SR Sloveniji po statističnih podatkih povprečno 3 do 4 člane. Ker se povečuje število družin, v kateri sta zaposlena oba od staršev, je malo možnosti, da bi družine sprejele v oskrbo starostnika, ki je potreben celodnevne nege. Ker so potrebe vedno večje, je o tem vprašanju razpravljal v letu 1963 bivši Svet za socialno varstvo, občinskim skupščinam pa je bilo priporočeno, da posvečajo več pozornosti zlasti nastanitvi, da pomagajo z nasveti, zagotovijo večja materialna sredstva in nadzirajo uporabo sredstev. Ker je nastanitev starostnikov v drugih družinah z mentalno higienskega in tudi materialnega stališča primernejše, bo sekretariat usmerjal uveljavljanje te oblike oskrbe.

Zavodi za starostnike

Zavodi za starostnike so najbolj znana oblika družbene skrbi za ostarele osebe. V Sloveniji imamo 31 takšnih zavodov, v katerih živi okoli 2.700 oseb v starosti nad 60 let (1,35 % vseh oseb te starosti v SRS) in nekaj nad 500 oseb v starosti izpod 60 let.

Zavoda Hrastovec in Trate sta specialna zavoda za odrasle duševno defektne osebe, s kapaciteto in zasedbo 560 oseb. Duševno defektni so pravzaprav v vseh zavodih za starostnike (okoli 700), kar zelo moti normalno življenje ostalih prebivalcev teh zavodov.

Čeprav je znano, da zavodi za starostnike niso najprimemnejša oblika preskrbe na starost, ugotavlja Republiški sekretariat za socialno varstvo vedno več prošenj za sprejem. To je posledica splošnega večanja števila bolnih, bolnih in osamljenih ostarelih oseb, niso pa razvite službe, ki naj bi jim nudile ustrezno pomoč v individualnih gospodinjstvih. Zavod na Poljanah v Ljubljani je prejel v letu 1962 in v prvem polletju 1963 več kot 230 prošenj, ugodili pa so le 60 prosilcem. Sprejemajo predvsem najnujnejše primere oseb, ki so zdravstveno in socialno skrajno ogrožene. Močno narašča število ležečih oskrbovancev, saj jih je povprečno ena tretjina, skupaj s tistimi, ki se težje gibljejo, pa že 70 %. Takšno stanje zahteva primerno število osebja, ki mora ustrezati tudi v strokovnem pogledu. Sekretariat ugotavlja, da imajo le trije zavodi medicinske sestre za vodstvo zdravstvene službe, medtem ko več domov nima za to delo niti kvalificiranih bolničark. Bolnikom streže povsem nekvalificirano strežno osebje. Tudi vodilno osebje ne ustreza, zlasti dandanašnji, ko se struktura stanovalcev vedno bolj spreminja v korist oseb iz urejenih razmer, ki imajo večje in zahtevnejše potrebe. Sekretariat je priporočil občinam da štipendirajo in čim-

prej zaposlijo na teh mestih socialne delavce. Razen tega je sekretariat izdelal programe za enomesečno teoretično in praktično izpopolnjevanje ravnateljev zavodov in negovalskega osebja. Praksa za oba profila bo potekala na Bokalcu pri Ljubljani. Ravnatelji se bodo v času prakse seznanili z delom vseh delovnih enot in hkrati preštudirali dosegljivo literaturo o gerontološki problematiki. Na prakso naj bi šli predvsem novi ravnatelji zavodov. Negovalsko osebje bo moralo na praksi proučiti teoretično in praktično osnovna pravila osebne higiene in higiene okolja, odnos do starejših oseb, osnovno nego bolnih, prehrano in hranjenje itd. Praksa ne bo dala posebne kvalifikacije, ampak bo le izpopolnila znanje osebja, ki že dela v tem zavodu. Nujno je ustrezno šolanje negovalskega kadra, kar se predvideva v bodočem gerontološkem centru.

Pri reševanju tekoče problematike zavodov za starostnike je aktivno pomagal sedemčlanski koordinacijski odbor, s katerim je sekretariat organiziral 5 sektorskih konferenc, na katerih so poleg smernic za izdelavo statutov obravnavali analizo financiranja socialnih zavodov v letu 1962, katero je izdelal republiški sekretariat v letu 1963.

Cene za oskrbo so se v letu 1962 v vseh zavodih precej dvignile, in sicer zaradi upravičenega povišanja osebnih dohodkov in podražitve živil (povprečni osebni dohodek uslužbencev je znašal 23.965.- din). Ponekod so s privoljenjem občinske skupščine v teh cenah tudi sredstva za investicije. Tako je bil v letu 1961 oskrbni dan od 336.- do 529.- din; leta 1962 pa 440.- do 700.- din. V letu 1963 so se te cene kljub ponovnim podražitvam le tu in tam nekoliko povečale. Izjema je Zavod v Piranu s ceno 1.100.- din dnevno. V domu so v glavnem nepokretni starostniki. K stabilnejšim cenam so prispevale deloma ekonomije, deloma pa večja zasedba, kot so jo pričakovali v začetku leta v finančnih planih. Vsako izboljšanje sedanjega položaja bo povzročilo izdatno povišanje cen. Nedvomno bo tudi uvedba sedemurnega delovnika terjala večje izdatke za osebne dohodke.

Sekretariat je ugotovil, da ima 7 zavodov dvojno ceno, in sicer nižjo za relativno zdrave stanovalce ter višjo za kronične bolnike. Glede na to, da je v domovih vedno več upokojencev - samoplačnikov, bo potrebno sodelovati pri izdelavi kalkulacij za različne usluge in določiti različne cene oskrbe.

Močno različna je sistemizacija delovnih mest v zavodih, zlasti pri strežnem osebju. Vendar se zavodi po strukturi stanovalcev in delovnih pogojih med seboj tako razlikujejo, da bo potrebna temeljitejša analiza, da bomo prišli do ustreznih normativov za strežno osebje.

Vsi domovi so preveč zasedeni. Vsak stanovalec ima na razpolago 4 do 6 m² bivalnega prostora. Samo za razbremenitev sedanjih kapacitet bi potrebovali cca 500 novih postelj. S tem bi se bivalna površina na osebo povečala za 1 m². Če

bi hoteli povečati kapaciteto glede na splošne potrebe, bi morali dvigniti število še za 2.700 postelj.

Republiški sekretariat stalno spremlja in tesno sodeluje z vsemi občinskimi skupščinami, ki pripravljajo ali še ustanavljajo zavode za starostnike. V letu 1963 je treba omeniti predvsem naslednje občinske skupščine:

Občina Ljubljana - Center bo začela graditi stanovanjski blok za upokojence s kapaciteto 120 postelj. Dom bo sprejemal v oskrbo tudi rekonvalescente, poleg tega pa bo starejšim stanovalcem v okolici na voljo prehrana, pranje perila, pomoč na domu itd. Enake načrte imajo tudi občine Celje, Maribor in Dravograd. V Žalcu in Sevnici nameravajo z dograditvijo novih šolskih poslopij adaptirati sedanje šole za potrebe starih občanov. Sekretariat smatra takšno rešitev za sprejemljivo, vendar bo moral zadevo natančneje proučiti in poskrbeti, da bodo adaptacije tudi funkcionalno ustrezale namenom. S postopno realizacijo minimalnega programa novogradenj in adaptacij bo možno nekatere od sedanjih zavodov spremeniti v socialne zavode za duševno prizadete odrasle osebe, katerih je sedaj v zavodih do 30 %. Da bi ugotovil natančno stanje, je sekretariat organiziral kategorizacijo prebivalcev v zavodih, ki pravkar poteka s pomočjo psihiatrov.

Glede na obširno in težko problematiko zavodov za starostnike in veliko nujnost po takih zavodih, pripravlja Republiški sekretariat za socialno varstvo v prvem tromesečju 1964. leta izdelavo analize, ki naj bi nakazala smer razvoja tovrstnih zavodov.

Geriatриčni center

Obolevanja v starosti so pogostnejša. To se odraža v vedno večjem številu oseb, ki bi rabile tujo pomoč v individualnih gospodinjstvih, v številnejših profilcih za sprejem v zavode za starostnike ter v naraščanju števila ležečih v teh zavodih. Tudi posteljni fond na internih oddelkih bolnišnic vedno bolj zasedajo starejši pacienti (na Interni kliniki je bilo leta 1961 skoraj ena tretjina starih nad 60 let). Hkrati ugotavljamo pomanjkanje strokovno usposobljenega osebja za te naloge, tako v zavodih kakor tudi na terenu.

Iz navedenih razlogov je sekretariat podprl ustanovitev geriatričnega centra, ki naj bi opravljal več nalog: medicinsko-terapevtske, profilaktične vzgojne in znanstveno raziskovalne ter bi služil tako zdravstvenim kot tudi socialnim službam na terenu in v socialnih zavodih. Za socialne službe sta izredno pomembni vzgojna in znanstveno medicinska funkcija bodočega centra. Geriatrični center bo po-

menben zaradi tega, ker bo pri predvidenem podaljšanju delovnega staža potrebno zavarovancem ohranjati delovne in telesne ter duševne sposobnosti.

Geriatrični center naj bi ustanovili na Bokalcah, v kombinaciji z zavodom za starostnike.

Sekretariat je bil pobudnik za ustanovitev te potrebne ustanove ter je sodeloval pri pripravi informacije za Izvršni svet s sekretariatom za zdravstvo. Prav tako bo potrebno to sodelovanje tudi v prihodnjem letu tako pri pripravah za ustanovitev, kakor tudi pri realizaciji programov za vzgojo kadrov za gerontološke institucije in za potrebe na terenu.

Ostareli kmetje

Med najaktualnejše naloge na področju družbene skrbi za stare ljudi sodi vprašanje ostarelih kmetov. V decembru 1962 in januarju 1963 je bila izvedena v vseh občinah posebna anketa, ki je pokazala, da je v Sloveniji 9 412 kmetij, na katerih živi 16 492 ostarelih, za delo nesposobnih ali le delno sposobnih družinskih članov. Po mnenju predstavnikov občinskih skupščin in krajevnih skupnosti bi prišlo v poštev za odkup približno 4 000 predvsem nižinskih kmetij. Med ogroženimi kmeti je 1 899 (12 %) bivših borcev, aktivistov ali njihovih staršev, 2 566 oseb je socialno ogroženih, 993 oseb pa bi potrebovalo tudi pomoč v postržbi in negi. Sekretariat je izdelal v letu 1963 analizo, ki je pokazala problematiko tudi z ekonomske strani glede družbenih dajatev, odkupov in preživitni ter predlagala nekatere možnosti za reševanje. Zbrano gradivo je obvaroval še bivši Svet za socialno varstvo, Sekretariat za kmetijstvo in gozdarstvo, Glavna združna zveza in Sekretariat za finance. Gradivo je bilo poslano tudi Glavnemu odboru Socialistične zveze delovnega ljudstva, občinskim odborom SZDL in vsem občinskim skupščinam. Na ta način je sekretariat opozoril na ta problem širok krog najodgovornejših činiteljev. Republiški sekretariat za kmetijstvo in gozdarstvo je zlasti intenzivno reševal to vprašanje in pripravil osnutek občinskega odloka o preživitinskem varstvu ostarelih kmetov. Izdelal je tudi študijo o starostnem zavarovanju kmetov, sekretariat za finance pa je v svojih navodilih upošteval to kategorijo davčnih zavezancev in priporočil nekatere davčne olajšave. Analiza je prispevala, da občine rešujejo ta problem načrtnije in v koordinaciji med zainteresiranimi činitelji. Med prvimi ukrepi je bila omejitev davkov za socialno najbolj prizadete. Občinske skupščine so začele to vprašanje temeljito proučevati v okviru celotnega kmetijskega vprašanja npr. Škofja Loka, Logatec, Vrhnika, Žalec, Ljutomer, Ptuj. Nekaj skupščin je že sprejelo odloke o preživitnih (Žalec, Kranj, Videm-Krško, Brežice), druge občine pa začasno rešujejo najnujnejše socialne primere kmetov po odlokih o družbenih denarnih pomočeh. O problemu je ob koncu leta 1963 sekretariat poslal informacijo tudi Izvršnemu svetu.

Zaradi odseljavanja mlajših generacij in ostarevanja osamelih kmetov bo potrebno tudi v prihodnjih letih intenzivno sodelovati z republiškimi organi in pomagati občinskim skupščinam zlasti pri iskanju ustreznih rešitev socialnih problemov, pri organizaciji socialnih služ, usposabljanju kadrov in podobno. Najtežje bo rešiti to vprašanje v izrazito agrarnih območjih s šibkejšo gospodarsko bazo, ki pa imajo takšnih primerov največ.

Družbene denarne pomoči

Materialna zaščita oseb pod družbenim varstvom je ena izmed važnih nalog občinskih skupščin. V tej skupini imamo poleg ostarelih oseb brez dohodkov tudi otroke, mladino in osebe srednje starosti. Število žrtev fašističnega nasilja, ki jih uvrščamo v to skupino, konstantno pada z odmiranjem, medtem ko bi moralo število drugih uživalcev stalnih pomoči padati z izpopolnjevanjem socialne zakonodaje, s rehabilitacijo, rehabilitacijo in podobno. Vendar temu ni tako in v zadnjem času opazamo celo precejšnje povečanje števila teh uživalcev. Sklepamo, da je to naraščanje zaradi dodeljevanja stalnih denarnih pomoči zdravstveno in socialno ogroženim kmetom in upokojencem z minimalnimi pokojninami.

Število žrtev fašističnega nasilja, ki prejemajo stalno denarno pomoč pada (v letu 1963 je še 489). Višina povprečne pomoči se je v tem času dvignila od 3.359.- na 4.071.- din mesečno, kar še vedno daleč ne ustreza življenjskim potrebam in zaostaja celo za povprečjem pomoči drugih uživalcev stalnih podpor.

Število uživalcev pomoči po zakonu o pomoči družinam kadrovcv se po posameznih letih rahlo spreminja (v letu 1963 jih je bilo 441). Povečala pa se je povprečna mesečna pomoč, in sicer od 6.774.- v letu 1962 na 8.908.- din v letu 1963.

Število uživalcev stalnih pomoči narašča (v letu 1963 jih je bilo 13.318) primerjava z letom 1962 (12.314) pa kaže tudi na večje izdatke. Povprečni znesek izplačanih pomoči je bil 1962. leta 3.564 din, v prvem polletju 1963 pa 4.244 dinarjev.

Število enkratnih izrednih pomoči rahlo pada. V l. 1962 je dobilo to pomoč 9.547 ljudi, v prvem polletju 1963 pa 4.290. Tudi povprečna višina teh pomoči je nekoliko nižja. V l. 1962 je bila 7.700.- din, v prvem polletju 1963 pa 6.222.- din.

Vse oblike družbeno denarnih pomoči Republiški sekretariat za socialno varstvo sicer zasleduje, nima pa obširnejše analize za zadnje obdobje.

V prihodnjem letu bo zato potrebna temeljita analiza tega vprašanja, ki naj bi prikazala stanje po posameznih skupinah uživalcev pomoči, višino pomoči in možnosti drugačnih rešitev.

Pomoč odpuščenim po prestani kazni

V smislu noveliranega zakona o izvrševanju kazenskih sankcij je na območju SR Slovenije 60 odborov za pomoč odpuščenim obsojencem. Odborov povsod niso ponovno izvolili, ker so ugotovili, da je število teh oseb močno nazadovalo in da so redke primere obravnavali organi socialnega varstva.

Največ pozornosti posvečajo odbori primerni in čimprejšnji zaposlitvi odpuščenih oseb. Pri tem aktivno sodelujejo z zavodi za zaposlovanje delavcev in z gospodarskimi organizacijami. Posameznim osebam so pomagali z zaposlitvijo, s pomočjo pri nadaljevanju pouka, pri zdravljenju, spremembi okolja, z denarjem, s prehrano, obleko, obutvijo, stanovanjem itd. Skupna vrednost vseh vrst pomoči je znašala za odrasle 5,628.000.- din, za mladoletne pa 11.776.792.-din.

Eden izmed najtežjih problemov je nastanitev tistih odpuščenih oseb, ki so brez stalnega bivališča oziroma brez stanovanja. Gospodarske organizacije odpuščne obsojene osebe odklanjajo, posebno tiste, ki so bile že večkrat kaznovane.

Med odpuščenimi osebami brez stalnega bivališča in povratniki je mnogo alkoholikov in duševno motenih osebosti. Zato odbori ponovno predlagajo ustanovitev predhodnega doma ali zavoda odprtega tipa z delavnicami. Rešitev tega vprašanja je predvidena v sedemletnem planu, pri študiju tega vprašanja pa sekretariat sodeluje z Inštitutom za kriminologijo ljubljanske univerze.

V letu 1962 je sekretariat analiziral delo odborov in problematiko odpuščenih oseb po prestani kazni, za leto 1963 pa podatki še niso zbrani.

V letu 1964 bo pričel sekretariat s sistematičnim študijem in proučevanjem kategorij odpuščenih oseb po prestani kazni, kakor tudi alkoholikov in duševno abnormnih ter je glede sodelovanja v dogovoru s Kriminološkim inštitutom univerze v Ljubljani. Vsekakor bo odborom potrebna stalna pomoč pri konkretnem delu. V ta namen bo sekretariat organiziral sektorske konference in v nekaterih občinah pomagal pri izvedbi seminarjev.

Varstvo vojaških invalidov in borcev NOV

Po opravljeni decentralizaciji varstva vojaških vojnih invalidov in prenosu pristojnosti na upravne organe občinskih skupščin v letu 1962, je Sekretariat za socialno varstvo utrjeval te službe vse leto 1963. Meseca aprila leta 1963 je spremenjeni zakon o vojaških vojnih invalidih (Ur. l. FLRJ, št. 13/63) naložil republiškemu sekretariatu za socialno varstvo dolžnost opravljati revizijo poslovanja organov prve in druge stopnje. Poleg revizije in kontrole je moral poskrbeti še za strokovni dvig kadrov. Sekretariat je v letu 1963 opravljal te naloge z instruktažo na terenu in s konferencami z okrajnimi in občinskimi skupščinami, kar je bilo nujno potrebno glede na spremembe in razširitev pravic vojaških vojnih invalidov po novem zakonu.

Sekretariat je v sodelovanju z okrajnimi službami predlagal poslovanje 58 občin. Iz poročil občinskih in okrajnih upravnih organov in poročil o potrošnji denarnih sredstev za invalidsko varstvo je razvidno, da ni bojazni za večje nepravilnosti v poslovanju. Revizija ni bila opravljena le v občinah Maribor-Tezno, Tolmin, Nova Gorica in Ajdovščina.

Služba invalidskega varstva se je razvijala normalno in brez večjih nepravilnosti.

V letu 1963 je služba družbenega knjigovodstva pri NB - centrali za Slovenijo prevzela kontrolo tehničnega finančno-računskega poslovanja in je do konca leta 1963 pregledala 11 občin. Ta način bo treba v prihodnjih letih čim bolj razviti. Ker na vseh sedežih občin ni podružnic NB, bo sekretariat tudi v letu 1964 dolžan odpravljati neskladnosti v finančnem poslovanju.

Decentralizacija je bistveno izboljšala invalidsko varstvo in hkrati spodbudila lokalne družbene organizacije. V letu 1963 so upravni organi invalidskega varstva zelo tesno sodelovali z organizacijami zveze borcev, kar je bistveno prispevalo k izboljšanju invalidskega varstva.

Pred uveljavitvijo novega zakona o vojaških vojnih invalidih, to je pred 1. 7. 1963, je sekretariat organiziral konference z okrajnimi in občinskimi službami, kajti v Sloveniji uživa invalidsko varstvo 32.605 oseb, in sicer 11.945 osebnih invalidov, od katerih je 1.043 vojaških mirovnih invalidov ter 20.660 družinskih invalidskih upravičencev.

Splošni invalidski dodatek, ki ureja socialno vprašanje invalidskih upravičencev, prejema 5.314 oseb, posebni invalidski dodatek, ki je določen za šolanje otrok padlih borcev dobiva 749 otrok, otroški dodatek pa 757 otrok.

Število invalidskih upravičencev je tudi v letu 1963 nazadovalo. Močno pade število uživalcev posebnega invalidskega in otroškega dodatka, narašča pa število upravičencev do splošnega invalidskega dodatka. Absolutno število invalidskih upravičencev se manjša delno zaradi odmiranja starejših invalidov oziroma zaradi doraščanja otrok - uživalcev invalidnin. Število uživalcev posebnega invalidskega dodatka se je od 1.048 v letu 1962 znižalo na 749, otroških dodatkov pa je nazadovalo od 1.118 na 757, kar je za 361 manj od leta 1962. Porast števila upravičencev do splošnega invalidskega dodatka (4.735 v letu 1962, v 1963 pa 5.314) pripisujemo staranju invalidskih upravičencev ter zmanjšanju njihove sposobnosti za preživljanje. Pogosten je pojav izročanja kmetijskih posestev v družbeno last, kjer starejši upravičenci zemlje ne morejo več obdelovati. Upravičenci, ki oddajo zemljo, pridobijo pravico do splošnega invalidskega dodatka. Poleg odtujitve zemljišč je pogosten pojav oddaje zemljišč v brezplačen zakup zadrugam ali kmetijskim gospodarstvom. Ta pojav bi morali po mnenju sekretariata obravnavati tudi v predpisih o invalidskem dodatku, kajti invalidski upravičenci, ki dajo zemljo v brezplačen zakup, nimajo nobenih pravic po invalidski zakonodaji, ker so še vedno zemljiško-knjižni lastniki posestev. Socialno vprašanje teh večinoma ostarelih borcev je problem, ki ga bo treba v letu 1964 vsestransko proučiti in predlagati ukrepe.

Novi zakon o vojaških vojnih invalidih je z uvedbo ortopedskega dodatka povečal invalidske prejemke težjim invalidom in spremenil način izplačila za nižje kategorije invalidov. Sekretariat je ob veliki podpori zveze združenj borcev NOV intenzivno sodeloval pri uresničitvi teh sprememb tako, da so občinski upravni organi pravočasno rešili vse primere v zadovoljstvo invalidskih upravičencev.

Invalidski prejemki

V letu 1963 smo v Sloveniji porabili za invalidske prejemke 1.866.000.000.-din, za drugo invalidsko varstvo pa 465 milijonov dinarjev, skupaj 2.331.000.000.-din. Nesorazmerje med izdatki za invalidske prejemke in materialnimi izdatki za ostalo invalidsko varstvo je očitno. Prav gotovo je bila skrb za rehabilitacijo vojnih invalidov v letu 1963 še vedno premajhna, čeprav je Stalna konferenca na tem področju opravila velikansko delo. Zato je sekretariat proučil možnost za rehabilitacijo najmlajših invalidov, to je vojaških mirovnih invalidov. Analiza je dokazala, da bi bilo treba predpisati obvezno medicinsko in poklicno rehabilitacijo vojaških invalidov srednjih skupin, ker gre večinoma za ne kvalificirane delavce, ki so nesposobni za težje fizične napore. Sekretariat bo v tem smislu predlagal dopolnitev invalidske zakonodaje.

V letu 1964 bo sekretariat analiziral socialni položaj vseh vojaških invalidov in njihovih družin ter skušal ugotoviti, kakšni ukrepi so potrebni za izboljšanje

njihovega položaja.

Invalidi v zamejstvu

V zamejstvu ima invalidske pravice 698 oseb, in sicer v Italiji 580, v Avstriji pa 118. V letu 1963 so se spremenili predpisi o posebnem invalidskem dodatku za zamejske upravičence, ki so socialno ogroženi. Po predlogu sekretariata, invalidskih organizacij v Italiji in Avstriji in predsedstva zveze združenj borcev NOV je zvezni organ določil krajevno pristojnost za opravljanje zadev upravičencev iz Italije pri občinski skupščini v Kopru, za upravičence iz Koroške (Avstrija) pa pri občinski skupščini Ljubljana-Center. Prenos zadev je bil opravljen v letu 1963. Izplačila opravlja neposredno zvezni organ.

Zdravniške komisije in klimatsko topliško zdravljenje

V letu 1963 je bila decentralizacija invalidskega varstva s prenosom administracije zdravniških komisij s sekretariata na upravne organe občinskih skupščin Ljubljana-Center, Maribor-Center in Koper do kraja opravičena. Zdravniška komisija pri upravnem organu druge stopnje je enotna za celo Slovenijo. Administracijo komisije pa vodi upravni organ krajevene skupščine Ljubljana.

Prav tako je bila v letu 1963 decentralizirana služba zdravniških komisij za klimatsko in topliško zdravljenje vojaških vojnih invalidov. Ustanovljenih je bilo 7 komisij prve stopnje ter komisija izvedencev za območje Slovenije, ki deluje pri okrajni skupščini v Ljubljani. Sekretariat je nenehno sodeloval s komisijo in usklajeval kriterije, ki mnogokrat v vsej republiki niso bili enaki.

Z novimi predpisi se je v letu 1963 spremenil sistem klimatsko topliškega zdravljenja vojaških vojnih invalidov, ki je sedaj nadaljevanje ambulantnega oziroma bolnišničnega zdravljenja. Zaradi tega se je število uporabnikov te vrste zdravljenja nekoliko zmanjšalo, in sicer od 1.210 v 1962. letu na 1.090 v letu 1963.

Ortopedski pripomočki in rehabilitacija

Sekretariat je v letu 1963 večkrat obravnaval probleme proizvodnje ortopedskih pripomočkov. Pravico do ortopedskih pripomočkov ima v SR Sloveniji 5.071 vojaških vojnih invalidov in 240 otrok invalidov in užiivalcev družinskih invalidnin. Proizvodnja ortopedskih pripomočkov v naši republiki in v vsej Jugoslaviji še

vedno ni urejena, ker niti organi, ki so plačniki teh proizvodov, niso pokazali dovolj zanimanja za ureditev tega problema. Sekretariat je skupaj s Stalno konferenco za rehabilitacijo invalidnih oseb v SR Sloveniji sprejel stališče, da je treba proizvodnjo ortopedskih pripomočkov modernizirati, ker bo le modernizirana proizvodnja in opremljanje invalidov s sodobnimi ortopedskimi pripomočki znižala sedaj velikanske stroške, skrajšala delovne roke in zagotovila višjo kvaliteto raven, hkrati pa bodo zavarovane družbene koristi. S podporo vseh činiteljev, ki sodelujejo v Stalni konferenci se je z Zavodom SRS za rehabilitacijo invalidov združilo podjetje "Soča", ki je glavni proizvajalec ortopedskih pripomočkov v naši republiki. Novi zavod bo strokovna rehabilitacijska institucija in prvi primer organiziranega reševanja položaja v proizvodnji ortopedskih pomagala. Poleg tega je z regresom pri nakupu motornega vozila kupilo avtomobile 24 invalidov, za kar je sekretariat razdelil 13 milijonov dinarjev iz zveznega proračuna.

Rehabilitacija vojaških vojnih invalidov tudi v letu 1963 ni napredovala. Na rehabilitaciji je bilo 221 invalidov (v letu 1962 - 113), od tega na visokih šolah 36, na višjih šolah 21, v strokovnih šolah 20 v ukoli obrti 35 in na težajih 9. To število kaže na majhno zanimanje za rehabilitacijo, kljub dejstvu, da so skoraj vsi vojaški vojni invalidi stari nad 40 let. Poglavitni vzrok za nezanimanje je oskrbnina za čas rehabilitacije, ki ni stimulativna, saj je nižja od splošnega invalidskega dodatka ter nižja od prejemkov, ki jih imajo borci NOV po 265. členu zakona o pokojninskem zavarovanju (26.000).

Za rehabilitacijo je bilo porabljenih 60 milijonov dinarjev, in sicer za oskrbnino 121 invalidov 45 milijonov, za dotacije trem zavodom za rehabilitacijo pa 15 milijonov dinarjev.

Varstvo borcev NOV

Poleg invalidskega varstva je sekretariat v letu 1963 opravljal tudi naloge na področju varstva borcev NOV. Kvalifikacije udeležencev NOV (članov organizacije zveze borcev NOV je 108.906) kažejo na dokaj slab socialni položaj borcev. Med njimi je okrog 30.000 delavcev, izmed katerih je 13.000 nekvalificiranih. Ker ti borci zaostajajo za povprečjem splošnega nivoja osebnih dohodkov, jim je novela zakona o pokojninskem zavarovanju dala pravico do posebnega dodatka k zaslužku, če ne presegajo 26.000,- din. Posebni dodatek dobiva 2.761 borcev. Ker je prejemanje dodatka vezano na 15 let pokojninske dobe, od tega 10 let delovne dobe in na udeležbo v NOV pred 9.9. 1943, ga večje število borcev ne more uveljaviti. Posebni dodatek ni stimulativen, saj je le nekoliko višji od pokojninske osnove VI. zavarovalnega razreda. Tudi posebni dodatek je eden izmed vzrokov, da med borci naraščajo

zahtevki za upokožitev. Zlasti je to očitno pri reševanju zahtev za izredno upokožitev po 73/2. členu ZPZ, ki jih obravnava sekretariat za posebno komisijo Izvršnega sveta skupščine SRS. Od leta 1958 je komisija do sedaj obravnavala 928 zahtevkov, samo v letu 1963 pa 366 ali 40 % vseh vlog. Več kot polovico upravičencev za izredno upokožitev prihaja iz delovnega razmerja. Delovne skupnosti borcem ne posvečajo dovolj pozornosti, saj jih nekatere celo silijo k upokožitvi.

Za delo nesposobni in socialno ogroženi borci NOV, ki nimajo nobene delovne dobe ali jo imajo premalo, izkoristijo tudi izjemno upokožitev po 80. členu zakona o pokojninskem zavarovanju, pri katerih sekretariat opravi uvodni postopek pri zbiranju dokumentacije in vlaga predloge za rešitev. Administrativna komisija Izvršnega sveta skupščine SR Slovenije je v letu 1963 obravnavala 207 predlogov in jih poslala v odločitev zvezni administrativni komisiji. Do sedaj je bilo upokojenih po 80. členu zakona o pokojninskem zavarovanju 747 borcev, od tega v 1963. letu 221 borcev (v tem številu je všteti 14 rešenih vlog iz leta 1962). Te pokojnine so premajhne, ker znašajo povprečno 12.000.- din. Socialni problem borcev s tako majhno izjemno pokojnino ni rešen.

Priznavalnine

Socialni položaj borcev s premajhnimi dohodki rešujejo občinske in okrajne skupščine s podeljevanjem priznavalnin. Administrativna komisija IS skupščine SR Slovenije pa odloča o republiških priznavalninah.

Sekretariat je v letu 1963 urejal in pripravljaj predloge republiške komisije, hkrati pa realiziral vse njene ukrepe. V letu 1963 dobiva 338 borcev republiško priznavalnino, 374 borcev okrajno, 1.505 borcev pa občinsko priznavalnino. Najvišja republiška priznavalnina znaša 43.000.- din, najnižja pa 15.000.- din. Povprečja republiške priznavalnine je 19.493.- din, okrajna 10.500.- in občinska 6.372.- din. Okrajne in skoraj vse občinske skupščine so sprejele odloke o priznavalninah.

Stanovanjska vprašanja udeležencev NOV

Pri reševanju stanovanjskega vprašanja borcev je sekretariat sodeloval z Zvezo združenj borcev NOV Slovenije, posredno pa je močno vplival na občinske skupščine in delovne skupnosti ter poglobljaj njihovo razumevanje glede nujnosti reševanja teh vprašanj. Hitrejše reševanje stanovanjskih problemov borcev so ovirali tudi netočni podatki o potrebah, saj za nobeno leto organi niso imeli točnega prikaza o obsegu oziroma naraščanju problematike. V letu 1963 je se-

sekretariat popisal vse znane primere borcev brez stanovanj in precej natančno ugotovil stanovanja v SR Sloveniji.

Sedanji tempo reševanja bo treba v naslednjih letih pospešiti, ker le na ta način lahko pričakujemo, da bo stanovanjski problem rešen v naslednjih treh letih. Po podatkih sekretariata od oktobra 1963 bo treba zgraditi za borce še 3.070 stanovanj. Ker občinske skupščine same ne zmorejo tako velikega bremena, je predlog za vsakoletno participacijo republiškega Izvršnega sveta v znesku 250 milijonov realen in temelj za dokončno rešitev tega tudi politično pomembnega problema. Pospeševanje gradenj stanovanj za borce bo pri stikih z občinskimi skupščinami pri reševanju drugih vprašanj socialnega varstva tudi ena izmed pomembnih nalog sekretariata za leto 1964. Izvršni svet skupščine SR Slovenije je z odobritvijo 244 milijonov dinarjev za participacijo k občinskim sredstvom pri gradnji stanovanj za borce poudaril in podprl ta prizadevanja.

Ostala zadeve

Sekretariat je leta 1963 vodil drugostopni upravni postopek v invalidskih zadevah, ki so jih do konca leta 1962 reševale okrajne skupščine na prvi stopnji. Izdal je 238 odločb po pritožbah in 15 odločb po zahtevah za obnovo postopka. Zadeve je obravnaval s komisijo za ugotavljanje invalidskega svojstva, ki je sestavljena iz predstavnikov organizacije zveze borcev in vojaških vojnih invalidov ter uslužbencev sekretariata.

V sodelovanju s komisijo je izdal 168 odločb po zahtevah za izjemno obravnavanje prepozno vloženih prijav za družinsko invalidnino. Proučil je še 29 prepozno vloženih prijav za priznanje osebne invalidnine ter jih poslal zveznemu organu v pristojno odločanje.

V upravnih zadevah je bilo 75 upravnih spisov.

Pravna služba

Statuti občin

Nova ustavna ureditev je opredelila mesto in vlogo socialnega varstva, ostali pravni predpisi pa neposredno določajo naloge službe. Za uresničenje politike in neposrednih nalog socialnega varstva so občinske skupščine dolžne skrbeti za dobro organizacijo in za materialna sredstva, ki so potrebna za osnovno in

široko dejavnost službe. Zato so statuti občin pri graditvi sistema socialnega varstva v komuni izredno pomembni. Glede na to, da je bila izdelava statuten v letu 1963 ena izmed poglavitnih nalog uresničevanje nove ustave, je Svet za socialno varstvo LRS na svojih sejah večkrat poudarjal važnost tega področja. Tudi Republiški sekretariat za socialno varstvo je zelo aktivno sodeloval pri obravnavanju socialnega varstva v občinskih statutih z namenom, da bi področje socialnega varstva, organizacijo in službe prikazali glede na celoten obseg in širši razvoj zlasti v zadnjih letih.

Posebno pozornost je sekretariat posvetil važnim vprašanjem, ki jih statuti sploh ne obravnavajo ali površno omenjajo, n.pr. otroško varstvo, rehabilitacija, skrb za invalide in borce NOV in problematiko starostnikov ter ostarelih oseb. Sekretariat je ugotovil, da občinski statuti pomanjkljivo obdelujejo organizacijo družbenih in upravnih organov, zlasti slabo pa strokovne službe. Nekaj več pozornosti posvečajo organizacijskim vprašanjem, predvsem pristojnosti skupščine in odborov, ne pa vprašanjem sodelovanja, koordiniranja in sploh vprašanjem socialnega dela v delovnih organizacijah. Večina statuten predvideva, da se bo socialno varstvo financiralo iz posebnih skladov socialnega varstva. Poglavitni vir za sredstva tega sklada je proračun, iz katerega pa sredstva ne dotekajo redno in enakomerno, kar močno ovira trajnejše in perspektivnejše opravljanje nalog, zlasti na področju preventive.

Da bi dosegli čimboljšo obravnavo socialne službe v statutih, je sekretariat analiziral osnutke 25 občinskih statuten in poslal Glavnemu odboru SZDL poročilo s kratkim osnutkom za vsebino občinskih statuten glede nalog, organizacije in financiranja socialnega varstva v občini. O poročilu sekretariata je na svoji seji 13.2. 1963 razpravljala tudi Svet za socialno varstvo ter poslal gradivo vsem občinam in centru za socialno delo. Problematiko občinskih statuten so obravnavali tudi na seminarjih za socialne delavce, ki delajo v centrih za socialno delo in v občinskih organih socialnega varstva. V sodelovanju z Republiškim sekretariatom za zakonodajo in organizacijo uprave, je sekretariat izdelal teze o vsebini nalog občine na področju socialnega varstva in jih posredoval komisijam za statute pri občinskih skupščinah zaradi upoštevanja pri pripravi statuten.

Ti ukrepi so bili uspešni ne le, da so se službe socialnega varstva pridružile k pripravam osnutkov občinskih statuten v raznih komisijah, temveč, da so občinske skupščine začele boljše in temeljitejše obravnavati vprašanja socialnega dela v novih osnutkih. Zato bo tudi v letu 1964 nadaljnja naloga sekretariata spremljati priprave za statute in strokovno pomagati s posvetovanji, razgovori ipd.

Statuti krajevnih skupnosti

Krajevna skupnost zdrži je na svojem območju prebivalstvo, delovne organizacije, družbene organizacije in društva, skratka uravnava življenje posamezne teritorialne skupnosti. Delovanje krajevnih skupnosti se bo lahko uspešno razvijalo in nenehno izpopolnjevalo, če bodo pravilni medsebojni odnosi upoštevali tudi načelo popolnega družbenega samoupravljanja, če bodo na razpolago čim večji čim več občanov.

Na področju socialnega varstva razvija krajevna skupnost preventivno in kurativno socialno delo in v skrb za človeka povezuje vse družbene činitele, delovne organizacije in druge službe. V ta namen povezuje prebivalce v razne družbene in društvene dejavnosti, oblikuje socialistične družbene odnose in aktivizira prebivalce pri reševanju skupnih problemov naselja, pa tudi lastnih težav. Spodbuja jih k sodelovanju v organih družbenega samoupravljanja, k reševanju problemov otroškega varstva in varstva odraslih ter k organiziranju in delovanju raznih dejavnosti za pomoč občanom.

Za krajevno skupnost je zato izredno pomembno, kako jo obravnavajo občinski statuti in kakšen je njen lastni statut.

Sekretariat je bil pozoren tudi na ta vprašanja, čeprav statuti krajevnih skupnosti pravzaprav še ni in o njih še razpravljajo. Študijska skupina sekretariata posebej proučuje vprašanje socialnega dela v krajevnih skupnostih, kar je vplivalo na rezultate pri pripravi statutov glede vsebine socialnega dela v krajevnih skupnostih.

Pri pripravi statutov krajevnih skupnosti bo sekretariat v letu 1964 še nadalje strokovno sodeloval, kajti sprejeti morajo biti prav tako v letu 1964.

Statuti socialnih zavodov

Republiški sekretariat za socialno varstvo je v letu 1963 posvetil posebno pozornost izdelovanju statutov socialnih zavodov, predvsem zavodov za starostnike. Pri delu je tesno sodeloval s sedemčlanskim koordinacijskim odborom zavodov. Pripravljanje statutov je sicer nekoliko zaostalo, vendar je bilo v mesecu novembru 1963 5 sektorskih konferenc, ki so ob številni udeležbi načele tudi to vprašanje. Konference so dokazale, da so potrebne in koristne zlasti zato, ker so socialni zavodi strokovno-kadrovsko gibki in so nujno potrebovali navodil glede nekaterih načelnih vprašanj o vsebini in o formalni obliki statutar-
nih določil. Obravnavale so vprašanja ureditve organizacijskih, ekonomskih in

delovnih enot v zavodih, in sicer ne le glede delitve dela, temveč tudi glede uresničenja vsakoletnega delovnega programa, ki je osnova za delo zavoda. Posebno pomembne so bile razprave o družbenem samoupravljanju z zavodi, zlasti urejanje pravic in dolžnosti delovne skupnosti in njenih članov pri upravljanju v smislu ustavnih določil. Dosedanji zakon o socialnih zavodih tega ne ureja, tako da je potrebno urediti pravice in dolžnosti vseh organov upravljanja, in sicer sveta, upravnega odbora in ravnatelja. V razpravah se je izoblikovalo mnenje, da naj ima širši svet zavoda večjo vlogo v zadevah zavoda in njegovih razmerij do družbe, delovna skupnost pa v zadevah notranjega dela zavoda, kjer naj bo težišče upravljanja na upravnem odboru.

Konference so bile uspešne. Do konca leta 1963 je 20 zavodov že izdelalo statute, ki so bili strokovno pregledani, vsi ostali pa so napravili osnutke. Sekretariat je dajal zavodom stalno pravno pomoč, kar bo njegova naloga tudi v letu 1964 do sprejetja vseh statuten.

Ostalo delo pravne službe

Glede sprememb oziroma dopolnitev sedaj veljavnih zakonitih predpisov je sekretariat opravil predvsem pripravljala dela za usklajitev predpisov z novo ustavo. Večina predpisov je v zvezni pristojnosti in se še ne obravnavajo, pač pa so bili zbrani in pregledani republiški predpisi, ki urejajo socialno področje. Zakon o socialnih zavodih (Ur. l. LRS, št. 26/61) in zakon o rejništvu (Ur. l. LRS, št. 34/60) bosta po predvidevanjih na visti v drugem četrtletju 1964. Sekretariat bo pripravil teze in osnutke za spremembe oziroma dopolnitve. Pripravil bo tudi osnutek predloga zakona o izvrševanju vzgojnih ukrepov po zakonu o izvrševanju kazenskih sankcij.

V letu 1963 je sekretariat za občinske organe socialnega varstva izdelal posebno navodilo o izvajanju mednarodne pravne pomoči v socialno varstvenih zadevah. Navodilo je bilo potrebno zaradi enotnega in doslednega izvajanja nekaterih mednarodnih konvencij. Republiški sekretariat posreduje vlogo zveznim organom zaradi posredovanja v inozemstvu.

Sekretariat je izdelal pravilnik o notranji organizaciji, delovnih razmerjih in o delitvi dohodka sekretariata. Pravilnik je Izvršni svet skupščine SRS potrdil in velja od 1. 7. 1963 dalje. Po sprejetju pravilnika se je močno povečala aktivnost delovne skupnosti in njenega sveta, ki neposredno sodeluje pri uresničevanju s pravilnikom določenih nalog, predvsem pri izvajanju delovnega programa in v razpravah glede nagrajevanja.

Pri notranji organizacijski ureditvi je potreben še predpis o delu in nagrajevanju tehničnih služb - strojepisnice in administracije glede delitve osebnih do-

hodkov.

Republiški sekretariat bo še naprej spremljal določila pravilnika in njegov pomen za delo sekretariata, da ga bo lahko pri usklajevanju s pravnimi predpisi čimprej izpopolnil.

Materialna vprašanja, planiranje in evidenca

Sedemletni plan 1964 - 1970

V letu 1963 je Republiški sekretariat za socialno varstvo SRS začel izdelovati perspektivni program razvoja socialnega varstva za razdobje od 1964 do 1970. leta. Za izdelavo programa je Izvršni svet imenoval posebno strokovno komisijo, v kateri je 5 uslužbencev sekretariata in 3 zunanji strokovnjaki na področju socialnega varstva. Programiranje je bilo razdeljeno na dve fazi, in sicer na izdelavo monografije socialnega varstva v letih 1958-1962 in prikaz perspektivnega razvoja socialnega varstva v naslednjem planskem razdobju.

V letu 1963 je sekretariat izdelal monografijo razvoja socialnega varstva v letih 1958-1962 s smernicami in okvirno kvantifikacijo bodočega razvoja. Za to delo je sekretariat ustanovil pet internih podskupin za posamezna področja socialnega varstva, in sicer za strokovne službe in kadre, varstvo otrok in družine, varstvo odraslih, varstvo borcev NOV in vojaških vojnih invalidov ter za rehabilitacijo. V teh skupinah je sodelovalo 33 strokovnjakov, večinoma izven resora socialnega varstva. V podskupinah so zastopani vsi javni organi in ustanove ter družbene organizacije, ki se ukvarjajo tudi s problemi socialnega varstva.

Monografijo socialnega varstva so podskupine izdelale po navodilih zveznega sekretariata samo za razdobje 1958-1962, kar se je s 1. januarjem 1958 predpisana evidenca socialnega varstva na občinah popolnoma spremenila in prejšnjih podatkov ni bilo mogoče uskladiti z novimi. To je bila tudi ena izmed osnovnih pomanjkljivosti opisa razvoja socialnega varstva v preteklih letih. Poleg tega je pomanjkljiv tudi opis po posameznih območjih v SR Sloveniji, ker se je teritorialna razdelitev v preteklih letih večkrat spremenila. Težave pri izdelavi monografije so povzročile tudi različne pristojnosti socialnih zavodov v posameznih republikah (npr. varstveno vzgojnih ustanovah, posebnih zavodov itd.) in pomanjkljivosti temeljnih statističnih in evidenčnih služb socialnega varstva, ki so predpisane od zveznega sekretariata za vso državo.

Monografija je pokazala veliko zaostajanje socialnih služb za drugimi družbenimi službami, saj smo v SR Sloveniji v letu 1962 porabili za osnovno dejavnost socialnega varstva le 0,56 % (v letu 1958 - 0,64 %) od ustvarjenega narodnega dohodka oziroma investirali le 0,09 % (0,04 % v l. 1958) od celotnih negospodarskih investicij.

Zato bo v naslednjih letih nujno potrebno pospešiti razvoj socialnega varstva in ustanavljati nove varstveno vzgojne ustanove za otroke zaposlenih staršev in zavode za ostarele osebe, ki po zmogljivosti močno zaostajajo za potrebami. Temu problemu bo moral Republiški sekretariat za socialno varstvo pri izdelavi kvantifikacije bodočega razvoja posvetiti posebno skrb.

Družbeni plan za leto 1964

Sekretariat je izdelal analizo razvoja socialnega varstva v letu 1963 in predlog družbenega plana za leto 1964, ki predvideva krepitev sedanjih socialnih služb in razvijanja strokovnega socialnega dela v drugih družbenih službah ter daje smernice za nadaljnjo skrb za otroke in mladino, borce narodnoosvobodilne vojne, vojaške invalide, invalidne osebe in za družbenega varstva potrebne starejše osebe. Analiza poudarja, da je treba družbeno skrb za te osebe vedno bolj prenašati na krajevne skupnosti.

Iz smernic družbenega plana za leto 1964 je razvidno, da se bo v naslednjem letu povečala skrb za razvoj in krepitev strokovnih socialnih služb za ustanavljanje novih socialnih zavodov in varstvo oseb pod družbenim varstvom. Teh oseb je bilo do konca leta 1963 okoli 34.000.- njihovo število pa glede na intenzivnejše delo skrbstvenih organov nenehno narašča. V tem številu niso všteti vojaški invalidi, ki prejemajo invalidnine iz zveznih sredstev.

Glede na smernice družbenega plana za l. 1964, bo Republiški sekretariat aktivno delal za konsolidacijo občinskih socialnih služb, ki so dolžne neposredno izvajati naloge socialnega varstva.

Financiranje socialnega varstva

V letu 1963 je Republiški sekretariat proučeval financiranje socialnega varstva v občinah. Iz podatkov je razvidno, da večina občin kljub resoluciji o nalogah komune na področju socialnega varstva (Ur. l. LRS, št. 30/61) ni ustanovila občinskih socialnih skladov za financiranje socialnega varstva. Socialno varstvo financirajo občinske skupščine neposredno iz proračunov. Občine niso fomira-

le skladov predvsem zato, ker niso študijsko obdelale načina financiranja socialnega varstva, zaradi česar jim ni uspelo, da bi se v sklad stekali tudi pri-spevki iz gospodarskih in drugih virov.

V Sloveniji je le 11 občinskih skladov za financiranje socialnega varstva. Te sklade so ustanovili z občinskimi odloki, so pravne osebe in imajo upravne od-bore, ki odločajo o razdelitvi denarnih sredstev sklada. Ureditev in uporaba skla-dov je zelo različna. Osem skladov financira samoosnovno dejavnost socialnega varstva, le trije pa celotne potrebe, všteti investicije. Sedanji skladi razpola-gajo v glavnem samo z občinskimi proračunskimi sredstvi in so verjetno samo druga oblika trošenja razpoložljivih občinskih sredstev, ker njihovi upravni od-bori niso aktivno iskali novih virov. O smotnosti uporabe teh sredstev glede na to, da o njih razdelitvi odloča družbeno telo, sekretariat nima podatkov.

Pri financiranju socialnega varstva moramo omeniti tudi posebno obliko financi-ranja občinskih centrov za socialno delo. Republiški sekretariat za socialno var-stvo je spremljal in podpiral način financiranja s sklepanjem pogodb s koristniki, kar je za sedaj najprimemnejša oblika. Glavni koristnik je sedaj še občinska skup-ščina, ki financira storitve centrov iz tistega dela občinskega proračuna, ki je namenjen za socialno varstvo. Centri lahko pridobivajo finančna sredstva tudi iz drugih virov, če opravijo posebno delo za določene organe ali organizacije. Ta način financiranja je zelo stimulativen, saj zagotavlja centrom predvidene dohodke le za izpolnjene naloge.

Za izboljšanje materialnega položaja socialnega varstva bo republiški sekreta-riat v letu 1964 izdelal analizo o minimalnih potrebah socialnega varstva, po-trošnji in o možnostih za dodatne virov dohodkov. Poleg tega bo temeljito prou-čil pomen in vlogo občinskih socialnih skladov.

Socialni zavodi

Socialni zavodi oskrbujejo, vzgajajo in zdravstveno negujejo osebe, ki potrebu-jejo posebno družbeno pomoč. Financirajo se po predpisih, ki veljajo za samo-stojne zavode in po določbah republiškega zakona o socialnih zavodih (Ur.l.LRS, št. 26/61), so samostojni in se vodijo po načelih družbenega upravljanja.

V pristojnosti socialnega varstva je 41 socialnih zavodov s kapaciteto 4.405. Od tega je 8 zavodov za otroke in mladino, 33 pa za odrasle osebe.

V republiški pristojnosti so Prehodni mladinski dom Ljubljana, Prehodni mladins-ki dom Preddvor, Mladinski zaščitni dom Domava in Zavod za duševno defekt-ne Hrastovec - Trata. Ostali so v pristojnosti občin.

Republiški sekretariat je po potrebi med letom 1963 pomagal vsem socialnim zavodom pri njihovem delu, zlasti pa pri sestavljanju statutov ter finančnem in ekonomskem poslovanju. Hkrati je spremljal in analiziral njihove sistemizacije delovnih mest, osebne dohodke delavcev in cene oskrbnega dneva.

Posebno pozornost je sekretariat posvetil socialnim zavodom v republiški pristojnosti, kjer ima v svetih tudi svoje zastopnike.

V letu 1963 je sekretariat izposloval pričetek novogradnje Predhodnega mladinskega doma v Ljubljani, ki trižira družbeno neprilagojene in osebnostno mote ne otroke in mladoletnike. Gradnjo financira republiški sklad za negospodarske investicije. Dalje se je sekretariat začel pripravljati za novogradnjo Mladinskega zaščitnega doma v Ljubljani (azil za težko in težje duševno prizadete otroke in mladino), ki se bo po predvidevanjih pričela v letu 1965. Oba zavoda sta sedaj v starih gradovih in jih mora zaradi objektivnih okoliščin izprazniti v najkrajšem času.

V letu 1964 bo novogradnja Predhodnega mladinskega doma v Ljubljani končana. V tem času pa bo Republiški sekretariat za socialno varstvo poskrbel za izdelavo tehnične dokumentacije in opravil vse druge priprave za novogradnjo mladinskega zaščitnega doma.

Statistika in evidenca

Pri sestavljanju monografije socialnega varstva so se pokazale pomanjkljivosti predpisane občinske statistične in evidenčne službe socialnega varstva. Evidenco je predpisal zvezni sekretariat v sporazumu z zveznim zavodom za statistiko leta 1958 za celo državo. Poleg obveznih zveznih je naša republika vnesla v evidenco tudi nekatere republiške pokazovalce, ki pa kljub temu ne zadostujejo za tekoče analitično delo republiškega sekretariata.

Da bi odpravil pomanjkljivosti je sekretariat analiziral sedanje evidence in izdelal osnovne elemente, ki jih stalno potrebuje pri analitičnem delu in niso zajeti v sedanjih evidencah in statističnih poročilih občinskih skrbstvenih organov.

V celotni problematiki statistične in evidenčne službe socialnega varstva na občinah je sekretariat obvestil tudi Zavod SRS za statistiko s prošnjo, da zadevo prouči in po možnosti vnese zaprošene pokazovalce v delovni program bodočih dokumentacijskih centrov.

Republiški sekretariat bo v začetku leta 1964 končal z izdelavo nadrobnega prikaza sedanje statistične in evidenčne službe in predlagal konkretne izpopolnitve in spremembe sedanjega sistema.

Sklad za socialne ustanove

Pri Republiškem sekretariatu za socialno varstvo SRS je Sklad za socialne ustanove. Sklad je bil ustanovljen za potrebe socialnih zavodov, in sicer za pomoč pri ustanavljanju novih socialnih zavodov, za večja investicijska popravila, za nakup opreme in za izboljšanje razmer v posameznih socialnih zavodih.

V sklad se stekajo denarne kazni po temeljnem zakonu o prekrških in izkupiček za odvzete prodane predmete po zadnjem odstavku 37. člena temeljnega zakona o prekrških.

V letu 1963 je Sklad posloval po določitih Družbenega plana SR Slovenije za leto 1963 (Urad. LRS, št. 3/63, III/6) in po pravilih sklada. Po teh določitih sta se upravni odbor Sklada in sekretariat prizadevala, da sklad kreditira oziroma dotira predvsem izgradnjo socialnih zavodov širšega pomena, izmed njih pa zlasti zavode za otroško varstvo, zavode za rehabilitacijo in domove za ostarele osebe.

Za razdelitev denarnih sredstev sklada sta bila razpisana dva natečaja.

Na obeh natečajih je konkuriralo precejšnje število občin, krajevnih skupnosti in zavodov predvsem za novogradnje varstvenih ustanov, posebnih zavodov za mladino in domov za stare. Ker je bilo preveč prošilcev, ki so prišli v poštev glede na pogoje pravilnika in glede na sredstva, s katerimi je sklad razpolagal, je to ponovni dokaz, da mnogo občin - običajno ekonomsko najšibkejših - nima zadosti sredstev za najnujnejše investicije socialnega varstva.

Skupno je sklad razdelil v 1963. letu 201.330.000.- dinarjev: za posojila 55.000.000.- (27,3 %) in za izjemne pomoči 146.330.000.- dinarjev (72,7 %). Večji delež izjemnih pomoči gre v korist novogradenj zavoda za usposabljanje invalidne mladine, zavoda za gluho in zavoda za slepo mladino (skupaj din 81.000.000.-).

Vsa denarna sredstva so bila odobrena namensko za gradnjo oziroma adaptacije 33 socialnih zavodov. Z razdelitvijo navedenih sredstev - je bilo dodatno angažiranih še ca 1.200 milijonov sredstev občinskih skupščin.

Poleg tega je sklad porabil še din 1.626.000.- za financiranje znanstveno-strokovnih del, ki so posebnega pomena za razvoj socialnih zavodov.

Vloga republiških sredstev kot iniciatorja in usmerjevalca investicijskih del socialnega varstva je izredno pomembna. Intervencija republike pri študiju potreb in organizaciji delitve pri novogradnjah in večjih investicijskih popravilih bo potrebna še nekaj časa, ker ekonomsko šibke občine s svojimi sredstvi zaradi drugih najnujnejših izdatkov le delno krijejo investicije socialnih zavodov.

Republiški sekretariat za socialno varstvo je o svojem operativnem delu na področju, za katero je kot republiški organ pristojen in o aktivnosti pri sodelovanju z drugimi republiškimi organi javne uprave, z organi okrajnih in občinskih skupščin ter kot organizator številnih posvetovanj in konferenc, sproti obveščal izvršni svet skupščine SR Slovenije. V letu 1963 je poslal Izvišnemu svetu 23 zapiskov sej sekretariatskega kolegija, 22 poročil o posvetovanjih, obiskih na terenu, o sejah za sestavo osnutka perspektivnega razvoja otroškega varstva in 7-letnega plana razvoja socialnega varstva v SR Sloveniji, o obiskih tujih delegacij in posameznih strokovnjakov ter o sodelovanju sekretariata pri evakuaciji žrtev skopske katastrofe. Sekretariat je poslal Izvišnemu svetu tudi polletno in dve trimesečni poročili.

S področja študijsko analitičnega dela je sekretariat v letu 1963 poslal Izvišnemu svetu 6 analiz in informacij.

V sekretariatu deluje 8 stalnih komisij, 5 začasnih in 1 koordinacijski odbor. Ti strokovni organi sekretariata mnogo prispevajo pri izpolnjevanju nalog na vseh obravnavanih področjih.

V I. četrtletju 1964 bo sekretariat proučil ustreznost sedanjih, glede na razglaitve posameznih dejavnosti pa ustanovitev novih stalnih ali začasnih komisij.

INFORMACIJA

O CENTRIH ZA SOCIALNO DELO KOT STROKOVNIH SLUŽBAH ZA SOCIALNO VARSTVO OBČINSKIH SKUPŠČIN V SRS

Dne 24. februarja 1961. leta sta Odbor za socialno politiko in zdravstvo Zveznega zbora ter Odbor za delo in socialno zavarovanje Zbora proizvajalcev na skupni seji sprejela "Priporočilo o ustanovitvi centrov za socialno delo kot samostojnih strokovnih služb za socialno varstvo" (Ur.l. FLRJ, št. 11/61). Ustanovitev in nadaljnje razvijanje centrov za socialno delo omenjajo tudi Resolucija o nalogah komune na področju socialnega varstva (Ur.l. LRS, št. 30/61) ter Zaključki in priporočila o centrih za socialno delo, ki jih je sprejel Svet za socialno varstvo LRS 5.10.1962 in dostavil vsem občinskim skupščinam.

Zvezno priporočilo v svojem izčrpnem uvodu jasno opredeljuje razloge, ki narekujejo ustanavljanje samostojnih strokovnih služb socialnega varstva, kot tudi

pogoje oziroma stopnjo družbenega razvoja, ki že omogoča uresničevanje zahtevnejše službe socialnega varstva.

V prvi točki nalaga priporočilo strokovnim službam socialnega varstva občin, da analizirajo socialna vprašanja v komuni, odkrivajo njihove vzroke, predlagajo pristojnim organom ukrepe za njihovo rešitev in odpravo ter zakone in druge akte, ki so za to potrebni. Kot pomembne naloge nalaga priporočilo centrom tudi opravljanje zadev s področja skrbništva (2. točka), varstvo posameznih kategorij državljanov ter reševanje zadev, ki se tičejo posameznikov (3. točka). Kot strokovne socialne službe v komuni sodelujejo centri po določilu 4. točke priporočila z vsemi organi, organizacijami in drugimi institucijami v komuni ter jim pomagajo pri reševanju problemov na socialnem področju in pri reševanju konkretnih socialnih primerov. Občinskim ljudskim odborom - sedaj občinskim skupščinam - ta akt priporoča, da naj bodo centri za socialno delo samostojne službe za socialno varstvo z organi družbenega upravljanja in samoupravljanja in socialnimi delavci kot temeljnimi strokovnimi kadri.

Čeprav je bilo priporočilo sprejeto leta 1961, so njegova določila še vedno aktualna, ker se ujemajo z novimi ustavnimi načeli. Zato v zvezi s potrebo po ustanavljanju centrov za socialno delo prav na osnovi ustavnih določil in priporočila ne moremo mimo nekaterih dejstev, ki zahtevajo od socialne službe strokovno poglajeno delo.

Socialna služba je v povojnem obdobju stala pred težkimi nalogami reševanja vprašanj, podedovanih po stari družbi in tistih, ki jih je zapustila vojna. Te naloge, ki so narekovalle neposredno ukrepanje in vsiljevale kot osnovno obliko varstva predvsem gmočno pomoč družbe posamezniku in skupinam, so počasi preraščali novo nastajajoči socialni problemi, pogojeni v številnih družbeno-ekonomskih spremembah. O vsebinsko novih socialnih problemih, ki jih porajajo omenjene spremembe obstojajo obširne dokumentacije, vendar so za našo republiko najznačilnejše naslednje:

Proces industrializacije je povzročil spremembo strukture prebivalstva v SR Sloveniji tako, da se je zmanjšal odstotek kmečkega prebivalstva od 56 % na 26 %, prebivalstvo mest in industrijskih središč pa je poraslo od 44 % na 74 %. Pri tem so stanovanjska stiska in prilagajanje na delovno mesto in novo okolje ustvarjali in še ustvarjajo vrsto socialnih problemov. Vzporedno s problemi migracije glede na industrijski razvoj, je potekalo tudi vključevanje žensk v družbeni proces proizvodnje. V Sloveniji je od vseh zaposlenih 37,4 % žensk. Podatki o aktivnosti celotnega prebivalstva med zadnjima dvema popisoma kažejo, da se je aktivnost celotnega prebivalstva v tem obdobju dvignila za približno 11 %, medtem ko se je gospodarska aktivnost ženskega prebivalstva dvignila kar za 15 %. Da bo slika družine z delno odsotnostjo zaposlene žene - matere z doma popolna, je treba omeniti tudi spremembo strukture družine v naši republi-

ki. Zadnji popis prebivalstva leta 1961 ugotavlja, da šteje gospodinjstvo v SR Sloveniji povprečno 3,43 člane (v SFRJ 3,98, Makedoniji 5,01, Kosmetu 6,29), kar kaže na nizko nataliteto ter na to, da tvorijo družino vedno bolj le še starši in otroci, starejša generacija pa živi prepuščena sama sebi.

Visok odstotek zaposlenih žensk in mater izven doma, ob starem načinu gospodinjstva, sprememba v družinskih razmerjih, ko je bilo v pogojih razširjene družine poskrbljeno za otroke in obratno za ostarele ljudi (danes pa je tudi mreža otroških varstvenih ustanov in drugih služb že nezadostna), vse te spremembe še vedno porajajo nova socialna vprašanja pri velikem delu prebivalstva.

Problem sodobne družbe je tudi sprememba v starostni strukturi prebivalstva. Ugotovljeno je, da odpade že 12,3 % prebivalstva (196.070) na osebe stare nad 60 let. Zvišanje življenjske dobe prinaša obširne gerontološke probleme, ki tudi vplivajo na širjenje skale socialnih vprašanj. Med temi je posebno pereče socialno ekonomsko vprašanje ostarelih osamelih kmetov.

Omenjeni problemi so le del socialnih vprašanj, katerim je treba prišteti še vrsto drugih, ki jih nenehno poraja dinamika sodobnega življenja in spreminjajoči se družbeni odnosi. Študij te problematike na področju občinske skupnosti omogoča boljše in popolnejše planiranje nalog in reševanje ne le trenutnih, kdizečih socialnih problemov, temveč tudi kompleksnejše obravnavanje teh problemov v okviru celotnega družbeno-ekonomskega razvoja. Ugotavljanje, analiziranje in reševanje teh problemov pa lahko opraviča le dobro organizirana strokovna služba.

Potrebe po strokovnosti v socialni službi se ne kažejo le pri ugotavljanju problemov, temveč tudi pri opravljanju nalog, ki jih socialni službi nalagajo ustava in ostali pravni predpisi. Površno, nestrokovno obravnavanje občutljivih in odgovornih nalog s področja družinske, kazenske in invalidske zakonodaje pušča težke posledice in ovira normalno delo in življenje prizadelih državljanov. Nič manj odgovorne niso naloge na področju rejništva, kategorizacije otrok motenih v duševnem in telesnem razvoju ter vsi ostali ukrepi, ki jih mora socialna služba zagotoviti v okviru varstva otrok in mladine in so vsekakor pomembni tako glede trošenja družbenih sredstev kot glede skrbí za regeneracijo zdrave delovne sile.

S postopno krepitvijo komunalnega sistema prehaja tudi vedno več nalog na občinske skupščine. Skrb za delovnega človeka in njegovo družino, izraženo v 46. členu ustave, ki obvezuje občine in delovne organizacije, že počasi dobiva odraz tudi v uvajanju socialnega dela na drugih področjih družbenega življenja (gospodarstvo, šolstvo, zdravstvo, zavodi za zaposlovanje, zavodi za socialno varovanje, organi za notranje zadeve itd.). Socialno delo, ki ne pomeni le strokovnega dela s posameznikom, temveč tudi splošno skrb za socialno varnost ljudi se počasi uvaja tudi v krajevnih skupnostih, kjer se bo v perspektivi ta skrb najbolj konkretno odražala. Vsklajevanje vseh prizadevanj na področju so-

cialnega varstva v občini kot tudi neposredno usmerjanje in koordiniranje doloženih akcij mora voditi na tem področju strokovna služba občine, ki za to svoje delo dobiva smernice od občinske skupščine in njenih organov.

Potek ustanavljanja centrov za socialno delo

Zvezno priporočilo je bilo sprejeto na osnovi nekajletnih izkušenj centrov za socialno delo, ustanovljenih v drugih republikah SFRJ. Priporočilo je ugotovilo, "da so centri za socialno delo pripomogli k boljšemu spoznanju in uspešnejšemu reševanju problemov, k boljšemu strokovnemu in k učinkovitejšemu delovanju družbeno političnih sil v komuni na področju socialnega varstva, da so se uveljavili kot samostojne službe socialnega varstva v komuni in da je z njimi najdena ustreznna oblika za nadaljnji razvoj socialnega dela.

Prvi center za socialno delo v SR Sloveniji je bil ustanovljen januarja 1961. leta v Mariboru. Do konca leta 1963 je delovalo v Sloveniji 11 centrov, in sicer v občinah Celje, Kranj, Ljubljana-Bežigrad, Ljubljana-Center, Ljubljana-Mostopolje, Ljubljana-Šiška, Maribor-Center, Nova Gorica, Novo mesto, Postojna in Trbovlje. Ustanovi tev centra pripravljajo občinske skupščine Ljubljana-Vič, Koper, Žalec, Ptuj, Jesenice, Krško, Velenje, Brežice, Slovenske Konjice itd.

Občinske skupščine so ustanovljale centre za socialno delo kot strokovne službe za socialno varstvo na podlagi 15. in 16. člena zakona o občinskih ljudskih odborih (Urad. LRS, št. 19/52) in Priporočila Odbora za socialno politiko in zdravstvo Zveznega zbora in Odbora za delo in socialno zavarovanje Zbora proizvajalcev Zvezne ljudske skupščine.

Odločbe o ustanovitvi centra za socialno delo so bile sprejete na skupni seji občinskega zbora in zbora proizvajalcev posamezne občine. Vse odločbe o ustanovitvi označujejo center kot samostojne strokovne službe za socialno delo. Center za socialno delo je pravna oseba. Centri imajo različne nazive, kot n.pr. pet centrov za socialno delo ima naziv "Zavod za socialno delo", en center ima naziv "Občinski center za socialno delo", ostali pa imajo naziv, ki ga uporabljamo v informaciji: Center za socialno delo. Center vodi v 4 primerih upravnik, v enem ravnatelj, v ostalih direktor.

V ustanovitvenih odločbah so določeni organi družbenega upravljanja, način financiranja in naloge centrov.

Kot je razvidno, so centre do sedaj ustanovljale v glavnem mestne občine in gospodarsko močnejša središča, katere je obšla socialna problematika sili k iskanju sodobnejših oblik socialne službe. Vsekakor je v Sloveniji že veliko občinskih skupščin, katerim konkretne razmere in problemi nalagajo organizacijo

strokovne socialne službe.

Po ugotovitvah Sveta za socialno varstvo LRS v "Poročilu o delu centrov za socialno delo" iz leta 1962, se je organizacija centrov v Sloveniji zavlekla zaradi težnje, da se pred ustanovitvijo centra za uspešnejše delovanje zagotovijo oziroma izboljšajo kadrovske in materialni pogoji. Šele ko se je socialno delo na splošno razvilo do take stopnje, da bi ga bilo tako zaradi organizacije kot zaradi značaja dela škodljivo uresnjevati v upravne službe občinskih skupščin, je Svet priporočil njihovo ustanavljanje.

Vzrok, da je po tem priporočilu ustanavljanje centrov za socialno delo potekalo tako počasi, je v nepoznavanju njihovih nalog oziroma v nepoglobljanju občinskih skupščin v tovrstno strokovno dejavnost. Zaradi pomanjkanja materialnih sredstev in zastarelega gledanja na socialno službo kot na "socialo", ki rabi le denar, ki se nikjer vidno ne obrestuje, nekatere občinske skupščine raje ne obravnavajo sodobnih socialnih problemov in omejujejo socialno službo pretežno na izvrševanje ozkih kurativnih nalog. Ne upoštevajo pa, da so naloge sodobne socialne službe usmerjene predvsem v iskanje novih oblik dela, ki bi pri tem v čim večji meri aktivirale družbene organe, organizacije in posameznike.

Res je, da se je proces ustanavljanja centrov za socialno delo v nekaterih občinskih skupščinah zavlekel tudi zaradi pomanjkanja strokovnega kadra, predvsem vodilnega. Pri vodenju centrov namreč ne zadostuje le ozka strokovna izobrazba odgovornega uslužbenca, temveč je potrebna tudi širša družbena razgledanost glede na nujnost neposrednega vraščanja službe v celotni mehanizem komune. Pri tem pa so občinske skupščine posvečale premalo pozornosti politiki kadrovanja.

Hitrejšje ustanavljanje novih centrov so do neke mere zavrli tudi že obstoječi centri, ker so po ustanovitvi kljub razmeroma ugodnim pogojem potrebovali preveč časa v iskanju organizacijskih oblik in metod dela ter so se zaradi narave problemov prepočasi kazali uspehi njihovega dela. Zato so bili mnogi občinski ljudski odbori mnenja, da centri niso dovolj učinkovite oblike strokovne socialne službe. Niso se pa potrudili, da bi že obstoječe upravne službe in sveti za socialno varstvo poglobljeno pristopili k študiju lastnih potreb in oblikovali smernice dela centra.

Dalje so se nekateri centri preveč usredili v individualno delo s strankami, ne da bi opravljali tudi še študijsko analitične naloge in postajali organizatorji in iniciatorji socialnega dela v komuni, krajevni skupnosti in delovnih organizacijah. Zato je v nekaterih primerih prišlo le do spremembe naslova službe, ne pa tudi do nove vsebine in metod dela.

Težave, s katerimi se srečujejo občinske skupščine pri ustanavljanju centrov in pri delu že ustanovljenih centrov, so številne. Toda težko je pričakovati, tako

kot pri uvajanju katerekoli druge službe, da bo uspeh takojšen. Lahko pa tudi ugotovimo, da se vse občinske skupščine niso v zadostni meri zavzele za ureditev tega vprašanja.

Republiški sekretariat za socialno varstvo je spremljal razvoj centrov in njihovo delovanje ter poskušal razčlenjevati posamezna vprašanja in ugotovitve posredovati centrom. Toda zaradi naštetih objektivnih in subjektivnih činiteljev pomoč ni bila vedno dovolj učinkovita. Ena izmed osnovnih nalog sekretariata je, da tudi v bodoče proučuje probleme centrov in njihovega dela, posreduje pozitivne izkušnje prek rednih posvetovanj z direktorji centrov ter nudi vso potrebno strokovno pomoč. Pri tem pa mu bodo v oporo centri v tistih občinah - vsi ljubljanski, novomeški, deloma celjski - ki že precej časa uspešno delujejo.

Delokrog in vsebina dela centrov

Splošne naloge, ki jih je centrom nakazalo priporočilo, je počasi sprejemala, utrjevala in poglobljala večina centrov za socialno delo v SR Sloveniji. Te naloge so predvsem: a) študij in analiziranje socialnih vprašanj v komuni, b) prevzemanje strokovnih zadev s področja upravnopravnih nalog, ki jih opravljajo po veljavnih zakonskih in drugih predpisih upravni organi za socialno varstvo občinskih skupščin ter individualno in grupno delo s posamezniki in posameznimi kategorijami oseb, c) organiziranje in koordiniranje socialnega dela v komuni in d) ostale dejavnosti centrov.

a) Študij in analiziranje socialnih problemov v občini

Reden študij in analiziranje socialnih problemov v občini je kvalitetna sprememba v delu socialne službe, saj pravočasno ugotavljanje omogoča preventivno ukrepanje in s tem omejuje nastajanje novih problemov. To kvalitetno spremembo so omogočili kvalitetnejši kadri, boljša materialna osnova centrov in njihova samostojnost.

Kljub sorazmerno kratkemu delovanju obstoječih centrov je do maja 1963 leta 5 centrov (Ljubljana-Center, Ljubljana-Bežigrad, Ljubljana-Moste-Polje, Ljubljana-Šiška in Celje) posredovalo občinskim skupščinam že 16 analiz, medtem ko je v petih centrih (Novo mesto, Ljubljana-Center, Ljubljana-Bežigrad, Kranj in Celje) pripravljalo 17 analiz. (V poročilu ne zajemamo centra v Postojni, ki kljub večkratnim prošnjam ni dostavil odgovorov na anketo). Med pomembnejšimi analizami je treba omeniti analizo s področja otroškega varstva, analizo o otrokih in razvezanih zakonov, analizo o problemih rejništva (Ljubljana-Center, Ljubljana-Moste-Polje), analizo o mladoletnih prestopnikih (Ljubljana-Center in Ljubljana-Šiška), analizo o uspešnosti prevzganja otrok v raznih vzgojnih za-

vodih (Ljubljana-Moste-Polje), analizo o stanju razvojno motenih otrok na šolah za Bežigradom in problematiko nezakonskih mater-samohranilk, problematiko starajočih se oseb ter problematiko odpuščenih obsojenih oseb itd.

V pripravah je nekaj analiz o otroškem varstvu, o problemih kategorizacije, o mladoletnih prestopnikih, o vključevanju mladine po končani šolski obveznosti v nadaljnje šolanje, uk in delo, o alkoholikih, o ostarelih kmetih, o problematiki cigánov (Novo mesto) in drugih vprašanjih.

Kot je iz zgornjih podatkov razvidno, je večina centrov začela z analitičnim delom. Le center v Trbovljah se je izključno usmeril na reševanje individualnih primerov. V večjem obsegu se študijsko delo pri centrih še ni razvilo zaradi pomanjkanja strokovnega kadra.

Dokajšen problem pri analitičnem delu centrov je pomanjkljiva evidenca in dokumentacija, tako ona, ki je podedovana od upravnega organa, kot lastna. V zvezi s tem pripravlja Republiški sekretariat za socialno varstvo v letu 1964 revizijo evidenčno statističnih vprašanj socialne službe sploh in izdelavo predlogov za bolj smotno in uporabljeno statistiko in evidenco.

V zvezi s tem bodo tudi centri za socialno delo morali posvetiti več pozornosti evidenci in statistiki in pregledati možnosti čim boljše uporabe bodočih dokumentacijskih centrov občine.

Študijsko analitično delo centrov skuša Republiški sekretariat za socialno varstvo olajšati z rednim obveščanjem centrov o vseh pomembnejših ugotovitvah sekretariata na področju socialnega dela, bodisi preko Vestnika, strokovnega glasila sekretariata ali neposredno z odstopanjem gradiva. V zadnjem času dostavlja vsem centrom tudi "obvestila", ki vsebujejo kratke izvlečke važnejših del ali člankov s področja socialne politike kot tudi podatke o vsej novi literaturi te smeri.

b) Prevzemanje strokovnih zadev s področja upravno pravnih nalog, ki jih opravljajo po veljavnih zakonskih in drugih predpisih upravni organi za socialno varstvo občinskih skupščin ter individualno in grupno delo s problematičnimi posamezniki in posameznimi kategorijami oseb.

K prenosu strokovnih zadev s področja upravno pravnih nalog, ki jih opravljajo po veljavnih zakonskih in drugih predpisih upravni organi, so občinske skupščine in centri za socialno delo pristopili različno.

Skoraj vse občinske skupščine so prenesle na centre tisto problematiko, ki je bila na posameznih teritorialnih in vsebinskih področjih najbolj pereča in ki se v okviru upravnih služb ni mogla dovolj strokovno razviti. To so naloge, ki jih nalagajo socialni službi kazenski zakonik in zakon o kazenskem postopku glede družbeno neprilagojene mladine, kategorizacija otrok motenih v telesnem in du-

ševnem razvoju in skrb za njih rehabilitacijo, rejništvo, naloge s področja družinske zakonodaje, posvojitve, skrbništvo, postopki ob razvezah zakonskih zvez, ugotavljanje očetovstva in druge. Ugotovljeno je bilo, da so se te naloge po prevzemu izvrševale bolj strokovno kljub težavam, ki so se pokazale pri vseh centrih, ko so se bodli z organizacijskimi, materialnimi in kadrovskimi problemi. V glavnem so se vsi centri zavzemali za dvig nivoja strokovne obravnave problemov, kar je uspelo nekaterim bolj, drugim manj. Postopen prenos zadev je bil v prvi fazi ustanavljanja centrov nujno potreben in je omogočil v okviru kadrovskih možnosti potrebno strokovnost. Sedaj pa se od obstoječih centrov pričakuje, da bodo prevzeli še ostale naloge in tako zajeli v svoj program strokovno obravnavanje celotnega socialnega varstva. Odprto ostaja samo vprašanje varstva vojaških vojni invalidov in borcev NOV. Glede prenosa teh vprašanj so zaenkrat še različna stališča in jih bo nujno proučiti glede na občutljivost in zahtevnost tematike, ki bi jo pa vsejeto morala obravnavati strokovna služba.

Ob prevzemu poslov ostaja še vedno odprto vprašanje nereguliranih pravnih odnosov o pristojnosti upravnih organov in centrov za socialno delo na področju socialne zakonodaje. To bo morala rešiti zvezna zakonodaja ob usklajevanju pravnih predpisov z ustavnimi določili. Tudi druge republike postavljajo zahtevo po reguliranju teh vprašanj in opredeljevanju statusa centra za socialno delo kot osnovne strokovne službe socialnega varstva.

Zato bo še naprej nujno (do izida novih zakonskih predpisov) izvajati dosedanja način poslovanja v vseh primerih, kjer so za odločanje o pravicah in dolžnostih državljanov pristojni upravni organi ter izdajati upravne odločbe po veljavnih predpisih. Tak postopek ne ovira delo centrov in upravnih organov, temveč ga dopolnjuje. Problemi nastajajo le tam, kjer subjektivni faktor ni dozorel nalogam.

Pri obravnavi delokruga centrov je nujno poudariti vlogo sveta centra in predvsem sveta za socialno varstvo občinske skupščine, ki morata odigrati pomembno vlogo pri opredeljevanju nalog kot tudi pri zagotovitvi potrebnih pogojev za izvrševanje nalog.

Individuealnemu in grupnemu delu s problematičnimi posamezniki in posameznimi kategorijami oseb so vsi centri za socialno delo posvetili veliko pozornost. Vsekakor je prav, da se individuealnemu delu posveti posebno skrb, zlasti ker pomeni strokovno opravljeno delo najboljše preventivo.

c) Organiziranje in koordiniranje socialnega dela v komuni

Osnovno skrb za človeka nalaga ustava zlasti občini ter delovnim organizacijam, zaradi česar postaja socialno delo vse bolj aktualno na mnogih področjih družbenega življenja. Zvezno priporočilo nalaga centrom, da "kot strokovne službe na področju komune sodelujejo s krajevnimi in stanovanjskimi skupnostmi, z delavskimi sve-

ti, šolami, zdravstvenimi zavodi, družbenimi organizacijami, s socialnimi delavci v gospodarskih organizacijah in zavodih in jim pomagajo pri razvijanju dejavnosti na socialnem področju ter pri reševanju njihovih konkretnih socialnih primerov.

Metodo koordinacije in sodelovanja izvajajo zelo uspešno zlasti centri v ljubljanskih občinah, v Mariboru, Celju in Novem mestu.

Dejstvo, da centri sodelujejo s 25 različnimi organi in organizacijami v komuni, kot npr. s šolami in zavodi za prosvetno pedagoško službo, z zdravstvenimi ustanovami in patronažno službo, z javnim tožilstvom in ostalimi organi kazenskega pregona, z zavodi za zaposlovanje delavcev, invalidskimi delavnicami, zavodi za socialno zavarovanje, z gospodarskimi in družbenimi organizacijami, s komisijami za dovolitev splava itd., in da socialni delavci centrov delujejo v 30 organiziranih družbenega upravljanja ter v odborih družbenih strokovnih in drugih organizacij, kaže na veliko aktivnost centrov na tem področju.

Večina centrov se je izredno aktivno angažirala na organizaciji socialnega dela v krajevni skupnosti tako, da socialni delavci centrov neposredno sodelujejo kot svetovalci, sodelavci ali strokovni usmerjevalci komisij za socialna vprašanja v krajevni skupnosti in koordinirajo izvajanje nalog na področju socialnega varstva.

Glede na te naloge imajo centri tudi opredeljeno notranjo organizacijo in metode dela, in sicer:

- po teritorialnem principu, to je po krajevnih skupnostih (npr. Ljubljana-Center, Ljubljana-Moste-Polje), ko 1 do 2 ali več socialnih delavcev rešuje vso socialno problematiko v eni ali več krajevnih skupnostih. Obenem so ti socialni delavci zadolženi, da se specializirajo tudi v določeni socialni problematiki (npr. rejništvo, posvojitve, delo z mladoletnimi prestopniki itd.) za vso komuno. Taka organizacija zagotavlja opravljanje nalog po metodah socialnega dela in omogoča tesno sodelovanje centrov z organi krajevnih skupnosti tako pri odkrivanju socialnih problemov kot pri njihovem reševanju. Socialni delavci centrov se z neposrednim delom v krajevnih skupnostih formirajo v prave družbene delavce in tako vplivajo na večje usmerjanje krajevnih skupnosti k reševanju socialnih problemov;

- po osnovni problematiki - npr. le za varstvo starih, rejništvo itd., kot v Celju, Ljubljana-Šiška, Mariboru in Novem mestu, ko posamezni socialni delavci obravnavajo to problematiko na področju cele občine, pri tem pa se povezujejo s komisijami za socialna vprašanja v krajevnih skupnostih. Tako organizirano socialno delo omogoča socialnim delavcem večjo specializacijo, ki je potrebna zlasti pri obravnavanju osebnostnih problemov, določenih kategorij oseb na področju varstva mladine in odraslih (družbeno neprilagojena mladina, nevrotiki, alkoholiki

ltd.)

d) Ostale dejavnosti centrov

Potrebe po širši preventivni dejavnosti kot tudi po izvajanju zakonitih predpisov, so narekovale nekaterim občinskim skupščinam, da so centrom naložile še druge dejavnosti.

Več centrov je v svoji dejavnosti že ob ustanovitvi vključilo vzgojno svetovanje. Tako imata dva centra organizirane vzgojne posvetovalnice (Celje, Kranj). Ker pa največkrat zaradi pomanjkanja kadrov in materialnih sredstev ni bilo možno organizirati samostojnih posvetovalnic, se vzgojno svetovanje vrši v centrih s pomočjo strokovnih teamov.

Zavod za socialno delo Maribor-Center je organiziral mladinsko sprejemališče in disciplinski center. Obe delovni enoti dobro poslujeta. Sprejemališče bi bilo zelo nujno organizirati tudi v Ljubljani (vsaj medobčinsko) kot tudi v nekaterih drugih krajih Slovenije (Koper, Postojna, Celje, Kranj). Prav tako si bodo morali centri za socialno delo prizadevati tudi pri organizaciji disciplinskih centrov, bodisi kot lastnih delovnih enot, bodisi da za ustanovitev teh mobilizirajo družbene organizacije, ki naj bi v okviru svojega delovanja razvile dejavnost tudi z mladoletnimi prestopniki.

Poleg tega je treba omeniti, da centri služijo tudi kot učne baze Višji šoli za socialne delavce, kamor ta pošilja študente v času izvajanja redne prakse.

Samouprava in družbeno upravljanje centrov za socialno delo

Zvezno priporočilo kot tudi občinske skupščine opredeljujejo v ustanovitvenih odločbah centre za socialno delo kot samostojne službe v socialnem varstvu z organi družbene samouprave.

Organi upravljanja v večini centrov so: svet, upravni odbor in direktor. Principi družbenega upravljanja so enaki kot pri drugih samostojnih zavodih. Štirje centri (Celje, Maribor, Nova Gorica in Novo mesto) so ob ustanovitvi imeli namesto svetov razširjene upravne odbore z zunanjimi predstavniki, vendar so pozneje ustanovili svet centra, medtem ko Novo mesto še vedno posluje s tako obliko upravljanja. Statuti centrov, ki bodo morali nadomestiti pravilnike, bodo ponovno opredelili funkcijo sveta centra glede na potrebe in dosedanje izkušnje.

Svet centra sestavlja 9 do 11 članov, od katerih del imenuje ustanovitelj, del delegirajo zainteresirane organizacije in zavodi do ene tretjine članov sveta po

svojem položaju.

Upravni odbor centra sestavljajo izvoljeni člani delovne skupnosti. V primerih, kjer je v centru zaposlenih manj članov delovne skupnosti, sestavljajo upravni odbor vsi zaposleni delavci centra.

Pri pregledu dela sveta centra je bilo ugotovljeno, da so sveti na sejah obravnavali v fazi organizacijskega utrjevanja centra predvsem notranja organizacijska ter kadrovska vprašanja in vprašanja nagrajevanje delavcev centra. Šele nato so obravnavali tudi vsebinska vprašanja socialnega varstva. Zelo aktivno so pomagali centrom pri programiranju in opredeljevanju nalog, pri pravilnem prenosu nalog s področja upravnega organa na center. Sveti centrov so imeli na leto povprečno 4 do 6 sej.

Upravni odbori centrov so zasedali pogosteje, ker so obravnavali predvsem vprašanje organizacije dela in vprašanje dohodka centra ter delitev osebnega dohodka. Vsi centri so prešli na nagrajevanje delavcev po uspehu s tem, da si centri sami postavljajo stimulativne mere za osebne dohodke v okviru prejetih sredstev.

Pomembni posvetovalni organi centrov so strokovni kolegij, katerih člani so poleg strokovnih delavcev centra po potrebi tudi zunanji sodelavci (pedagogi, zdravstveni delavci itd.)

Delo centrov v veliki meri pospešujejo tudi sveti za socialno varstvo oziroma sveti za varstvo družine občinskih skupščin. Ti sveti spremljajo delo centrov, jim določajo naloge, jih usmerjajo in obravnavajo gradivo ter predloge, ki jih za njih ali za skupščino pripravljajo centri. Istočasno pa se zavzemajo za uređitev odnosov med občinsko skupščino in centrom. Izredno pomembna je vloga sveta pri vodenju in koordiniranju širših nalog oziroma akcij na področju socialnega varstva na območju občine.

Prav zaradi velikega pomena, ki ga imajo sveti za socialno varstvo pri občinskih skupščinah za ustanavljanje in delovanje že obstoječih centrov, pripravlja Republiški sekretariat za socialno varstvo v prvi polovici leta 1964 krajši seminar za predsednike in nekatere člane svetov, na katerih bodo obravnavana osnovna vprašanja socialne politike in socialnega varstva kot tudi delokrog in vsebina dela, organizacija in vodenje, kadrovska, finančna ter druga vprašanja centrov.

Ravno tako bo Republiški sekretariat za socialno varstvo sodeloval in nudil strokovno pomoč centrom pri pripravah in sestavljanju statutov.

Kot primer dobrega sodelovanja in zavzemanja za pravilno delovanje centra, je treba omeniti sveta za to področje občin Ljubljana-Center in Novo mesto.

Kadrovska vprašanja

Iz zveznega priporočila o centrih za socialno delo je razvidno, da naj bi bili osnovni kadri v centrih za socialno delo strokovni socialni delavci. Strokovni kadri so nedvomno eden izmed osnovnih pogojev za začetek in uspešno delo vsakega centra. V dosedanjih 11 centrih je predvidenih 110 delovnih mest. Med njimi je sistemiziranih 90 delovnih mest za strokovne delavce z visoko in višjo izobrazbo in 20 delovnih mest za administrativne in pomožne uslužbenke.

Do sedaj je zasedenih 74 delovnih mest, in sicer: 9 delavcev (12,2 %) z visoko izobrazbo, 23 delavcev (31,1 %) z višjo izobrazbo, 32 (43,2 %) s srednjo in 10 (13,3 %) z nižjo izobrazbo. Med temi kadri ima le 32 delavcev (43,3 %) visoko in višjo izobrazbo in 42 delavcev (56,7 %) s srednjo in nižjo izobrazbo. Med zadnjimi je prišteti tudi 18 absolventov Višje šole za socialne delavce v Ljubljani, ki bodo v bližnji bodočnosti diplomirali. Zato je odstotek delavcev (43,2 %), ki imajo le srednjo izobrazbo, relativno visok. Kadrovska zasedba v centrih je v primerjavi z upravnimi organi socialnega varstva mnogo boljša, čeprav še vedno ne ustreza zahtevnim nalogam te službe. Občinske skupščine bodo morale posvetiti več pozornosti štipendiranju kadrov za to področje dela, da bi tako centri čimprej zajeli in izoblikovali program svojega dela. Vzporedno s tem pa bo treba pospeševati tudi šolanje kadrov za opravljanje socialnega dela v drugih delovnih organizacijah (gospodarskih, zdravstvenih, prosvetnih itd.).

Po dosedanjih izkušnjah strokovnega socialnega dela ugotavljamo, da profil kadra, ki ga oblikuje Višja šola za socialne delavce zadovoljuje potrebam, ki se postavljajo pred socialno službo pri izvajanju nalog socialnega varstva, manj pa za opravljanje zahtevnejših študijsko analitičnih nalog. To delo zahteva več teoretičnega znanja in bo treba poiskati najprimernejše možnosti v okviru že obstoječega visokošolskega študija, kamor bi načrtno usmerjali del diplomantov Višje šole za socialne delavce, ki bi perspektivno opravljali te naloge. Istočasno pa je vključevati v centre za socialno delo druge profile delavcev z visoko izobrazbo, predvsem sociologe, ekonomiste, pravnike itd., ki bodo delali na študijsko analitičnih nalogah kompleksnejših socialno ekonomskih problemov na področju občine.

V vseh centrih so delavci nagrajevani po pravičniku o delitvi osebnih dohodkov, ki upošteva v okviru sprejetih finančnih sredstev uspeh po delu. Osební dohodki so bili sicer ob ustanovitvi v centrih v povprečju nekoliko višji kot pri uslužbencah upravnega organa občine. V zadnjem času pa so osebni dohodki izenačeni, z izjemo centra v Celju, kjer so dohodki celo nižji kot pri upravnih uslužbencih občine.

Materialni in delovni pogoji centrov za socialno delo

Finančna sredstva za poslovanje zagotavljajo centrom za socialno delo občinske skupščine. Sredstva zajemajo osebne, materialne in le v nekaterih občinah tudi funkcionalne izdatke, ker vse dajatve s področja socialnega varstva izplačujejo upravni organi občinske skupščine iz proračunskih sredstev, namenjenih za potrebe socialnega varstva. Tak način financiranja, glede na to, da bi centri, ki opravljajo vse strokovno delo, verjetno gospodameje odločali tudi o trošenju sredstev, ni najprimernejši. Bilo bi primeneje, če bi centri sami ali preko sklada lahko vplivali na trošenje sredstev, ker bi lažje spoznali, kako velika sredstva terja reševanje že akutnih problemov. (Gotovo je tu omemba vredna ugotovitev Centra za socialno delo Maribor-Center, da družbo enako stane 2300 otrok v otroških varstvenih ustanovah, kot 200 otrok v vzgojnih zavodih).

Res je, da v nekaterih občinah tako urejen način finančnega poslovanja ne ovira delo centrov, medtem ko v drugih nastajajo občasne težave, bodisi zaradi splošno prenizko odmerjenih sredstev za potrebe socialnega varstva, bodisi zaradi neurejenih odnosov med upravnimi organi za socialno varstvo in centri, kakor tudi zaradi pomanjkanja kriterijev financiranja.

Zelo dobro sta problem financiranja rešili občinski skupščini Ljubljana-Center in Celje, ki financirata delo centra iz sredstev občinskega sklada za financiranje socialnega varstva na osnovi letnega programa dela. Tak način financiranja je primeren tudi zato, ker so vsi centri za socialno delo uvedli nagrajevanje po uspehu na osnovi pravilnika o notranji organizaciji, delovnih razmerjih in delitvi osebnega dohodka.

V ilustracijo navajamo način financiranja, ki ga je uvedla občinska skupščina Ljubljana-Center:

Občinski sklad za financiranje socialnega varstva financira v višini 80 % izvedbo nalog, ki so navedene v programu dela centra. Vsake 3 mesece se opravi delo pregleda. Ob izpolnitvi vseh nalog se izplača še 10 % pogodbene vsote. Nadaljnjih 10 % je namenjenih izključno za preventivno, predvsem za analitično delo. V kolikor center izpolni po programu tudi te naloge s predložitvijo dogovorjenih strokovnih analiz, se tedaj izplača centru še teh 10 % sredstev. Posebej se plačajo dejanski stroški same analize. Občinski sklad je v letu 1963 sprejel 7,5 % vseh proračunskih sredstev občine. Center je prejel za svoje delo 3,9 % sredstev, ki jih je realiziral sklad za socialno dejavnost.

Center za socialno delo lahko pridobi va finančna sredstva tudi iz drugih virov, če opravi za druge organe ali organizacije določeno delo. Kot primer je treba omeniti naslednje možnosti: celjski in novomeški center za socialno delo sta

npr. sklenila pogodbo z vsemi občinami celjskega in bivšega novomeškega okraja, da bosta zanje izvedla kategorizacijo otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju. Mariborski center dobiva nekaj sredstev od mladinskega sprejemališča, kamor pripeljejo otroke in mladoletnike, ki so pobegnili od doma ali iz zavodov, ali so sicer v težavah in jih je treba vrniti staršem, ustanovi ali kakorkoli poskrbeti za njih varstvo. Poleg tega so pri centrih za socialno delo tudi disciplinski centri, za katere je bil dan predlog, da del prispevka za bivanje oziroma za vzdrževanje mladoletnika v njih plačujejo starši, del občinska skupščina, ali da nosijo celotne stroške eni ali drugi.

S čimboljše organizacijo dela lahko dosežejo centri možnost, da opravljajo določene usluge na področju socialnega dela za nekatere delovne organizacije, posebno za gospodarske organizacije, ki nimajo organiziranih kadrovsko socialnih služb.

Vsa sredstva, s katerimi so razpolagali centri za socialno delo v letu 1962 (ko je poslovalo 7 centrov - eden je bil ustanovljen šele ob koncu leta) so znašala 42.234.000.- din, v letu 1963 (ko je poslovalo 11 centrov - vendar brez Postojne) pa 116.460.000.- din, kar pomeni v povprečju na občino leta 1962. - 8.890.000.- din, v letu 1963 pa 11.646.000.- din.

Centri za socialno delo poslujejo še premalo časa, da bi lahko utrdili organizacijo dela, ki je še vedno v razvoju, vendar je smer, ki vodi k financiranju na podlagi letnega programa dela in sklepanja pogodb s koristniki, najprimernejša. Glavni naročnik delovnega programa centrov bo še vedno ostala občina, ki ji pravni predpisi nalagajo opravljanje zadev s področja socialnega varstva in ki jih zanj izvajajo centri za socialno delo. Vsekakor je problem financiranja centrov nujno potrebno natančneje proučiti kot tudi problem financiranja socialne službe v občini sploh. To bo važna naloga samih občinskih skupščin in centrov pri iskanju novih virov kot tudi naloga Republiškega sekretariata za socialno varstvo pri splošnem proučevanju materialno finančnih problemov socialnega varstva.

Občinske skupščine so pokazale pozornost do samostojne strokovne službe za socialno delo tudi s tem, da so centrom omogočile selitev v nove ali vsaj primerne prostore, ki se bistveno razlikujejo od prostorov, kjer delajo upravni organi, kar omogoča centrom opravljanje strokovnih nalog po sodobnih metodah socialnega dela.

Ob zaključku informacije je treba ugotoviti, da je večina centrov kljub izrednim težavam - tako objektivnim in subjektivnim - s katerimi so se borili, le pripomogla k boljši organizaciji in strokovnejšemu izvajanju socialnega dela v občini. Občinska skupščina sama, kakor tudi mnogi drugi organi in institucije ugotavljajo, da so se nekateri centri že uveljavili kot samostojne strokovne službe socialnega varstva in da je z njimi najdena oblika za nadaljnji razvoj socialnega dela

v občini. Delo centrov bo nujno treba poglobljati in razvijati. Tako bodo lahko služili kot vzor tistim občinskim skupščinam, ki še niso ustanovile centrov za socialno delo.

EKSPOZE SEKRE TARJA REPUBLISKEGA SEKRETARIATA ZA SOCI- ALNO VARSTVO

tov. Nade Majcen dne 14. februarja 1964 v Socialno-zdravstvenem zboru
Skupščine SR Slovenije ob sprejemu Priporočila o ustanavljanju in raz-
vijanju centrov za socialno delo kot samostojnih strokovnih služb za
socialno varstvo v SR Sloveniji

Po dveinpolletnem obstoju in delovanju centrov za socialno delo kot samostoj-
nih strokovnih služb za socialno varstvo občinskih skupščin v Sloveniji, je Re-
publiški sekretariat za socialno varstvo analiziral stanje, delovanje in stopnjo
razvoja teh institucij. Kljub nekaterim pomanjkljivostim, ki vedno spremljajo or-
ganizacijo in delo vsake nove ustanove, ko se še bori z vprašanji notranje orga-
nizacije, delokrogom, vsebino in metodami dela, kadrovskimi, materialnimi in
drugimi problemi, je bilo ugotovljeno, da so centri za socialno delo v glavnem na-
šli svoje mesto v komunalnem sistemu in da s svojo dejavnostjo težijo k izvaja-
janju delokroga omenjenega v zveznem priporočilu o centrih za socialno delo, ki
sta ga sprejela Odbor za socialno politiko in zdravstvo Zveznega zbora ter Od-
bor za delo in socialno zavarovanje Zbora proizvajalcev Zvezne ljudske skupšči-
ne.

Potrebo po novih organizacijskih in vsebinskih oblikah dela socialne službe je
zelo jasno nakazalo zvezno priporočilo, informacija o centrih za socialno delo,
ki ste jo sprejeli, pa je te načelne ugotovitve obdelala in prikazala po stanju v
naši republiki ter ugotovila, da ne gre le za kvantitativne spremembe, ki jih je
ustvarila dinamika družbeno-ekonomskega razvoja, temveč da gre tudi za kvali-
tativne spremembe, ki terjajo organizacijo, vsebino in metode dela te službe. So-
dobna socialna politika, s katere mislimo na vso tisto široko teoretično
in praktično dejavnost, ki je v določenem družbenem razvoju usmerjena v ureje-
vanje in reševanje širših socialnih vprašanj te družbe in v iskanju najbolj pri-
jemnih organizacijskih in metodoloških delovnih oblik, vsekakor mora spremlja-
ti in voditi politiko glede na splošno družbeno-ekonomsko politiko in razvoj de-
žele. Pri tem vsako izmed področij socialne politike - npr. zdravstvo, socialno

zavarovanje, zaposlovanje, stanovanjska in komunalna vprašanja itd. - kot tudi socialno varstvo, skušajo preko svojih služb družbenih organov in organizacij urejevati, vsklajevati in reševati probleme s svojega področja kolikor je možno bolj v skladu s splošnimi zahtevami celotnega razvoja.

Glede na to so stremjenja po boljši organizaciji, vsebini in metodah dela socialne službe usmerjena v jasno vključitev službe v čas, kraj in razmere.

Čeprav o ustanavljanju centrov za socialno delo govorimo že od 1961 leta, ko je bilo sprejeto zvezno priporočilo, posluje danes v Sloveniji le 12 centrov. Ob tem je treba poudariti, da ta podatek ni tako tragičen, ker ima smer, ki jo je zavzela SR Slovenija do tega vprašanja - tj., da se že pred ustanovitvijo centra - za uspešnejše delovanje, za gotovijo potrebni materialni, kadrovski in splošni delovni pogoji, vsekakor prednost v tem, da je danes le jasneje izoblikovan profil centra, kadra, ki v njem dela, delokrog, metode dela, način financiranja itd. Tako razčiščen koncept centra, ki so mu pripomogli nekateri centri s svojo neposredno, jasno opredeljeno dejavnostjo omogoča, da lahko danes bolj določeno ugotovimo, da je tako organizirana služba socialnega varstva, kot jo je nakazalo zvezno priporočilo in kot so jo izvajali in razvili nekateri centri, pravilna in nam dovoljujejo aktivnejši pristop k takšni organizacijski obliki službe.

Ob tem pa je nujno poudariti, da ne gre sedaj za kampanjsko ustanavljanje centrov, ki bi bili ustanovljeni le zato, da ugotovimo, da jih imamo, temveč gre za resnejše priprave na ustanavljanje, gre za to, da je pred nami jasen koncept glede potrebnosti organizacije in dela te službe in da v fazi predpriprav natančno proučimo možnosti ter ustvarimo potrebne pogoje za poslovanje.

Ob ustvarjanju potrebnih pogojev je med ostalimi, ki sta nam vsem znana - materialnimi in delovnimi, izredno važen kadrovski pogoj. V Sloveniji je danes nekaj občinskih skupščin, ki centra za socialno delo ne ustanovijo predvsem zaradi tega pogoja. Prav zaradi tega je skrb za potrebne kadre in predvsem izbor kadra izredno pomemben, celo pa glede na dejstvo, da pri vodenju, kot tudi pri neposrednem delu v centrih ne zadostuje le strokovna izobrazba, temveč je nujno tudi široga družbena razgledanost.

Strokovni kadri - centri za socialno delo so izredno pomembni zaradi prenosa strokovnih zadev s področja upravnopravnih nalog, ki so jih prej opravljali po zveznih, republiških in lokalnih pravnih predpisih upravni organi občinskih skupščin, na centre za socialno delo, v občinah kjer so ti ustanovljeni. Gre za kvalitetno opravljanje nalog, ki zahtevajo poglobljeno strokovno delo, ker velikokrat posegajo v najbolj občutljivejšo delo človekovega življenja. Površno, nestrokovno obravnavanje občutljivih in odgovornih nalog s področja družinske zakonodaje (postopki ob razvezah zakonskih zvez, odvzem otroka, ugotavljanje očetovstva, posvojitve, skrbništvo itd., kot tudi s področja kazenske zakonodaje, - vse delo v

pripravljalnem postopku, zoper mladoletne prestopnike, izvajanju ukrepa strožjega nadzorstva in oddajo v disciplinski center in invalidske zakonodaje pušča težke posledice in ovira normalno delo in življenje prizadetih državljanov. Nič manj odgovorne niso naloge na področju rejništva, kategorizacije otrok motenih v duševnem in telesnem razvoju ter vsi ostali ukrepi, ki jih mora socialna služba zagotoviti v okviru varstva otrok in mladine in so vsekakor pomembni tako glede trošenja družbenih sredstev kot glede skrbi za regeneracijo zdrave delovne sile. Enako široko strokovno delo se zahteva na področju dela s starejšimi osebami, ki je še vedno zelo neobdelano in ga bo morala resneje obravnavati strokovna služba preko svojih strokovnih kadrov.

Drugi omenjeni pogoj, ki je pri kadrovanju delavcev v socialni službi nujen, je širša družbena razgledanost, ki je nujno potrebna glede na nalogo centrov pri analiziranju socialnih vprašanj, odkrivanju vzrokov in dajanju predlogov za njih omejitve in odpravo. Najbolj važen pa je ta pogoj pri organizaciji in koordinaciji socialnega dela v občini, ki naj jo izvajajo centri za socialno delo. Osnovno skrb za človeka nalaga ustava zlasti občini ter delovnim organizacijam, zaradi česar postaja socialno delo vse bolj aktualno na mnogih področjih družbenega življenja. Zvezno priporočilo nalaga centrom, da "kot strokovne službe na področju komune sodelujejo s krajevnimi in stanovanjskimi skupnostmi, z delavskimi sveti, šolami, zdravstvenimi zavodi, družbenimi organizacijami, s socialnimi delavci v gospodarskih organizacijah in zavodih in jim pomagajo pri razvijanju dejavnosti na socialnem področju ter pri reševanju njihovih konkretnih socialnih primerov".

Glede na te naloge in pomen mobilizacije vseh družbenih organov in organizacij pri skupnem reševanju problemov se postavlja zahteva po družbeno razgledanem socialnem delavcu. Ta pogoj je vezan na jasno perspektivo centrov, da bodo kos obširnim nalogam, ki so pred njih postavljene le, če bodo sposobni s svojo družbeno dejavnostjo mobilizirati široko fronto posameznih sodelavcev kot tudi obstoječe mehanizme v komuni pri skupnem reševanju aktualnih vprašanj.

Na to pot je večina centrov za socialno delo v glavnem stopila. Predvsem se aktivno povezujejo s krajevnimi skupnostmi s tem, da zadolžujejo socialne delavce centra za delo v krajevnih skupnostih in za razvijanje socialnega dela v teh samoupravnih organizacijah. Uspešno sodelovanje se razvija tudi z organi pravosodja, z organi za notranje zadeve, zavodi za zaposlovanje, šolami in zdravstvenimi institucijami, manj in nepopolno pa je sodelovanje z gospodarskimi organizacijami. To naj bo bodoča naloga centrov kot tudi gospodarskih organizacij, ki naj v skupnem interesu občanov, obenem delavcev teh gospodarskih organizacij, čimprej najdejo skupni jezik.

Ob obširnih nalogah, s katerimi se, kot je razvidno iz informacije, danes že ukvarjajo centri za socialno delo, je treba poudariti izreden pomen, ki ga pri de-

javnosti centrov imajo sveti za socialno varstvo občinskih skupščin. Ugotovljeno je, da je uspešnost delovanja centrov v veliki meri odvisna od aktivnosti svetov za socialno varstvo občinskih skupščin, ki usmerjajo delo centrov in tako vplivajo na njegovo aktivizacijo in hitrejše vključevanje v celoten mehanizem komune. Prav v zvezi z obširnimi nalogami na področju socialnega varstva, ki ne stojijo le pred centri za socialno delo, temveč tudi pred sveti za socialno varstvo občinske skupščine pri usmerjanju politike, pri koordiniranju in izvajanju skupnih nalog itd. se postavlja vprašanje ali je združevanje svetov za socialno varstvo s sveti za zdravstvo, ki jih predvidevajo ali so jih že formirale nekatere občinske skupščine, res primerno. Gotovo je obsežnost dela ene in druge službe tako velika, da ima vsak svet posebej dovolj nalog in problemov, ki jih je potrebno reševati. Ob obravnavi tega vprašanja je treba upoštevati tudi tednorna obsežnost današnjih občin in predvsem spremenjene naloge in celotno dejavnost obeh služb, ki vse bolj in bolj usmerjata svoje delo v poglobljeno strokovno izvrševanje nalog na področju kurative (kvalitetno zdravstveno pomoč in kvalitetno socialno delo), kot tudi na področju, do sedaj dokaj zanemarjene aktivnosti - preventive.

Ob zaključku je treba ponovno omeniti, da Skupščina ali drugi organi v republiki Sloveniji še niso razpravljali o konceptu centrov za socialno delo ali kakršnekoli samostojnem aktu, ki bi obravnaval centre za socialno delo ali posebej obravnaval organizacijo socialne službe v SR Sloveniji, kot se obravnavajo ostale družbene službe (npr. zdravstvo in šolstvo). Zato bi sprejetje priporočila o ustanavljanju in delovanju centrov za socialno delo v SR Sloveniji nakazalo smer organizacije in delo strokovne službe socialnega varstva v občinskih skupščinah.

PRIPOROČILO

o ustanavljanju in delu centrov za socialno delo

Socialno-zdravstveni zbor Skupščine SR Slovenije je na podlagi 153. člena ustave SR Slovenije na seji dne 14. februarja 1964 obravnaval poročilo o stanju in razvoju centrov za socialno delo v SR Sloveniji.

Na podlagi poročila in razprave o poročilu ugotavlja Socialno-zdravstveni zbor, da so ustanavljanje centrov kot samostojnih strokovnih služb za reševanje socialnih problemov narekovale potrebe dinamičnega razvoja naše družbe, ki že vedno poraja nove socialne probleme. Reševanje in odpravljanje teh terja vsestransko proučevanje in iskanje ustreznih ukrepov in oblik varstva, ki naj na najprimernejši način zadosti potrebam posameznikov, družin in posameznih kategorij prebivalstva.

Obstoj in ustanavljanje centrov za socialno delo je nujno zaradi rastoče potrebe po strokovnem socialnem delu ob uveljavljanju komunalnega sistema ter samoupravljanja v delovnih organizacijah, kar ustvarja družbeno-ekonomske pogoje, v katerih občani vedno bolj neposredno odločajo o vseh vprašanjih, ki zadevajo njihovo življenje in delo. Tak način reševanja socialnih problemov podpirajo tudi določila nove ustave SR Slovenije.

Dosedanje izkušnje kažejo, da so obstoječi centri že precej pripomogli k boljšemu poznanju in kvalitetnejšemu reševanju socialnih problemov, kakor tudi k večji aktivnosti mnogih družbenih činiteljev pri skrbi za človeka in se tako uveljavili kot strokovne službe socialnega varstva v občini.

Da bi se pospešilo nadaljnje ustanavljanje centrov za socialno delo ter dvignila strokovnost in učinkovitost njihovega dela v smislu obstoječih potreb in zveznega priporočila o ustanavljanju centrov za socialno delo kot samostojnih strokovnih služb (Uradni list FLRJ, št. 11/61), Socialno-zdravstveni zbor na podlagi 153. člena ustave SR Slovenije in četrtega odstavka 52. člena začasnega poslovnika Socialno-zdravstvenega zbora SR Slovenije

priporoča

I.

Občinske skupščine naj povsod, kjer so za to dani pogoji in možnosti, ustanovljajo občinske centre za socialno delo kot samostojne strokovne službe za socialno varstvo oziroma jih tam, kjer so centri za socialno delo že ustanovljeni razvijajo in utrjujejo; pri tem naj prilagodijo organizacijsko strukturo in kadrovske sestave centrov obsegu in značaju nalog.

Tiste občine, ki še nimajo pogojev, da bi ustanovile lastni center, naj iščejo možnosti za ustanavljanje medobčinskih centrov oziroma naj svoje socialno delo kvalitetno izboljšujejo s tem, da sodelujejo z najbližjim centrom za socialno delo.

Posebno pozornost naj občinske skupščine posvetijo šolanju potrebnega strokovnega kadra, njegovi izbiri, nadaljnjemu usposabljanju in strokovnemu izpopolnjevanju. Zagotovijo naj tudi potrebna materialna sredstva, da se omogoči delo po sodobnih metodah. Občinske skupščine naj financirajo delo centrov na podlagi letnega programa dela in posebej določenih nalog.

II.

Pristojni sveti občinskih skupščin naj s centri za socialno delo tesno sodelujejo pri pripravljanju njihovih delovnih programov, pri dajanju nalog, pomembnih za družbeno-ekonomski razvoj komune ter spremljajo njihovo izvajanje. Skrbijo naj za koordinacijo socialnega dela v občini, zlasti za sodelovanje centrov z delovnimi organizacijami v gospodarstvu in družbenih službah.

III.

Centri za socialno delo kot samostojne strokovne službe:

- naj analizirajo socialne probleme v komuni, odkrivajo njihove vzroke, predlagajo pristojnim organom ukrepe, kako jih rešiti in odpraviti. Vzporedno s proučevanjem, spremljanjem in reševanjem socialne problematike naj sodelujejo in koordinirajo delo z ustreznimi činitelji pri pripravljanju programov za razvoj socialnega varstva in izvajajo socialno delo, da bi se skladno z gospodarskim razvojem dvigal tudi družbeni standard v občini;

- naj pospešujejo socialno delo in socialne službe v krajevnih skupnostih z uvajanjem sodobnih oblik in metod socialnega dela v skrb za delovnega človeka

in družino ter pomagajo razvijati socialno delo v drugih družbenih službah in gospodarskih organizacijah;

- naj izvajajo naloge socialnega varstva s področja družinskih odnosov, ki jih ureja zakon (odnosi med starši in otroki, zadeve v zvezi s posvojitvami, rejništvom, domskim varstvom itd.), ukrepov glede mladoletnikov v smislu kazenske zakonodaje (izvajanje vzgojnega ukrepa strožjega nadzorstva, delo v disciplinskih centrih itd.), kategorizacije in evidence otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju, splošnega varstva starejših ljudi (posebej ostarelih kmetov, družbene pomoči raznim kategorijam socialno ogroženih oseb itd.) in rešujejo socialne probleme posebnih kategorij občanov in posameznikov, ki so potrebni družbenega varstva (telesno in duševno prizadete osebe, alkoholiki, kronični bolniki itd.).

IV.

Republiški sekretariat za socialno varstvo naj spremlja in proučuje razvoj mreže centrov za socialno delo, njihovo delovno področje in metode dela ter nudi občinskim skupščinam pomoč pri urejevanju osnovnih vprašanj ob ustanavljanju in razvijanju centrov, centrom pa pomaga pri reševanju strokovnih vprašanj.

Skrbi naj za strokovni dvig in izpopolnjevanje kadrov in nudi pomoč pri urejanju vsebinskih in organizacijskih vprašanj iz dela centrov.

Št. 52-1/64

Ljubljana, dne 14. februarja 1964.

Skupščina
Socialistične republike Slovenije
Socialno zdravstveni zbor

Predsednik:
Dr. Ruža Šegedin 1. r.

ORGANIZACIJA IN POTEK SEMINARJEV ZA ORGANIZATORJE SOCIALNIH SLUŽB V KRAJEVNIH SKUPNOSTIH

Socialna problematika nastaja tam, kjer ljudje živijo, delajo, stanujejo in imajo svoje družine. Prav tam, kjer se socialna problematika poraja, se tudi najlaže in najuspešneje rešuje. To nakazuje smer razvoja socialnega dela in socialnih služb. Ena izmed osnovnih institucij za razvoj socialnih dejavnosti je krajevna skupnost, ki je občanu najbližja. Za uspešno organiziranje in razvijanje socialnih služb v krajevni skupnosti so potrebni primerni kadri in finančna sredstva. Mnogokrat so pri reševanju socialnih problemov najvažnejši kvalitetni kadri, ki so sposobni socialne probleme pravočasno odkrivati in organizirati primerno oblike pomoči, kakor tudi pridobiti za to delo občane. Zaradi usposabljanja kadrov, ki naj bi prevzeli vlogo organizatorjev socialnih služb v krajevnih skupnostih, je dal Republiški sekretariat za socialno varstvo pobudo za pet 3 - dnevnih seminarjev, ki naj bi se izvršili v novembru in decembru 1963.

Program seminarjev je pripravil Republiški sekretariat za socialno varstvo ter pridobil predavatelje. Seminarje so priredile okrajne skupščine in Višja šola za socialne delavce. Seminarji so bili v vseh okrajih. Program je upošteval razmere in posebnosti posameznega okraja, kjer je bil seminar.

Program je obsegal sledeče:

- Mesto in vloga socialne politike in socialnega varstva v naši družbeni ureditvi.

Predavanje je prikazalo udeležencem seminarja, kako je postala socialna politika neločljivi del vseh ostalih družbenih dejavnosti. Predavatelj je obravnaval naslednja vprašanja: socialistična družbena ureditev in skrb za človeka sploh; področje socialne politike, socialno varstvene službe in socialno delo.

V predavanju so bile kratko povzete naloge občine in njenih organov na socialnem področju; občinski statuti in krajevne skupnosti ter odnosi med krajevno skupnostjo in občino; pravni položaj organizacija in organi krajevne skupnosti; naloge krajevne skupnosti in način financiranja ter pregled stanja krajevnih skupnosti v okraju.

Predavanje je v celoti posredovalo udeležencem seminarja vlogo krajevne skupnosti v naši družbeni ureditvi z namenom usposobiti jih za pobudnike ustanavljanja različnih služb v njej in jih seznaniti z njeno pomembnostjo pri reševanju vsakodневnih potreb in težav občanov.

- Socialne službe v krajevni skupnosti:

To je bila osrednja tema seminarjev in je obravnavala značilnosti in vrsto oseb, ki jih zajema socialna dejavnost; kategorizacijo socialnih problemov; naloge, ki jih s tem v zvezi lahko opravi krajevna skupnost; organe in organizacije, ki se ukvarjajo v krajevni skupnosti s socialnim delom; potrebe občanov v krajevnih skupnostih; službe za zadovoljevanje vsakodnevnih potreb ljudi; socialne službe v krajevni skupnosti; metode dela; kadre za socialno delo in možnosti financiranja socialnih služb v krajevni skupnosti.

- V program je bil vključen tudi ogled ene izmed krajevnih skupnosti in njene dejavnosti. Ogledu je sledil razgovor o problemih teh skupnosti, o pogojih za socialno delo in drugih vprašanjih.

Udeleženci seminarja

Zaradi aktivnejšega sodelovanja je bila udeležba na vsakem seminarju omejena na 20 do 30 oseb.

Udeleženci so bili:	Celje	Koper	Ljubljana	Maribor	Skupaj
Načelniki občinskih oddelkov za družbene službe	4	6	9	5	24
Šefi občinskih odsekov za socialno varstvo in zdravstvo		4	9	2	15
Direktorji in uslužbenci občinskih centrov za socialno delo	2	2	3		7
Občinski referenti za socialno varstvo	9	7	6	4	26
Socialni delavci			4	3	7
Predsednik krajevne skupnosti		1			1
Tajniki krajevnih skupnosti (v Ljubljani tudi predsedniki komisij za socialno varstvena vprašanja)	8	8	6	12	34
Pedagog		1			1
Uslužbenec krajevne skupnosti		1			1
Vseh	23	30	37	26	116

Seminariji so bili: v Kopru, v Ljubljani (2), v Celju, in Mariboru. Osnovni problemi, o katerih so razpravljali udeleženci so bili naslednji: financiranje krajevnih skupnosti in njihovih služb, problem pospešitve prodiranja socialnega dela v ostala področja družbene dejavnosti, zlasti še v gospodarske organizacije, potreba po pospeženem ustanavljanju centrov za socialno delo, vprašanje prenizkih kapacitet vzgojno-varstvenih ustanov, vprašanje prenizkih kapacitet šol druge stopnje, učnih in delovnih mest za mladino po končani osemletki, problem rehabilitacije kategoriziranih otrok, vloga šole pri otroškem varstvu, problemi okrog enakega obravnavanja obrtno servisnih dejavnosti, problem zakonske ureditve pomoči v gospodinjstvu obolelim zavarovancem in njihovim svojcem, problemi asocijalnih pojavov, vprašanja urbanističnih načrtov, ki bi morali upoštevati skladen razvoj vseh služb v okviru krajevnih skupnosti, problem urejanja medsebojnih odnosov v statutih občin, krajevnih skupnosti in delovnih organizacij, potreba po koordinacijskem odboru v okviru republike, potreba po koordiniranem delu v krajevni skupnosti, problemi posebnih zavodov za mladino in vloga socialistične zveze delovnega ljudstva pri ustanavljanju in delovanju krajevnih skupnosti.

Glede financiranja so bili udeleženci seminarja mnenja, da sredstva danes niso zadostno zagotovljena in da bi bilo treba le-te zagotoviti z družbenimi plani višjih teritorialnih enot prav tako kot je to že urejeno za ostale družbene dejavnosti. Konkretno pa so udeleženci mariborskega seminarja predlagali, da bi se za financiranje investicij otroško varstvenih ustanov oddvojilo vsaj 1/2 % sredstev, zbranih v komunalne sklade občin.

Ugotovljeno je bilo, da uveljavljanje socialnega dela prepočasi prodira v delovne organizacije. Kljub prizadevanju sindikalnih organizacij, je npr. v celjskem okraju, kjer je preko 460 delovnih organizacij, komaj v 8 organizirana kadrovska socialna služba. Enako stanje je tudi v drugih okrajih.

Na vseh seminarjih so udeleženci ugotavljali potrebo po hitrejšem ustanavljanju občinskih centrov za socialno delo. Centri morajo biti nosilci razvoja strokovnih socialnih služb na ostalih področjih, družbeno-ekonomskih dejavnosti. Centri naj strokovno analizirajo razne socialne pojave, posebno še tiste v našem družbeno-ekonomskem razvoju (fizično šibkejši, starejši in bolehní delavci, ostareli kmečki proizvajalci, neurejeno otroško varstvo in družbeno neprilagojeni otroci ipd.), nanje opozarjajo, utemeljujejo potrebo po določenih službah in ukrepih in naj preventivno vplivajo na nastajanje socialnih pojavov. Poleg teh nalog naj centri sodelujejo pri razvijanju socialnih služb in socialnega dela krajevnih skupnosti, skrbijo za strokovno usposabljanje prostovoljnih socialnih delavcev, in ostalih potrebnih kadrov za posebne socialne službe, hkrati pa opravljajo tudi vse zadeve, ki izhajajo iz zakonitih predpisov. Pospeženo ustanavljanje centrov za socialno delo narekuje tudi nova organizacijska oblika občinskih upravnih organov.

- Za varstvo otrok so na terenu zelo majhne kapacitete otroških vzgojno varstvenih ustanov, medtem ko je vprašanje varstva otrok do drugega starostnega leta, razen res redkih izjem, povsem odprto. Udeleženci seminarja v Ljubljani so predlagali, da bi se 4-urna zaposlitev mater raztegnila do otrokovega drugega starostnega leta. Intenzivnejše reševanje tega vprašanja se kaže le v razvitejših krajevnih skupnostih, kjer se za urejanje problemov otroškega varstva združijo krajevna skupnost, družbene in delovne organizacije, ob pomoči občine. Tak primer je v občini Videm-Krško, v krajevni skupnosti "Ivan Cankar" Maribor in v krajevni skupnosti "Paule" v Ljubljani. V okraju Maribor so udeleženci povezali slab šolski uspeh, ki obsega ponekod dokajšen % s pomanjkanjem teh ustanov. Udeleženci so tudi ugotovili, da 40 % šoloobveznih otrok ne dokonča uspešno osemletnega šolanja. V okraju Celje je veliko število mladine, ki zaradi premajhnih kapacitet šol druge stopnje in zato, ker ni na razpolago primernih delovnih mest, sploh ni zaposlena. Posledica tega stanja je porast števila družbeno neprilagojene mladine, kot to ugotavljajo občinske socialne službe in krajevne skupnosti. Odprto je tudi vprašanje pravne in dejanske samostojnosti vzgojno varstvenih ustanov.

- Šole, ki jim pripada pri reševanju otroškega varstva in vključevanju v krajevno skupnost pomembna vloga, teži pouk v več izmenah (praviloma po dve, ponekod celo tri, v nekaj primerih grozi že četrta izmena). Kljub tej obremenjenosti razvijajo šole, razen v nekaterih občinah, po svojih dejanskih možnostih različne aktivnosti otrok in skrb deloma tudi za njihovo prehrano. Udeleženci seminarja v Celju so ugotovili, da prejema malico v šolah komaj 55 % šoloobveznih otrok. Sodelovanje s šolo in krajevno skupnostjo motijo ponekod veliki obsegi šolskih okolišev, in je stanje na terenu včasih tako, da hodijo otroci iste krajevne skupnosti v več šol.

- Pravilnik o kategorizaciji otrok z motnjami v duševnem in telesnem razvoju določa, da so občinske socialne službe odgovorne za izvedbo teh nalog. Udeleženci seminarjev so ugotovili, da je to delo zelo drago, hkrati pa zaradi pomanjkanja potrebnih zavodov, služb in kadrov neučinkovito. To povzroča med starši prizadetih otrok negodovanje, ker ni poskrbljeno za rehabilitacijo otrok. Za rehabilitacijo otrok bi morale poskrbeti in jo organizirati prosvetne pedagoške službe. Za reševanje teh problemov bodo potrebna sredstva in strokovni kadri. Glede odnosov z zavodi za socialno zavarovanje so udeleženci ugotavljali počasno reševanje zadev kategoriziranih otrok na osnovi Pravilnika.

- Velike nejasnosti so na terenu tudi zaradi neenotnega pojmovanja delovanja in odnosov do servisnih dejavnosti v krajevnih skupnostih. Banke zelo različno obravnavajo servise; ponekod tolednajo, da se razvijajo že kar v obrti, drugod pa jih finančno pritiskajo s tem, da morajo odvajati celotno stopnjo družbenih dajatev ne glede na to, da so ti ostali pri svojem osnovnem namenu. Problem obratnih

servisov je tudi v njihovi nizki tehnični opremljenosti in strokovnosti delavcev, zaposlenih v njih. Predlagano je bilo, da naj obrtne zbornice skrbijo za strokovno izobraževanje potrebnega kadra.

- Nadalje bi morali biti zavodi za socialno zavarovanje bolj zainteresirani na organizaciji službe za gospodinjsko pomoč bolnikom, morali bi biti njeni pobudniki in plačniki. Z organizacijo te službe v krajevni skupnosti bi v marsikaterem primeru sprostili kapacitete bolnišnic, zavodi za socialno zavarovanje pa bi prihranili znatna sredstva za bolniško oskrbo v stacionarnih zdravstvenih zavodih. Udeleženci seminarja v Mariboru so predlagali, naj bi se gospodinjska pomoč bolniku - zavarovancu uredila z zakonitimi predpisi.

- Kot pereča socialna vprašanja na terenu, so bila v razpravah navedena: alkoholizem, prostitucija, delonizništvo in prosjačenje. Ta vprašanja močno obremenjujejo socialne službe občin v njihovem delu, po drugi strani pa iste osebe obravnavajo mnogokrat tudi javna tožilstva, sodišča in sodniki za prekrške, toda ne dovolj učinkovito in počasi. Udeleženci so predlagali, da bi se zaostriili zakoni - ti predpisi do teh negativnih pojavov. Osebe z navedenimi asocialnimi razvadami, naj bi delale pod nadzorstvom, pretežni del zaslužka pa naj bi dobila družina zaradi vzdrževanja.

- Vprašanje urbanističnih načrtov kot dokumentov, ki bi morali upoštevati in urejati skladen razvoj najrazličnejših dejavnosti, je bil nadaljnji predmet razprava na seminarjih. Udeleženci so ugotavljali, da se v teh načrtih premalo upoštevajo potrebe otrok, mladine in ostarelih občanov. Na seminarju v Mariboru so ugotavljali udeleženci, da je njihov zavod za urbanizem že prislusnil potrebam ljudi, da pa pristojni upravni organi ne upoštevajo teh potreb in mnogokrat izvajajo urbanistične načrte mimo izraženih želja in potreb.

- Glede neurejenih odnosov med občinskimi skupščinami in njihovimi upravnimi organi ter krajevnimi skupnostmi in delovnimi organizacijami, so bili udeleženci mišljenja, da bi bilo potrebno ta vprašanja urediti s statuti.

- Krajeвне skupnosti so mlade institucije, ki se borijo z mnogimi težavami. Udeleženci seminarja v Mariboru so predlagali, da bi se ustanovil republiški koordinacijski odbor, ki bi skrbel za razvoj krajevnih skupnosti in izmenjavanje njihovih izkušenj.

- Glede koordinacije dela v krajevni skupnosti so udeleženci ugotovili, da te največkrat ni. Koordinirano delo obstoja le v višje organiziranih krajevnih skupnostih, kot npr. v krajevni skupnosti "Ivan Cankar" v Mariboru. Tu sestavijo enotni delovni načrt, ki zajema vse organe krajeвне skupnosti in vse družbeno politične organizacije na njenem območju. Poleg tega skrbe tudi za kadrovske povezane med organi krajeвне skupnosti in organi družbeno političnih organizacij.

Kot posebno vprašanje je bila postavljena kadrovska sestava komisij za socialno varstvena vprašanja v krajevnih skupnostih in potreba po stalnem ter načrtnem strokovnem izpopolnjevanju članov teh komisij.

- Glede posebnih vzgojnih zavodov za mladino so kritizirali vzgojne metode v teh ustanovah in višino oskrbnega dne. Udeleženci seminarja v Ljubljani so predlagali, naj bi republiški sekretariat za šolstvo v večji meri nadziral vzgojno delo in gospodarjenje v teh zavodih.

Ocena seminarjev

Iz razgibanosti v razpravah in aktivnega sodelovanja vseh udeležencev ter po njihovi lastni oceni zaključujemo, da so bili seminarji potrebni in uspešni. Razjasnili smo nekatera vprašanja s področja socialnih služb v krajevni skupnosti ter gradivo in koncepte, ki so povsem novi, hkrati pa jih precenili z ozirom na njihovo praktično vrednost. S tem je bila dosežena korist seminarjev za občinske organe in krajevne skupnosti. Vsi udeleženci so izrazili željo, da bi se gradivo posredovano na seminarjih, čimprej objavilo ter da bi se nadaljevalo s seminarji po vnaprej načrtanem programu.

Francka Dolenc

ORGANIZACIJA IN IZVAJANJE ŠTUDIJE O SOCIALNEM DELU V

DEVETIH KRAJEVNIH SKUPNOSTIH V SLOVENIJI

Uvajanje družbenega upravljanja na vsa področja družbeno-ekonomskega razvoja je delo nove in zelo široke perspektive podružbljanja socialno-varstvenih dejavnosti. Temeljni dokumenti naše družbe tako VII. kongres ZKJ, V. Plenum SZDL in nova ustava so postavili smernice nadaljnjega družbeno-političnega razvoja, v katerih je dobila svoje mesto tudi socialna dejavnost. S podružbljanjem socialnih dejavnosti so se na eni strani odprle možnosti izločanja socialnih služb kot družbenih služb iz upravnih organov ljudskih odborov, na drugi strani pa je bila s tem ustvarjena možnost vse večjega pritegovanja k izvajanju socialno varstvenih nalog občine same, družbeno političnih in delovnih organizacij. Z ustanavljanjem in razvijanjem stanovanjskih skupnosti v mestih in večjih središčih in krajevnih odborov na podeželju, so se družbeni mehanizmi, ki so prevzemali skrb za človeka samo še izpopolnili.

Svet za socialno varstvo LRS je spremljal celotni družbeno-ekonomski razvoj in skebel, da je v njem dobilo svoje mesto tudi socialno varstvo. Na svojih sejah je odpiral vedno nova socialna vprašanja in iskal možnosti njihovega najprimernejšega reševanja. Dosegel je, da je bila sprejeta resolucija o nalogah komune in stanovanjske skupnosti pri otroškem varstvu in pozneje razposlal vsem komunam še posebno priporočilo o izvajanju socialnega dela v stanovanjskih in krajevnih skupnostih. Taka aktivnost Sveta za socialno varstvo, kakor kasneje Republiškega sekretariata za socialno varstvo potrjuje nakazovanje pravih oblik in vsebino socialnega dela na terenu. Vodilo tem organom pri njihovem delu je bila ugotovitev, da se socialni problemi najlaže rešujejo tam, kjer se pojavljajo, to pa je tam, kjer ljudje živijo in delajo.

V želji, da bi se ugotovilo aktivnost krajevnih skupnosti in razvoj socialnih dejavnosti v njih ter da bi se postavili enotnejši kriteriji razvoja dejavnosti je posebna komisija pri Sekretariatu za socialno varstvo SRS pripravila v drugi polovici lanskega leta program za študijsko obdelavo 9 krajevnih skupnosti. Za izvedbo tega dela je komisija določila poseben metodološki program, sestavila obsežen vprašalnik, določila katere krajevne skupnosti bodo predmet študije, določila strokovne delavce, ki naj bi to nalogo izvedli in sestavila zanje posebne instrukcije.

Program študije krajevnih skupnosti

Program študije v krajevnih skupnostih obsega naslednja vprašanja:

A. Organe in organizacije, ki se ukvarjajo s socialnim delom v krajevni skupnosti

1. svet krajevnih skupnosti
2. komisija za socialna vprašanja pri svetu krajevnih skupnosti
3. društvo prijateljev mladine
4. organizacija RK
5. organizacija ZB in VVI
6. mladinska organizacija
7. socialistična zveza
8. družbene dejavnosti
9. delovne organizacije
 - a) gospodarske organizacije
 - b) družbene službe
10. strokovne organizacije
11. hišni svet

B. Vsebino in obliko družbene pomoči občanom, kadre in financiranje socialnih služb v krajevni skupnosti

Glede vsebine in oblike družbene pomoči občanom, kadrov, financiranja socialnih služb in vloge občinske socialne službe pri razvoju socialnih služb v krajevni skupnosti, zajema program študije naslednja vprašanja:

1. varstvo dojenčkov in majhnih otrok
2. varstvo predšolskih in šolskih otrok
3. prehrana otrok
4. kolonije, letovanja in taborjenja otrok
5. kadri v otroškem varstvu in socialnih službah (poklicni, laični in prostovoljni)
6. viri financiranja socialnih služb v krajevnih skupnostih (družbeni in lastni)
7. ostale oblike pomoči občanom (servisne dejavnosti in družbena prehrana)
8. pomen občinskih strokovnih služb pri razvoju socialnih služb v krajevni skupnosti.

Metodološki program dela

Kot sestavina programa študije socialnega dela in socialnih služb v krajevni skupnosti je bil izdelan metodološki program, ki je vseboval: kriterije za izbor krajevnih skupnosti, izbor krajevnih skupnosti (po vzorčni metodi), sodelavce, vire študijskih materialov, posvetovanje s posamezniki, z družbeno političnimi in delovnimi organizacijami, skupna posvetovanja predstavnikov vseh organov in organizacij v krajevnih skupnostih, oblike konkretne pomoči sodelavcem in način obdelave gradiva.

Kriteriji za izbor krajevnih skupnosti, ki naj se študijsko obdelujejo so bili: specifičnosti posameznih območij glede na socialno strukturo prebivalstva, gospodarski razvoj in gospodarske panoge ter razsežnost ali stnjenost terena. Upoštevali so vse te posebnosti so bile določene naslednje krajevne skupnosti:

Krajevna skupnost Prule v Ljubljani in Ivan Cankar v Mariboru kot koncentrirani mestni naselji, krajevna skupnost Gaberje v Celju kot nekoliko bolj raztreseno mestno naselje s posebno karakteristično oznako, da so na tem terenu tudi gospodarske organizacije, krajevna skupnost Gornja Radgona in Videm-Krško kot manjši mesti, krajevna skupnost Koprivnik v občini Kočevje, kjer prevladuje socialistični kmetijski sektor, krajevna skupnost Kozje v občini Šmarje pri Jelšah, kjer je še močan privatni kmetijski sektor, krajevna skupnost Izola zaradi velike priseljenosti ljudi iz raznih krajev in krajevna skupina Deskle pri Novi Gorici, zanimiva zaradi združevanja kmetijskega in industrijskega prebivalstva in zaradi velike obsežnosti terena. Pri izboru krajevnih skupnosti je bilo treba upoštevati tudi kadrovske sposobnosti občinskih socialnih služb, ki so bile izvajalci nalog. Obdelane so bile vse določene krajevne skupnosti, razen Gaberje v Celju. Namesto Gaberje je bila vključena krajevna skupnost Aljažev hrib v Celju, obdelana v posebnem diplomskem delu izredne študentke Višje šole za socialne delavce.

Študijska obdelava na terenu je potekala od meseca julija do vključno oktobra v lanskem letu. V tem času smo obiskali vse občine, ki so bile zadolžene za izvedbo te naloge. V vseh teh občinah, v krajevnih skupnostih, v gospodarskih organizacijah in drugih družbenih službah so se vršili razgovori in posveti glede izkušenj pri razvoju socialnega dela v krajevnih skupnostih in organizacije ostalih dejavnosti, ki imajo namen zadovoljevati vsakodnevne potrebe občanov.

Na razgovorih s posamezniki, ki so že do tedaj delali kot prostovoljni socialni delavci, na posvetih z družbenimi in delovnimi organizacijami, kakor tudi na skupnih posvetih v krajevnih skupnostih so bili ugotovljeni dotedanji dosežki in izkušnje krajevnih skupnosti pri organizaciji in razvoju socialnega dela, socialnih dejavnosti in ostalih služb za pomoč občanom. Ugotovljene so bile potrebe

po teh službah, njihova družbena pomembnost, še zlasti zaradi utrjevanja družine, dviga družbene proizvodnje in produktivnosti človeka, možnosti njegovega družbenega udejstvovanja in splošnega ter strokovnega izobraževanja. Na teh razgovorih so obravnavali tudi vprašanja vloge posameznih organov in organizacij v krajevnih skupnostih, kakor tudi občinske skupščine in njene strokovne službe pri reševanju socialno - varstvenih vprašanj, potreba po medsebojnem sodelovanju in urejenih odnosih med njimi. Namen razgovorov s posamezniki kot skupnih razgovorov je bil dobiti odgovor na konkretna vprašanja postavljena v vprašalniku zato, da bi se delo in vloga krajevnih skupnosti pri reševanju vsakodnevnih potreb občanov dodobra spoznalo in v bodoče to delo pravilno usmerjalo. Sodelovalo je na teh razgovorih preko 100 družbenih delavcev.

Metodološki program je dalje določal kot študijsko gradivo družbene plane in proračune občin in krajevnih skupnosti in zapisnike pristojnih svetov. Vse to gradivo izkazuje interes komun za delo krajevnih skupnosti in njihovo pripravljenost pomagati pri razvoju služb za pomoč in razbremenitev občanov.

Zaradi enotnosti poteka dela, možnosti enotne obdelave in skupnega vrednotenja zbranih materialov je bil izdelan obsežen vprašalnik s podrobno obdelanimi vprašanji in podvprašanji, ki so terjali konkretne odgovore.

Metodološki program tudi določa, da se zbrani material o socialnem delu in socialnih službah v krajevni skupnosti obdelajo do konca prve polovice tega leta.

Študijsko gradivo o razvoju socialnega dela in socialnih služb v krajevni skupnosti je bilo osnova za vsebino seminarjev, ki so bili izvedeni po okrajih v mesecu novembru in decembru v prejšnjem letu za organizatorje socialnih služb v krajevnih skupnostih. Na željo udeležencev seminarja bo gradivo, posredovano na seminarjih objavljeno, da bi tako lahko služilo občinam, oziroma njihovi specialni službi in krajevnim skupnostim pri njihovem delu.

Ugotovitve

Že dosedanja praktična uporaba študijskega gradiva o organizaciji, socialnem delu in razvoju socialnih služb v krajevni skupnosti na seminarjih za socialne delavce in tajnike krajevnih skupnosti novembra in decembra preteklega leta je dokazala, da je bilo delo koristno in potrebno in da je odprlo mnogo novih vprašanj in potrdilo že naše dosedanje domneve.

Prvo in osnovno vprašanje je vprašanje kadrov in v zvezi s tem aktivizacija organov krajevnih skupnosti. Tako je bilo ugotovljeno, da so bile v večjih krajevnih skupnostih postavljene komisije za socialna vprašanja, ki pa so povsem nedelavne, kar potrjuje stanje na območju krajevnih skupnosti Videm-Krško, Deskle pri

Novi Gorici in Izola. V teh krajevnih skupnostih so izvrševali delo komisij sami.

V tistih krajevnih skupnostih, kjer so se komisije uveljavile, se tudi socialno delo uspešnejše razvija. Take skupnosti so Ivan Cankar v Mariboru in Prule v Ljubljani, kjer komisija za socialna vprašanja povezuje tudi vse družbene organizacije in nekatere družbene dejavnosti, ki na osnovi svojega statuta izvajajo tudi socialno delo.

V navedenih krajevnih skupnostih obstoja enotni program socialnega dela in razvoja socialnih dejavnosti v sklopu programa dela krajevnih skupnosti. Program dela zajema tudi njegove izvajalce. Dosedanja praksa potrjuje, da je to edina uspešna metoda dela. Tako načrtno in koordinirano delo je mogoče doseči tam, kjer je kadrovska sestava komisije dobro pripravljena, upoštevajoč pri tem vrsto in obseg njenih nalog.

Iz obdelanega gradiva izhaja, da krajevne skupnosti v mestih in večjih centrih dokaj uspešno razvijajo obrtno-servisno in nekatere vrste uslužnostnih dejavnosti, medtem ko se krajevni odbori na podeželju prvenstveno bavijo s komunalno in ponekod tudi s kulturno-prosvetno dejavnostjo. Razvijanje različnih dejavnosti potrjuje, da so krajevne skupnosti oz. krajevni odbori upoštevali specifične potrebe terena in možnosti razvoja nekaterih dejavnosti, medtem ko se socialna dejavnost ne razvija dovolj uspešno in v skladu s potrebami terena.

Na področju obrtno-servisnih dejavnosti obstojajo v pretežni večini šiviljski, krojaški in čevljarški servisi, ki so s svojo obrtno dejavnostjo nudili neposredne usluge občanom. Praksa je kmalu dokazala, da so servisi, ki so omejili svojo dejavnost na krpanje in predelavo oblačil kmalu zašli v finančne težave. Nastale primankljaje so morali kriti z drugimi dejavnostmi. Ta problem so krajevne skupnosti rešile tako, da so razširile predmet poslovanja v navedenih servisih tudi na izdelavo novih predmetov. V okviru uslužnostne dejavnosti pa je ostal samo čevljarški servis krajevnih skupnosti Videm-Krško in Ivan Cankar v Mariboru.

Poleg navedenih se razvijajo v obravnavanih krajevnih skupnostih še servisi za vzdrževanje hiš, za pomoč hišnim svetom in nekateri drugi, ki so večkrat v sestavi večjih delovnih enot.

Na področju uslužnostnih dejavnosti so organizirane pralnice, kemične čistilnice, kopališča in servisi družbene prehrane. Te dejavnosti se razvijajo tako v večjih kot v manjših središčih kot npr. v krajevni skupnosti Gomja Radgona, Videm-Krško, Deskle pri Novi Gorici in Ivan Cankar v Mariboru.

Svojstveno je rešila vprašanje servisnih in uslužnostnih dejavnosti krajevna skupnost Prule v Ljubljani, ki sama ni razvila vseh teh dejavnosti, pač pa se v dogovoru s sosednjo krajevno skupnostjo Gradišče občani poslužujejo uslug

servisov v tej skupnosti s tem, da krajevna skupnost Prule posreduje organizacijo uslug. (Tako je npr. krajevna skupnost Prule organizirala pobiranje perila po hišah in privoz nazaj). Vsekakor je to dober primer sodelovanja dveh krajevnih skupnosti in primer dobrega posredovanja uslug občanom.

Glede na organizacijo in upravljanje servisnih dejavnosti obstoja v obravnavanih krajevnih skupnostih velika pestrost. Ponekod je vsak servis samostojna ekonomska enota, drugod pa je več po vsebini sličnih dejavnosti, združenih v en servis. Tako je na področju krajevnih skupnosti Ivan Cankar v Mariboru uslužnostni servis, ki se deli v dve organizacijski skupini in sicer: enota za obrtne usluge hišnim svetom in družini in enota za pomoč družini. Enota za obrtne usluge hišnim svetom in družini združuje obrtno-servisno dejavnost in zaposluje 28 oseb. Enota za pomoč družini združuje šiviljsko delavnico, čevljarstvo, gošpodinjske pomočnice in negovalke bolnikov. Ta enota zaposluje 27 oseb. Servis se upravlja analogno gospodarskim organizacijam in ima delavski svet, upravni odbor in upravnika.

Zanimiva je tudi organizacija servisne dejavnosti v krajevni skupnosti Gornja Radgona. Dejavnost krajevnih skupnosti je združena v tri večje skupine in sicer: upravno komunalni servis, servis obrtnih uslug in servis za pomoč družini. Prvi servis združuje vso komunalno dejavnost krajevnih skupnosti kot npr. parkirni prostor, čiščenje cest, urejanje in vzdrževanje parkov in nasadov itd. Drugi servis združuje dejavnost obrtnih uslug kot npr. krojaštvo, šiviljstvo, čevljarstvo, krožna žaga itd. Tretji servis združuje neposredno osebno pomoč kot npr. družbeno prehrano, pralnico, likalnico, otroško varstvo, skrb za stare in onemogle ter socialno ogrožene osebe.

Krajevna skupnost Deskle pri Novi Gorici je v sodelovanju s cementarno v Anahovem razvila poleg obrtno-servisnih dejavnosti tudi športno in kulturno prosvetno življenje občanov. Na področju krajevnih skupnosti Koprivnik pri Kočevju pa je zapaziti razvoj kulturno-prosvetne in izobraževalne dejavnosti, kjer aktivno sodeluje zlasti sindikalna podružnica kmetijskih delavcev pri Kmetijski upravi in organizacija RK (televizijski kotiček in več tečajev).

Iz gradiva 9 obravnavanih krajevnih skupnosti izhaja, da si socialno delo zelo počasi utira pot na ta območja in da zaostaja za splošnim družbeno-ekonomskim razvojem, kakor tudi za potrebami ljudi. V glavnem se razvija socialna dejavnost v krajevnih skupnostih v smer preventivnega in kurativnega dela. Prvoimenovane se razvijajo preko družbenih organizacij in društev, ki zbirajo v svojih dejavnostih otroke, mladino in odrasle v zasledovanju splošno koristnih družbenih ciljev (npr. otroška igrišča, otroško varstvene ustanove, zdrava zabava, letovanja, športne dejavnosti, družbena prehrana itd.). Poleg socialno preventivne dejavnosti pa razvijajo krajevne skupnosti še socialno dejavnost na ožjem področju; le-ta ima namen pomagati predvsem prizadetim skupinam prebivalstva

(npr. rejniško službo, za otroke in stare ljudi; pomoč pri izvajanju nadzora nad delom skrbnikov; pomoč pri izvajanju ukrepa strožjega nadzora; stalna in prostovoljna pomoč v gospodinjstvu, bolnikom, invalidom, starim in onemoglim osebam; zabava in razvedrilo starih oseb - v ta namen organiziranje izletov, klubov, zabav, čitalnic itd.; zaposlovanje starih ljudi; sodelovanje pri zaposlovanju mladine; zgodnje odkrivanje socialno, vzgojno, moralno, ali kako drugače prizadetih tih otrok in mladine; izposojevalnice bolniških pripomočkov; soseska pomoč - majhni otroci, bolniki, stari ljudje; adaptacija novo priseljenih ljudi itd.).

Komisije za socialna vprašanja, ki so nosilci te dejavnosti v krajevnih skupnostih, so ponekod povsem nedelavne, ponekod so ostale v starih okvirih svojega dela in odgovarjajo samo na vprašanja občinskih socialnih služb, le v treh krajevnih skupnostih so komisije aktivne. Poleg komisij za socialna vprašanja opravljajo socialno delo v krajevni skupnosti tudi družbene organizacije in društva. Na območju krajevnih skupnosti, kjer obstojata prvi dve komisiji, je socialno delo slabo razvito in povsem nekoordinirano. Izjemen primer je le krajevna skupnost Videm-Krško, ki ji je zaradi posebnega prizadevanja sveta skupnosti, društva prijateljev mladine in RK le uspelo dokaj dobro razviti prilično pestre oblike otroškega varstva in nekoliko tudi skrb za razvedrilo ostarelih prebivalcev.

Povsem drugačna je situacija v krajevni skupnosti Ivan Cankar v Mariboru in Prule v Ljubljani, kjer je delo načrtno in koordinirano. V krajevni skupnosti Ivan Cankar v Mariboru so to dosegli s kvalitetno kadrovske sestavo komisije za socialna vprašanja, v krajevni skupnosti Prule v Ljubljani pa tako, da na sejo komisije pritegnejo družbene organizacije, ki se pečajo s tisto dejavnostjo, ki je komisiji predmet razpravljanja. Poleg tega imata obe komisiji svoj program dela, ki zajema celotno področje socialnega dela in tudi izvajalca. Program razvoja socialne dejavnosti, kakor tudi potrebna finančna sredstva v krajevni skupnosti Ivan Cankar v Mariboru je sestavni del programa oziroma proračuna krajevnih skupnosti. Zaradi tako načrtnega in koordiniranega dela vseh organov in organizacij, ki se ukvarjajo tudi s socialno dejavnostjo, je v navedenih dveh krajevnih skupnostih že prilično uspelo razviti socialno delo (tako npr. spoznati potrebe otroškega varstva, bolnikov in starih ljudi ter pristopiti k reševanju teh vprašanj).

Krajevna skupnost Ivan Cankar je v okviru uslužnostnega servisa v enoti za pomoč družini organizirala posebno službo za nego bolnika, v kateri je redno zaposlenih 9 oseb. Poleg plačane dejavnosti je razvila organizacija RK v tej skupnosti še prostovoljno socialno delo, ki ga opravljajo njeni člani na področju borbe proti alkoholizmu (z občasnimi kontrolami gostinskih obratov, patronažo alkoholikov in s predlogi za njihovo zdravljenje, s predavanji itd.), z obiski in brezplačno pomočjo bolnikom in starčkom, za kar je bilo opravljenih preko 500 prostovoljnih ur in z materialno pomočjo socialno ogroženim družinam. V manjšem obsegu je razvila prostovoljno pomoč za TBC bolnike tudi krajevna skupnost Aljažev hrib v Celju. Krajevna skupnost Ivan Cankar in Videm-Krško sta orga-

nizirala še izlete ostarelih ljudi in sta zagotovili za to tudi vsa materialna sredstva. V skrbi za razvedrilo ostarelih ljudi so se začeli razvijati prvi klubi za upokojence in to v Mariboru, Celju in Ljubljani v občini Šiška. Vsebina dela v teh klubih je v razvijanju raznih družbenih iger, žitarnic, v medsebojnem kramljanju in razvijanju kulturnih dejavnosti ter v sodelovanju pri družbeno političnih akcijah. V sestavo teh klubov spada tudi manjši bife.

Na področju varstva otrok so obravnavane krajevne skupnosti dokaj razgibane pri ugotavljanju potreb, nekatere pa tudi pri organizaciji te dejavnosti. V vseh krajevnih skupnostih se opaža razvijanje raznih oblik otroškega varstva, vendar so še vedno v ospredju klasične oblike, ki pa ne morejo dovolj uspešno reševati potreb terena. Sodobno uvajanje širših oblik skrbi za otroka in pritegovanje občanov k prostovoljnemu sodelovanju obstoja le v krajevni skupnosti Videm-Krško. V tej krajevni skupnosti je otroško varstvena ustanova uspela razbiti ustavljene klasične oblike in razviti interesne dejavnosti, v katere vključuje tudi občasne oskrbovance.

Na področju krajevne skupnosti Ivan Cankar v Mariboru so bili dobro razviti pionirski hišni sveti, vendar je ta oblika zamrla. Zaradi uspešnosti v delu, ki so jo pokazali pionirski hišni sveti, si krajevna skupnost prizadeva to obliko ponovno oživeti. Razvijanje enostavnejših oblik otroškega varstva obstoja predvsem v šolah, ki organizirajo za svoje učence razne interesne dejavnosti (dramatične, recitacijske, literarne, kemične, tehnične, likovne in prirodoslovne krožke, planinska društva, taborniki itd.), kar pa je največkrat le domena šol brez sodelovanja krajevne skupnosti. Vse dejavnosti vodijo skoraj v celoti prosvetni delavci sami in doslej niso uspešnejše vključevali občanov.

Posebno pereče je vprašanje varstva dojenčkov, ker te dejavnosti praktično ni v nobeni obravnavani krajevni skupnosti. Krajevne skupnosti doslej niso razvijale individualnega varstva otrok doma ali v drugi družini.

Hitrejši razvoj socialnih dejavnosti v krajevni skupnosti zavira predvsem nereseno vprašanje njihovega financiranja, neurejeni pravni položaj zaposlenih kadrov v teh dejavnostih in prepočasno vključevanje prostovoljnih socialnih delavcev. Vprašanje financiranja službe za nego bolnika je rešila le krajevna skupnost Ivan Cankar v sodelovanju s komunalnim zavodom za socialno zavarovanje in z občino. Za rešitev finančnih problemov pri razvoju socialnih dejavnosti v krajevni skupnosti bi bilo nujno aktivirati komune, delovne organizacije in komunalne zavode za socialno zavarovanje.

Neraziskano je vprašanje pravnega položaja kadra zaposlenega v socialni dejavnosti, v krajevnih skupnostih, kar bi bilo nujno potrebno proučiti.

Glede vključevanja občanov v prostovoljne socialne dejavnosti v krajevni skupnosti se bodo morale bolj angažirati družbene organizacije in na osnovi politič-

nega dela aktivizirati svoje članstvo zlasti za manjšo in občasno pomoč prizadetim občanom. Primer takega dela že obstoja v krajevni skupnosti Ivan Cankar v Mariboru.

Na splošno lahko ugotovimo, da je sodelovanje med občinskimi organi in krajevnimi skupnostmi pomanjkljivo. Dosedanje delo krajevnih skupnosti dokazuje, da so se uspešno razvijale le tiste dejavnosti, za katere so dobili razumevanje in pomoč pri pristojnih družbenih in strokovnih organih občine. V odnosu na razvoj socialnih dejavnosti v krajevni skupnosti bodo morale prevzeti pomembnejšo vlogo in večjo odgovornost strokovne socialne službe občine. Ni slučaj, da se je socialna dejavnost razvila v taki meri v krajevni skupnosti Ivan Cankar v Mariboru. Tu je bil najprej ustanovljen zavod za socialno delo, ki nudi strokovno in finančno pomoč tej skupnosti. Strokovno pomoč bodo nudile občinske socialne službe krajevni skupnosti pri usposabljanju prostovoljnih in poklicnih socialnih delavcev pri ugotavljanju potreb občanov v krajevni skupnosti, pri analiziranju raznih socialnih pojavov, pri planiranju razvoja socialnih dejavnosti, pri metodi dela in iskanju virov finančnih sredstev in zagotavljanju le-teh. V občinah, kjer imajo centre za socialno delo, ti že prevzemajo to vlogo. Tako je npr. center za socialno delo v Novem mestu že organiziral seminar za prostovoljne socialne delavce krajevnih skupnosti. Center za socialno delo občine Ljubljana-Center je notranje razdelil delo po tedenski načini in zadolžil posamezne socialne delavce za delo s krajevnimi skupnostmi. V občinah, kjer ni centrov za socialno delo (Videm-Krško, Kočevje, Izola, Radgona) ni zaslediti tako načrtnega sodelovanja občinskih upravnih organov in krajevnih skupnosti pri razvoju socialnih dejavnosti.

Gradivo, ki smo ga dobili z obdelavo socialnega dela in razvoj socialne dejavnosti v 9 krajevnih skupnostih v Sloveniji, smo koristno uporabili na seminarjih, ki smo jih priredili za socialne delavce občin in nekatere tajnike krajevnih skupnosti. Gradivo se pripravlja tudi za objavo in bo služilo kot priložnik vsem zainteresiranim pri organizaciji in razvoju socialnih dejavnosti v krajevnih skupnostih.

Francka Dolenc

NOVI DIPLOMANTI VIŠJE ŠOLE ZA SOCIALNE DELAVCE V LJUBLJANI

159. COLARIČ MARIJA	27.1.1964.	Problemi za TBC obolelega kmeta
160. LAH BOŽENA	12.2.1964.	Vpliv delovnega okolja na psiho-socialno rehabilitacijo invalidov
161. RENIC KARLINA	15.2.1964.	Ekonomske enote in mnenja članov delovnega kolektiva o socialno - družbenih problemih - Tobačna tovarna
162. MALI ALOJZIJA	19.2.1964.	Analiza pogostosti splava v občini Kamnik
163. KOPINA ALOJZ in	7.3.1964	Vloga centra za socialno delo v manjših gospodarskih organizacijah
164. ROGAČ FRANC		
165. MATELIČ IRENA	7.3.1964.	Delež krajevnih skupnosti pri opravljanju službe socialnega varstva v občini Ljubljana - Bežigrad

OBVESTILO

VIŠJA ŠOLA ZA SOCIALNE DELAVCE V LJUBLJANI ima v svojem internatu Ljubljana, Črtomirova ul. 4 - na razpolago nekaj prostih ležišč. Člani društev, ki prihajajo v Ljubljano, lahko prenočijo v internatu. Cena prenočišča je 500 din. Sprejem rezervacij je na telefon številki 31-250.

Uprava Višje šole za
socialne delavce

„VESTNIK“ REPUBLIŠKEGA SEKRETARIATA ZA SOCIALNO VARSTVO SRS

- Izdaja Republiški sekretariat za socialno varstvo SRS, Ljubljana
- Tiska Zavod SR Slovenije za statistiko, Ljubljana, Vožarski pot 12. Tiskano v 700 izvodih, aprila 1964
- Urejuje uredniški odbor - odgovorni urednik dr. Viljem Lippai, Ljubljana. Uredništvo in uprava sta v Ljubljani, Cankarjeva ul. 1/IV, telefon 21-908

Vestnik izhaja v 6 številkah na leto. Naročnina za leto 1964 znaša 1000 din.- Ta številka stane 250 din.

OPOZORILO NAROČNIKOM!

Prosim, da naročnino nakažete na tekoči račun št.: 600-11-637-14.

Prosim naročnike, ki so v zaostanku z naročnino za leto 1963, da jo čimprej poravnajo.

